

TRONG SỐ NÀY

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Vũ Hải Quân
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Dương Thị Kim Anh
TS Nguyễn Anh Tuấn
TS Phạm Tân Hạ

PGS.TS Lê Vũ Nam

PGS.TS Trần Cao Vinh

PGS.TS Nguyễn Danh Thảo
Ông Trần Tuấn Phương

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

4. Kỳ vọng Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM thành công tốt đẹp
6. Đại hội đại biểu Đảng bộ các cấp cơ sở ĐHQG-HCM
8. Đảng bộ Trường ĐH Khoa học Tự nhiên:
Đoàn kết để xây dựng đảng bộ trong sạch, vững mạnh
10. Nghị định về ĐHQG cần tạo cơ hội cho giáo dục đại học phát triển
12. Cần tăng cường tình cảm chính trị - đạo đức ở thế hệ trẻ
14. Khởi công khôi nhà Y.A1 Khoa Y ĐHQG-HCM
15. **ĐHQG-HCM:** Phát triển nghiên cứu khoa học đỉnh cao và phục vụ xã hội
18. Kinh tế tuần hoàn: Nền tảng của sự phát triển bền vững
21. Một thế hệ mang tên hòa bình
25. **ĐHQG-HCM** hỗ trợ TP.HCM chống dịch COVID-19

KHOA HỌC- GIÁO DỤC

28. Đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao:
Bản sắc giáo dục của ĐHQG-HCM
32. Phục hồi kinh tế hậu COVID-19:
Cần tính đến các chính sách chưa từng có tiền lệ
35. Thay đổi chính sách tài khóa để phục hồi kinh tế hậu COVID-19
38. **ĐHQG-HCM** thực hiện 105 nhiệm vụ khoa học cho các địa phương
40. Dạy và học online: Cơ hội và thách thức
42. Cứ say mê đi, cứ sáng tạo đi, rồi mọi điều sẽ tự nhiên đến!
44. Từ COVID-19 nhìn lại những đại dịch kinh hoàng
47. Thế giới nỗ lực điều chế vắcxin chống COVID-19

VĂN HÓA - VĂN NGHỆ

50. Nghĩa của một số "yếu tố láy"
52. **Suốt đời học Bác:** Lời muôn năm chỉ lối cho nhân dân
54. Tiên biệt ngôi Sao Biển

NHỊP SỐNG TRẺ

57. Cùng dùn nhau qua mùa đại dịch
59. Muôn chuyện du học sinh Việt Nam giữa tâm dịch COVID-19
61. Nhật ký hồi hương
63. Nữ sinh viên nhận giải thưởng báo chí
65. Để trở thành người tiêu dùng tin tức thông minh

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI KỲ VỌNG ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM THÀNH CÔNG TỐT ĐẸP

Minh Châu thực hiện

Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM lần VI, nhiệm kỳ 2020-2025 sẽ diễn ra vào trung tuần tháng 7. Đây là sự kiện chính trị quan trọng của ĐHQG-HCM nhằm tổng kết những thành tựu và kinh nghiệm hoạt động trong 5 năm qua đồng thời đề ra phương hướng, mục tiêu phấn đấu trong 5 năm tới.

T rước thềm Đại hội, *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc phỏng vấn PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Bí thư Đảng ủy, Giám đốc ĐHQG-HCM, về những định hướng chiến lược của ĐHQG-HCM sẽ được thảo luận và quyết định trong Đại hội.

* Trong thời gian qua, nhất là trong 5 năm gần đây, ĐHQG-HCM đã gặt hái được nhiều thành tựu nổi bật và toàn diện. Với tư cách là người đứng đầu Đảng ủy và Ban Giám đốc ĐHQG-HCM, theo Thầy, trong thời gian tới, Đảng bộ ĐHQG-HCM cần xây dựng chiến lược như thế nào để phát huy tối đa những thành tựu đó?

- Những thành tựu đạt được trong nhiệm kỳ

vừa qua là tiền đề thuận lợi để ĐHQG-HCM hướng đến những mục tiêu cao hơn, bền vững hơn, xứng đáng với sự tin cậy của Đảng và Chính phủ, đáp ứng được kỳ vọng của xã hội về một trong những đại học hàng đầu của Việt Nam. Vì vậy, Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM lần VI, nhiệm kỳ 2020-2025 tập trung vào chủ đề: "Xây dựng Đảng bộ ĐHQG-HCM trong sạch vững mạnh, ngang tầm nhiệm vụ; đẩy mạnh tự chủ đại học và hội nhập quốc tế, phát huy sức mạnh hệ thống, từng bước trở thành đại học nghiên cứu hàng đầu khu vực, tiên phong đổi mới, sáng tạo, thúc đẩy tiến bộ xã hội, góp phần

đổi mới giáo dục đại học, phát triển đất nước; phấn đấu đến năm 2030 xây dựng Khu Đô thị ĐHQG-HCM thành Khu đô thị đại học thông minh và phát triển bền vững tại Khu đô thị sáng tạo tương tác cao phía Đông TP.HCM".

* *Thầy có thể chia sẻ rõ hơn về chủ đề này?*

- Để hiện thực hóa được các mục tiêu chiến lược đó, Đảng ủy ĐHQG-HCM đã xác định mục tiêu tổng quát là nâng cao năng lực lãnh đạo, đảm bảo sự lãnh đạo toàn diện của Đảng bộ ĐHQG-HCM trong hệ thống tổ chức Đảng, chính quyền và các đoàn thể chính trị xã hội; phát huy sức mạnh hệ thống mang bản sắc của ĐHQG-HCM theo hướng tự chủ đại học và hội nhập quốc tế; đổi mới đột phá về chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ; tiếp tục đóng vai trò nòng cốt trong việc đáp ứng nguồn nhân lực chất lượng cao cho TP.HCM, các tỉnh phía Nam và cả nước; tích cực tham gia phục vụ cộng đồng; bảo vệ môi trường, giữ vững an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội; đẩy mạnh công cuộc xây dựng Khu Đô thị đại học ĐHQG-HCM theo chuẩn quốc tế. Trong đó, mục tiêu cụ thể về đào tạo và nghiên cứu là đến năm 2025 bắt kịp các đại học nghiên cứu hàng đầu khu vực Đông Nam Á; đến năm 2030 vươn lên nhóm 100 đại học hàng đầu châu Á. Về phát triển hạ tầng và cơ sở vật chất, đến năm 2025, xây dựng Khu Đô thị ĐHQG-HCM hướng đến mục tiêu xanh, sạch, đẹp; đến năm 2030 trở thành khu đô thị thông minh, hiện đại, thân thiện, bền vững và là thành tố, đối tác quan trọng tại Khu Đô thị sáng tạo tương tác cao phía Đông TP.HCM.

Đi kèm những mục tiêu này là hệ thống giải pháp được ĐHQG-HCM thiết lập và phát triển để chỉ đạo, tổ chức và vận hành hệ thống nhằm đạt được những thành tựu tốt hơn, phục vụ đất nước và xã hội cao hơn, khẳng định được vai trò, vị thế của ĐHQG-HCM.

* *Thầy kỳ vọng gì ở kỳ Đại hội này?*

- Tôi kỳ vọng Đại hội sẽ thành công tốt đẹp, mang lại niềm tin và hứng khởi cho mọi đơn vị và cá nhân trong hệ thống ĐHQG-HCM. Sau đại hội, Ban Chấp hành nhiệm kỳ mới có nhiệm vụ xây dựng Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết của Đại hội Đảng bộ; chỉ đạo toàn hệ thống ĐHQG-HCM cụ thể hóa các nội dung Nghị quyết và Chương trình hành động. Tôi kêu gọi toàn thể cán bộ, đảng viên, giảng viên, viên chức, người lao động, sinh viên của ĐHQG-HCM hãy nỗ lực, quyết tâm thực hiện thắng lợi các mục tiêu mà Đại hội đề ra; phấn đấu để Đảng bộ luôn trong sạch vững mạnh; có sức chiến đấu và năng lực lãnh đạo ngang tầm nhiệm vụ; tập trung chỉ đạo đẩy mạnh tự chủ đại học và hội nhập quốc tế, phát huy sức mạnh hệ thống, từng bước trở thành đại học nghiên cứu hàng đầu khu vực, tiên phong đổi mới, sáng tạo, thúc đẩy tiến bộ xã hội, góp phần đổi mới giáo dục đại học, thực hiện nhiệm vụ chiến lược quốc gia, nhiệm vụ phát triển vùng của đất nước; đóng vai trò trụ cột tại Khu Đô thị sáng tạo tương tác cao phía Đông TP.HCM.

Trân trọng cảm ơn Thầy! ■

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

ĐẠI HỘI ĐẠI BIỂU ĐẢNG BỘ CÁC CẤP CƠ SỞ ĐHQG-HCM

Đức Lộc

Hướng đến Đại hội đại biểu Đảng bộ ĐHQG-HCM lần VI, trong tháng 5 vừa qua các trường thành viên, đơn vị trực thuộc ĐHQG-HCM đã tổ chức thành công Đại hội đại biểu Đảng bộ (Đại hội Đảng bộ cơ sở).

Các Đại hội Đảng bộ cơ sở đã đánh giá toàn diện những thành tựu, hạn chế và bài học kinh

nghiệm trong lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện Nghị quyết nhiệm kỳ 2015-2020, xác định phương hướng, mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp, chương trình hành động cho giai đoạn phát triển 2020-2025. Bên cạnh đó, các Đại hội Đảng bộ cơ sở cũng đã bầu Ban Chấp hành nhiệm kỳ mới (2020-2025) đại biểu dự Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM lần VI ■

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt -
UV BCH TƯ Đảng, Bí thư Đảng ủy,
Giám đốc ĐHQG-HCM, kỳ vọng
Đảng bộ Trường ĐH CNTT nhiệm kỳ
2020-2025 sẽ đưa Trường ĐH CNTT
trở thành mô hình đại học điển hình
chất lượng cao theo định hướng
trường đại học nghiên cứu trong
hệ thống ĐHQG-HCM.
Ảnh: Minh Nghĩa

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt
tặng hoa chúc mừng đồng chí
Trần Cao Vinh và Ban Chấp hành
Đảng bộ Trường ĐH KHTN
khoa VII, nhiệm kỳ 2020-2025.
Ảnh: HCMUS

Đại hội Đảng bộ Cơ quan ĐHQG-HCM lần VI, nhiệm kỳ 2020-2025 bầu ra Ban chấp hành Đảng bộ gồm 11 đồng chí. PGS.TS Nguyễn Minh Tâm giữ chức vụ Bí thư.

Ảnh: Đức Lộc

120 đại biểu chính thức, đại diện cho 524 đảng viên Trường ĐH Bách Khoa tham dự Đại hội đại biểu Đảng bộ lần XV, nhiệm kỳ 2020-2025 vào hai ngày 29 - 30/5. Ảnh: HCMUT

BCH Đảng bộ Trường ĐH KHXH&NV khoá VII, nhiệm kỳ 2020-2025 gồm 15 đồng chí. TS Lê Thị Ngọc Diệp đắc cử chức vụ Bí thư Đảng ủy. Ảnh: Phiên An

Trong 2 ngày 25 - 26/5, Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM đã tổ chức Đại hội đại biểu Đảng bộ lần IV, nhiệm kỳ 2020-2025 với sự tham gia của 120 đảng viên, đại diện cho 17 chi bộ. Ảnh: UEL

Ngày 25/5, Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM tổ chức Đại hội Đảng bộ lần IV, nhiệm kỳ 2020-2025 với sự tham dự của 99 đại biểu của các chi bộ. Ảnh: HCMIU

Trung tâm Giáo dục quốc phòng và An ninh tổ chức thành công Đại hội Đảng bộ lần VII, nhiệm kỳ 2020-2025. Ảnh: Minh Châu

Tại Đại hội Đảng bộ Trung tâm Quản lý Ký túc xá ngày 19/5, các đại biểu đã bầu ra 7 đồng chí tham gia BCH Đảng bộ nhiệm kỳ 2020-2025. Ảnh: TTQLKTX

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

Đảng bộ Trường ĐH Khoa học Tự nhiên:

ĐOÀN KẾT ĐỂ XÂY DỰNG ĐẢNG BỘ TRONG SẠCH, VỮNG MẠNH

Dương Thị Kim Anh

Phó ban Ban Tuyên giáo Đảng ủy ĐHQG-HCM

Công tác tư tưởng là một trong những lĩnh vực hoạt động quan trọng nhất của Đảng và công tác xây dựng Đảng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: Công việc thành hay bại một phần lớn là do noi tư tưởng đạo đức, thái độ và lề lối làm việc. Do đó, "Toàn Đảng phải tư tưởng nhất trí, hành động nhất trí, đoàn kết nhất trí mới làm tròn nhiệm vụ của Đảng".

T hẩm nhuần lời dạy của Người, những năm qua, Đảng bộ Trường ĐH Khoa học Tự nhiên đã luôn chú trọng công tác tư tưởng để xây dựng sự đoàn kết, thống nhất trong toàn đảng bộ, quyết tâm thực hiện hiện thắng lợi nhiệm vụ chính trị của nhà trường.

Xác định đối tượng công tác tư tưởng của đảng bộ là toàn thể cán bộ, đảng viên, viên chức - người lao động và sinh viên, Đảng ủy đã tiến hành đồng bộ các giải pháp công tác tư tưởng, trong đó chú trọng giáo dục nâng cao nhận thức về chủ nghĩa Mác - Lê nin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước gắn với việc triển khai thực hiện Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị về nhiệm vụ tiếp tục đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Trọng tâm của công tác tư tưởng trong nhiệm kỳ qua là tập trung phát huy dân chủ, chăm lo đời sống cán bộ viên chức - người lao động đi đôi với việc nêu gương của cán bộ chủ chốt, người đứng đầu, nhất là trong cuộc đấu tranh phòng chống quan liêu, tham nhũng, lăng phí, chủ nghĩa cá nhân, lối sống cơ hội, thực dụng, bè phái, "lợi ích nhóm", nói không đi đôi với làm.

Trong quá trình lãnh đạo triển khai thực hiện nhiệm vụ chính trị của đơn vị, Đảng ủy luôn đề cao sự vận động, thuyết phục, tinh thần tự giác,

tôn trọng giá trị cơ bản, không áp đặt, định kiến. Một trong những giá trị cốt lõi, nét văn hóa tốt đẹp của nhà trường chính là tinh thần đoàn kết, hợp tác, tôn trọng lẫn nhau. Đây là yếu tố quan trọng để đảm bảo việc giữ vững danh hiệu Đảng bộ trong sạch vững mạnh nhiều năm liền, trong đó có các năm 2017, 2018, 2019 đạt danh hiệu Đảng bộ trong sạch vững mạnh tiêu biểu.

Nói về đặc điểm hình thành văn hóa tôn trọng giá trị cơ bản, GS.TS Trần Linh Thước - nguyên Bí thư Đảng ủy trường, cho biết nhà trường có truyền thống lâu đời về đào tạo và nghiên cứu trong lĩnh vực khoa học tự nhiên như toán học, vật lý, hóa học, sinh học, vật lý, địa chất, hải dương... Ké đến là những lĩnh vực khoa học liên ngành như khoa học môi trường, khoa học vật liệu, kỹ thuật điện tử - viễn thông và

Sinh hoạt chuyên đề
"Những nét độc đáo trong Tư tưởng Hồ Chí Minh".

Hoạt động về nguồn của sinh viên.

những lĩnh vực công nghệ mũi nhọn như công nghệ thông tin, công nghệ sinh học, công nghệ vật liệu. Làm việc với đối tượng là sự vật, hiện tượng cùng những quy luật khách quan, những con người thuộc lĩnh vực khoa học tự nhiên có phong cách và sắc thái riêng của mình.

"Họ thống nhất ở tinh thần tôn trọng sự khách quan, đa dạng của tự nhiên. Điều đó được biểu hiện qua phương châm, thái độ làm việc cụ thể như tôn trọng tính đa dạng và sự phát triển của nhau, cùng chia sẻ những khó khăn, nêu cao tinh thần đoàn kết, hợp tác để xây dựng nhà trường ổn định, phát triển", GS.TS Trần Linh Thước bày tỏ.

Để phát huy nét đẹp văn hóa này, lãnh đạo Trường ĐH Khoa học Tự nhiên đã mở ra nhiều diễn đàn để công khai hiện trạng, tồn tại, hạn

chế, những chính sách, định hướng hoạt động của nhà trường, tạo được sự dân chủ, đồng thuận, góp phần tạo nên sự ổn định tư tưởng trong tập thể cán bộ viên chức - người lao động. Công đoàn, Đoàn Thanh niên đã phát huy vai trò là cơ quan đại diện quyền và lợi ích chính đáng của cán bộ viên chức, người lao động, sinh viên - học sinh; tham gia xây dựng và thực hiện các chương trình phát triển nhà trường; tích cực chăm lo đời sống vật chất và tinh thần cho đoàn viên, hội viên; giải quyết khiếu nại, tố cáo của cán bộ viên chức - người lao động theo pháp luật; đôn đốc, giám sát việc thực hiện các chính sách chế độ về lao động, bảo đảm quyền làm chủ của tập thể cán bộ viên chức, người lao động theo đúng quy định của pháp luật...

Bên cạnh đó, nhà trường cũng thường xuyên tạo ra nhiều sân chơi tập thể để tăng cường sự giao lưu, kết nối giữa các tổ chức, đơn vị. Đây là cơ hội để cán bộ, viên chức - người lao động, sinh viên - học sinh nâng cao ý thức cộng đồng, tinh thần tích cực tham gia hoạt động đoàn thể.

Có thể nói, trong quá trình hình thành và phát triển của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, dưới sự lãnh đạo của Đảng ủy, tinh thần đoàn kết, nhất trí là yếu tố quan trọng để xây dựng đảng bộ trong sạch vững mạnh, là động lực quan trọng góp phần tạo nên những thành tích nổi bật trong thời gian qua ■

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

NGHỊ ĐỊNH VỀ ĐHQG CẦN TẠO CƠ HỘI CHO GIÁO DỤC ĐẠI HỌC PHÁT TRIỂN

Thái Việt

Ngày 1/6, Ủy ban Văn hóa, Giáo dục, Thanh niên và Nhi đồng của Quốc hội (Ủy ban) đã có buổi làm việc với hai Đại học Quốc gia (ĐHQG) tại ĐHQG-HCM để nghe kiến nghị của ĐHQG về dự thảo Nghị định về ĐHQG. Buổi làm việc có PGS.TS Phan Thanh Bình Chủ nhiệm Ủy ban, Giám đốc ĐHQG Hà Nội Nguyễn Kim Sơn và Giám đốc ĐHQG-HCM Huỳnh Thành Đạt cùng các chuyên gia về giáo dục.

Buổi làm việc giữa Ủy ban và hai ĐHQG.

Dès cập việc xây dựng Nghị định quy định về ĐHQG, PGS.TS Phan Thanh Bình nêu 3 quan điểm: Đầu tiên, đây là một chính sách lớn của Đảng và Nhà nước. Trong hệ thống giáo dục đại học phải có các trung tâm giáo dục, NCKH và chuyển giao công nghệ đủ tầm; thứ hai, có các đại học làm nòng cốt trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam, đi đầu dẫn dắt và hội nhập bình đẳng quốc tế; thứ ba ĐHQG được đầu tư tập trung dựa trên hiệu quả hoạt động.

PGS.TS Phan Thanh Bình cho biết, đến nay giáo dục Việt Nam có ba luật khá hoàn chỉnh bổ sung cho nhau. Đó là Luật Giáo dục năm 2019; Luật Giáo dục Đại học năm 2018; trước đó là Luật Giáo dục nghề nghiệp. Ba Luật này đang phối hợp để điều chỉnh toàn bộ hệ thống giáo dục Việt Nam. Riêng Luật Giáo dục Đại học, một trong những nội dung lớn là tự chủ đại học, ẩn sau tự chủ đại học là tinh thần đại học. Đó là

phải đào tạo tầng lớp trí thức tinh hoa cho đất nước. Các ĐHQG phải làm được việc này.

Giám đốc ĐHQG-HCM Huỳnh Thành Đạt cho biết, từ khi ĐHQG-HCM được thành lập đến nay đã có 4 nghị định liên quan trực tiếp ĐHQG và đều thể hiện sự tiến bộ so với các văn bản trước đó. ĐHQG-HCM mong chờ khi Nghị định về quy định ĐHQG mới được ban hành trên cơ sở Luật Giáo dục Đại học; từ đó tạo cơ hội cho giáo dục đại học phát triển, trong đó có ĐHQG.

Theo Giám đốc ĐHQG Hà Nội Nguyễn Kim Sơn, cách đây hơn 25 năm khi xuất hiện chủ thể ĐHQG, Việt Nam đã mở đầu chặng đường mới quan trọng, bắt đầu ý tưởng cho tự chủ đại học, hội nhập quốc tế. Thời điểm này làm, khi xây dựng Nghị định quy định về ĐHQG, cần xác định hai ĐHQG gánh vác những gì; thử nghiệm, tiên phong cho những nội dung nào ít nhất là 10 năm, vài chục năm sau để góp phần phát triển giáo dục đại học của đất nước. Khi ban hành nghị định mới cần có sự tổng kết, đánh giá những nghị định trước và những nghị định đang được áp dụng. Nghị định mới phải mở đường cho ĐHQG phát triển và sẵn sàng chịu trách nhiệm; đồng thời phải tránh chồng chéo, tránh rủi ro pháp lý cho ĐHQG.

Về vấn đề đào tạo, Giám đốc ĐHQG Hà Nội Nguyễn Kim Sơn cho rằng, qua kiểm định quốc tế hai ĐHQG được đánh giá là hai đại học xuất sắc của Việt Nam hiện nay. Đây là thời điểm ĐHQG đề xuất Bộ GD&ĐT không nên đề xuất quy chế đào tạo nữa. Vì quản lý trong cả nước bằng một số quy chế là hình thức quản lý

5 đề xuất của ĐHQG-HCM

1. Về tổ chức, ĐHQG-HCM kiên nghị bổ sung học viện là đơn vị thành viên của ĐHQG.
2. Về đào tạo, ĐHQG có thẩm quyền trong các quyết định ban hành quy chế đào tạo; đề án tuyển sinh đại học và sau đại học; phê duyệt mở các ngành đào tạo mới chưa có trong danh mục đào tạo, áp dụng trong phạm vi ĐHQG.
3. Về công tác đầu tư, quản lý tài chính, tài sản và cơ sở vật chất, ĐHQG có thẩm quyền với các dự án do ĐHQG quyết định đầu tư tương đương thẩm quyền của các bộ ngành đối với các dự án đầu tư nhóm B trở xuống; thẩm định thiết kế xây dựng và kiểm tra nghiệm thu công trình xây dựng cấp 1 trở xuống; tổ chức thẩm định, phê duyệt quy hoạch chi tiết 1/500 các dự án đầu tư xây dựng của các đơn vị trong ĐHQG.
ĐHQG có thẩm quyền quyết định đầu tư, phê duyệt dự án ký kết hợp đồng thực hiện dự án đối với đối tác công tư thuộc phạm vi quản lý theo quy định pháp luật; được huy động nguồn lực của xã hội, thực hiện xã hội hóa để xây dựng ĐHQG.
4. Về công tác khen thưởng, ĐHQG được trình trực tiếp hồ sơ tới Ban Thi đua khen thưởng Trung ương, các danh hiệu hình thức khen thưởng cấp ĐHQG được tích lũy cho việc xét khen thưởng cấp cao hơn.
5. Về nhiệm vụ của hội đồng ĐHQG. Hội đồng được quyết nghị thông qua đề án thành lập, sáp nhập, chia, tách, giải thể các đơn vị thành viên, đơn vị thuộc và trực thuộc ĐHQG theo quy định của pháp luật; phê duyệt đề án, phương án tự chủ của các đơn vị thành viên, trực thuộc và thuộc ĐHQG; quyết nghị thông qua chiến lược, quy hoạch kế hoạch phát triển của các đơn vị thành viên, trực thuộc ĐHQG, các nghị quyết hội đồng trường thành viên.

trên cơ sở hành chính. Luật Giáo dục Đại học sửa đổi đã mở đường cho việc chuyển quản lý nhà nước bằng hành chính sang quản lý chất lượng bằng các hệ chuẩn. Nếu Bộ chưa thực hiện bồi xây dựng các quy chế thì khi Bộ ban hành quy chế không áp dụng cho hai ĐHQG, ít nhất là phương diện tổ chức đào tạo. Hai trường đã khẳng định được đào tạo chất lượng cao và có đầy đủ tự tin ban hành quy chế đào tạo riêng cho mình để thực sự mở đường, tiên phong, thí điểm theo chuẩn quốc tế.

Nhìn nhận từ góc độ cá nhân, PGS.TS Nguyễn Tấn Phát, nguyên Thứ trưởng Bộ GD&ĐT, nguyên Giám đốc ĐHQG-HCM, phát biểu: "Về phía quản lý nhà nước, việc Bộ GD&ĐT muốn ĐHQG ràng buộc bởi luật chắc hơn, trực tiếp kiểm tra, giám sát chặt chẽ, là điều mới trực tiếp quản lý ĐHQG nhiều hơn cũng nhằm để tránh hiện tượng vi phạm pháp luật (dù không phải xảy ra ở ĐHQG, nhưng đôi lúc đã xảy ra chỗ này, chỗ khác làm dư luận bức xúc); muốn có cái gì đó như là sự công bằng nhiều hơn giữa trường đại học nằm trong và nằm ngoài ĐHQG. Và vì muốn luật pháp nghiêm minh nên đòi chỗ có phần chưa lưu ý đúng mức đến ngay cả những chỗ nhạy cảm đã có trong luật hoặc nghị định hiện hành".

Tại buổi làm việc, một số ý cho rằng, Nghị định về quy định ĐHQG cần mở ra đột phá nhiều hơn và đòi hỏi nhiều hơn với hai ĐHQG, giúp hai đơn vị hoàn thành sứ mạng, nhiệm vụ chiến lược của mình. Trong đó phải mở rộng

Cơ chế riêng cho ĐHQG ở các nước

Các nước trên thế giới đều chủ động có những chính sách đặc thù, mang tính đột phá đối với các đại học mạnh nhằm nâng cao chất lượng hệ thống đại học của mình.

Ở Nga, vào tháng 6/1992, tổng thống đã có sắc lệnh trao quyền tự trị (self-governing) cho Trường ĐHQG Moscow. Cao hơn, Nga đã có Luật Liên bang (Federal Law) dành riêng cho hai trường đại học hàng đầu (Trường ĐHQG Moscow và Trường ĐHQG S. Petersburg) từ năm 2009, được nâng cấp vào năm 2019. Tổng thống Liên bang Nga bổ nhiệm hoặc miễn nhiệm hiệu trưởng hai trường này. Hai trường có quyền tự chủ cao, chẳng hạn được quyền triển khai các chương trình đào tạo trình độ giáo dục đại học trên cơ sở các tiêu chuẩn giáo dục của riêng mình, được mở các chương trình đào tạo đặc thù, có mẫu văn bằng riêng bằng tiếng Nga và tiếng Anh...

Tại Singapore, các trường đại học NUS, NTU, SMU đã được chủ trương trở thành các trường tự chủ (autonomous universities) từ năm 2005.

**PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa - nguyên
Phó Giám đốc ĐHQG-HCM**

hơn cơ chế tự chủ cho hai ĐHQG.

Dự thảo Nghị định quy định về ĐHQG được Bộ GD&ĐT công bố, lấy ý kiến để tiếp tục hoàn thiện, trình Chính phủ ban hành ■

Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 26 tháng 6

Chủ tọa đoàn hội thảo. Từ trái sang: PGS.TS Nguyễn Tiến Dũng - Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật, PGS.TS Vũ Hải Quân - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, GS.TS Võ Văn Sen - nguyên Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV.

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

CẦN TĂNG CƯỜNG TÌNH CẢM CHÍNH TRỊ - ĐẠO ĐỨC Ở THẾ HỆ TRẺ

Tin, ảnh: Phan Yên

ThS Dương Trọng Phúc phát biểu tại hội thảo.

Theo ThS Dương Trọng Phúc, trong giai đoạn hiện nay, Đảng ta đã xác định việc xây dựng niềm tin của nhân dân, đặc biệt thế hệ trẻ - rường cột tương lai của đất nước, là yếu tố then chốt cho sự tồn tại và phát triển của Đảng cũng như công cuộc xây dựng đất nước.

Đó là nhận định của ThS Dương Trọng Phúc - Trường Đoàn Lý Tự Trọng TP.HCM tại Hội thảo khoa học cấp quốc gia “Đảng cộng sản Việt Nam: Sản phẩm của lịch sử, trọng trách trước lịch sử” do ĐHQG-HCM tổ chức tại Trường ĐH KHXH&NV (Đinh Tiên Hoàng, Q1) vào sáng 26/6.

“Chúng ta cần hiểu rằng nhận thức, tình cảm của con người là nguồn động lực to lớn để kích thích chính mình truy tìm chân lý. Do đó, cần tăng cường xây dựng tình cảm chính trị - đạo đức ở thế hệ trẻ. Đó chính là những rung động liên quan sự thỏa mãn nhu cầu chính trị - đạo đức thông qua tình yêu quê hương, Tổ quốc, niềm tin vào Đảng và cách mạng...” - ThS Dương Trọng Phúc nhấn mạnh.

Bàn về giải pháp giáo dục tình cảm chính trị - đạo đức cho người trẻ, ThS Phúc cho rằng cần thực hiện 4 bước “biết - hiểu - tin - yêu”. Bốn 4 bước này được cụ thể hóa qua các hoạt động sau.

Trước nhất, tiếp tục nghiên cứu một cách hệ thống, toàn diện chủ nghĩa Marx - Lenin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam và nghiên cứu các vấn đề này sinh từ thực tiễn. Những nghiên cứu này sẽ giúp tăng cường về tri thức, cung cấp thông tin chính thống, lý luận sắc bén phục vụ yêu tố hiểu và biết.

Thứ hai, tăng cường công tác xây dựng Đảng. Đây là yếu tố vô cùng quan trọng để tổ chức Đảng trở nên vững mạnh, củng cố và làm sâu sắc hơn niềm tin của nhân dân nói chung và thế hệ trẻ nói riêng vào Đảng.

Thứ ba, tiếp tục tạo môi trường cho thế hệ trẻ học tập, rèn luyện, phấn đấu, trưởng thành cũng như xây dựng kế hoạch, lộ trình cụ thể để phát triển thế hệ trẻ. Trong quá trình thực hiện cần có sự chung tay của hệ thống chính trị và toàn xã hội.

Cuối cùng, kêu gọi sự chủ động, tự rèn luyện của thế hệ trẻ. Các cấp Đảng, Đoàn cần kêu gọi sự chủ động của thế hệ trẻ, khơi gợi tinh thần dám nghĩ, biết làm, tự rèn luyện của thế hệ trẻ, góp phần vào sự phát triển chung của đất nước.

Phát biểu tại hội thảo, PGS.TS Vũ Hải Quân - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, bày tỏ mong muốn hội thảo sẽ thảo luận nhiều hơn về chủ đề nhận thức và xây dựng lý tưởng, niềm tin vào

Đảng nơi thế hệ trẻ. Phó Giám đốc ĐHQG-HCM cũng ưu tiên quyền phát biểu cho nhiều sinh viên, nhà nghiên cứu trẻ thảo luận về chủ đề này.

Theo PGS.TS Ngô Thị Phương Lan - Hiệu trưởng Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, hội thảo đã nhận được gần 90 bài tham luận của hơn 100 nhà khoa học, nhà nghiên cứu trên cả nước.

“Điều đó cho thấy sự hấp dẫn của chủ đề hội thảo cũng như sự quan tâm của giới nghiên cứu đến những vấn đề khoa học của Đảng Cộng sản Việt Nam. Đồng thời thể hiện rõ niềm tin yêu và hy vọng của nhân dân đối với Đảng” - PGS.TS Ngô Thị Phương Lan nhận xét.

Nhiều tham luận trình bày tại phiên toàn thể thu hút sự quan tâm của các đại biểu như: *Nghệ thuật quân sự Việt Nam trong cuộc chống Mỹ, cứu nước - Mấy vấn đề tâm đắc* (Thiếu tướng, PGS.TS Vũ Quang Đạo - Viện Lịch sử quân sự Việt Nam), *Chính sách kinh tế mới của V. I. Lenin với việc vận dụng của Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình thực hiện nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa* (PGS.TS Vũ Văn Gàu - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM), *Hoạt động chống phá Đảng Cộng sản Việt Nam của các thế lực thù địch trên mạng xã hội và một số vấn đề đặt ra về bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong giai đoạn hiện nay* (Thiếu tá, TS Lê Hoàng Việt Lâm - Trường ĐH An ninh Nhân dân)... ■

Sẵn sàng
ra quân.
Ảnh:
Phạm Vũ
Hoàng
Giang

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

KHỞI CÔNG KHỐI NHÀ Y.A1 KHOA Y ĐHQG-HCM

Tin, ảnh: Anh Vũ

Sáng 25/6, tại Khu Đô thị ĐHQG-HCM, Ban Quản lý Dự án Xây dựng và Khoa Y ĐHQG-HCM tổ chức Lễ Khởi công Khối nhà Y.A1 Khoa Y ĐHQG-HCM. PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, PGS.TS Nguyễn Minh Tâm - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM cùng lãnh đạo các trường thành viên đến dự.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt và PGS.TS Nguyễn Minh Tâm thực hiện nghi thức khởi công xây dựng khối nhà Y.

Phát biểu tại buổi lễ, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết qua 11 năm hình thành và phát triển, Khoa Y ĐHQG-HCM đã đạt nhiều thành tựu đáng ghi nhận. Tuy nhiên, cơ sở vật chất, trang thiết bị của Khoa Y còn nhiều hạn chế, chỉ đáp ứng được nhu cầu giảng dạy, chưa có khối nhà hành chính, giảng đường, thư viện và bệnh viện thực hành. Điều này ảnh hưởng đến nhiệm vụ chiến lược chung của Khoa Y là xây dựng Trường ĐH Khoa học Sức khỏe hàng đầu châu Á.

"Việc đầu tư xây dựng Khối nhà Hành chính Y.A1 - Khoa Y ĐHQG-HCM là hết sức cấp thiết, góp phần đưa công tác dạy và học đi vào ổn định, đáp ứng nhu cầu điều hành, quản lý. Khối nhà Hành chính Y.A1 sẽ là cơ sở ban đầu trong việc triển khai toàn bộ dự án sau này với quy mô lớn hơn, làm nền tảng cho chiến lược phát triển chung của Khoa Y ĐHQG-HCM" - Giám đốc ĐHQG-HCM nhấn mạnh.

Theo TS Vũ Quốc Hoàng - Quyền Giám đốc Ban Quản lý Dự án Xây dựng ĐHQG-HCM, Khối nhà Y.A1 Khoa Y ĐHQG-HCM do Công ty Cổ phần Tư vấn và Đầu tư Phát triển nhà Vinahouse thiết kế và Công ty Cổ phần Xây dựng số Một Việt Nguyên thi công xây dựng. Công trình sẽ hoàn thành, đưa vào sử dụng vào tháng 4/2021 với diện tích xây dựng 1.970m² và tổng diện tích sàn 4.088m².

"Được đầu tư xây dựng theo định hướng thông minh, áp dụng công nghệ hiện đại như hệ thống quản lý tòa nhà IBMs, hệ thống lưu trữ thông tin Data Center, hệ thống pin năng lượng mặt trời và mạng thông tin, truyền hình camera..., khối nhà Y.A1 Khoa Y ĐHQG-HCM sẽ đảm bảo phát triển bền vững, đồng bộ từ kiến trúc, cảnh quan, môi trường và kết nối hạ tầng kỹ thuật khu vực ĐHQG-HCM" - Quyền Giám đốc Ban Quản lý Dự án Xây dựng ĐHQG-HCM cho biết.

ThS Nguyễn Hoàng Dũng - Phó Trưởng khoa Thường trực Khoa Y ĐHQG-HCM bày tỏ sự vui mừng và hy vọng Khối nhà Y.A1 hoàn thành sẽ đáp ứng nhu cầu cơ bản về cơ sở quản lý, đào tạo cho Khoa Y ĐHQG-HCM, đặt nền tảng cho việc xây dựng Trường ĐH Khoa học Sức khỏe và Bệnh viện thực hành ĐHQG-HCM.

Trước đó, ĐHQG-HCM đã ký kết với Công ty Đầu tư Tài chính Nhà nước TP.HCM thực hiện Dự án đầu tư xây dựng Bệnh viện thực hành ĐHQG-HCM với quy mô 500 giường, tổng mức đầu tư khoảng 1.500-2.000 tỷ đồng theo hình thức hợp tác công tư ■

ĐHQG-HCM: PHÁT TRIỂN NGHIÊN CỨU KHOA HỌC ĐỈNH CAO VÀ PHỤC VỤ XÃ HỘI

Đức Lộc

Trong giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM hình thành các ngành nghiên cứu mũi nhọn, xây dựng các trung tâm nghiên cứu xuất sắc, tạo ra nhiều sản phẩm khoa học công nghệ (KH&CN) với tầm ảnh hưởng lớn và đưa các kết quả nghiên cứu phục vụ nhu cầu xã hội.

Những kết quả nổi bật cho thấy ĐHQG-HCM đã đầu tư cho nghiên cứu KH&CN một cách đúng hướng, quy củ và có chiều sâu.

Các nghiên cứu viên thực hành tại phòng thí nghiệm thuộc ĐHQG-HCM.
Ảnh: Tam Thái

“ĐHQG-HCM có hệ thống phòng thí nghiệm (PTN) tương đối toàn diện, đáp ứng cơ bản nhu cầu nghiên cứu khoa học của lực lượng cán bộ, giảng viên và sinh viên bao gồm: 2 PTN trọng điểm cấp quốc gia, 11 PTN trọng điểm cấp ĐHQG-HCM và trên 80 PTN cấp khoa và bộ môn.”

Hoàn thiện hệ thống nghiên cứu

Để phát triển nguồn lực KH&CN, ĐHQG-HCM tập trung vào 4 nhóm giải pháp: (1) Đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị phòng thí nghiệm, cơ sở dữ liệu phục vụ nghiên cứu và đào tạo có trọng điểm; (2) Hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh, phát triển các nhóm nghiên cứu trẻ có tiềm năng giải quyết những nhiệm vụ trọng điểm phục vụ phát triển kinh tế - xã hội; (3) Hình thành các trung tâm xuất sắc trên cơ sở hợp tác lâu dài giữa các tổ chức nghiên cứu khoa học và đối tác nước ngoài; (4) Khai thác hiệu quả nguồn nhân lực lực chung tạo điều kiện liên kết các tổ chức KH&CN cùng tính chất, lĩnh vực hoặc liên ngành nhằm phát huy tối đa thế mạnh của từng đơn vị.

Kết quả đến nay, ĐHQG-HCM có hệ thống phòng thí nghiệm (PTN) tương đối toàn diện, đáp ứng cơ bản nhu cầu nghiên cứu khoa học của lực lượng cán bộ, giảng viên và sinh viên bao gồm: 2 PTN trọng điểm cấp quốc gia, 11 PTN trọng điểm cấp ĐHQG-HCM và trên 80 PTN cấp khoa và bộ môn. Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM đã hình thành trên 80 nhóm nghiên cứu tiềm năng và xác định các lĩnh vực nghiên cứu ưu tiên, tập trung đầu tư 9 nhóm nghiên cứu mạnh (5 nhóm đầu tư từ năm 2019 và 4 nhóm đầu tư từ năm 2020) và 1 Trung tâm xuất sắc tiếp cận trình độ khu vực và thế giới.

Trong giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM còn thí điểm mô hình KH&CN mới. Nổi bật là năm 2018, Giám đốc ĐHQG-HCM phê duyệt đề án "Thí điểm xây dựng Trung tâm INOMAR thành Trung tâm Xuất sắc tại ĐHQG-HCM". Mục tiêu của trung tâm là liên kết các nhóm

nghiên cứu trong nước và quốc tế để triển khai các dự án liên ngành, đa lĩnh vực nhằm tạo ra sản phẩm KH&CN tầm quốc gia và quốc tế, xây dựng đội ngũ nhà khoa học và nhân viên trình độ cao, hình thành môi trường học thuật mở với sự tham gia của các chuyên gia hàng đầu Việt Nam và thế giới.

Năm 2019, Trung tâm Nghiên cứu công nghệ và thiết bị công nghiệp Trường ĐH Bách Khoa được Sở Kế hoạch và Đầu tư TP.HCM cấp giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp công ty cổ phần. Công ty này được nâng cấp từ Tổ chức khoa học công nghệ với tên mới là Công ty Cổ phần Khoa học Công nghệ Bách Khoa TP.HCM. Đây là mô hình công ty cổ phần KH&CN đầu tiên của cả nước.

Từ năm 2016 đến tháng 10/2019, ĐHQG-HCM công bố 17.853 công trình tại các hội nghị, trên các tạp chí trong và ngoài nước, trong đó có 3.232 bài báo được đăng trên tạp chí quốc tế ISI/Scopus (trong danh mục scopus là trên 5.200 bài). Số bài báo ISI Q1 đạt trên 50% cao hơn trung bình cả nước là 40%, đạt được chỉ tiêu mà Thủ tướng giao nhiệm vụ vào cuối năm 2016.

Sản phẩm KH&CN có tầm ảnh hưởng lớn
Với hệ thống nghiên cứu hoàn thiện, đội ngũ nghiên cứu có trình độ cao, trong giai đoạn 2016-2020 ĐHQG-HCM đã sáng tạo nhiều sản phẩm KH&CN có tầm ảnh hưởng lớn đối với xã hội.

Theo PGS.TS Lâm Quang Vinh - Trưởng ban Ban KH&CN, về nghiên cứu cơ bản, ĐHQG-HCM là một trong những đơn vị đứng đầu cả nước về công bố khoa học, đặc biệt là trên các tạp chí quốc tế uy tín trong danh mục cơ sở dữ liệu Web of Science, Scopus.

"Từ năm 2016 đến tháng 10/2019, ĐHQG-HCM công bố 17.853 công trình tại các hội

nghị, trên các tạp chí trong và ngoài nước, trong đó có 3.232 bài báo được đăng trên tạp chí quốc tế ISI/Scopus (trong danh mục scopus là trên 5.200 bài). Số bài báo ISI Q1 đạt trên 50% cao hơn trung bình cả nước là 40%, đạt được chỉ tiêu mà Thủ tướng giao nhiệm vụ vào cuối năm 2016" - PGS.TS Lâm Quang Vinh cho biết.

Đối sánh qua các năm cho thấy công bố khoa học của ĐHQG-HCM luôn tăng nhanh về số lượng lẫn chất lượng. Năm 2015 ĐHQG-HCM công bố 3.953 bài báo khoa học trên các tạp chí trong nước và quốc tế. Sau đó công bố khoa học tiếp tục tăng đều theo từng năm (từ năm 2016 đến 2018 lần lượt là 4.209, 4.392 và 4.515). Ở giai đoạn 2014-2018 ĐHQG-HCM bứt phá với số lượng bài báo thuộc các tạp chí quốc tế uy tín ISI, SCI, SCIE có tốc độ tăng trưởng trung bình khoảng 12%/năm và chiếm tỷ lệ gần 60% trên tổng số bài báo quốc tế công bố hằng năm.

Đặc biệt, ĐHQG-HCM cũng được cộng đồng khoa học quốc tế đánh giá tốt hơn về chất lượng của các công bố, thể hiện qua sự gia tăng chỉ số IF trung bình: Từ 2.28 năm 2015 lên 2.63 năm 2018. Điều này cung cấp phần quan trọng trong việc nâng cao thứ hạng của ĐHQG-HCM trên các bảng xếp hạng đại học quốc tế.

Số lượng bài báo công bố quốc tế/tiến sĩ đạt 0,7 vượt chỉ tiêu đề ra 140% (0,5). ĐHQG-HCM có 2 tạp chí thuộc danh mục Scopus là tạp chí *Biomedical Research and Therapy* và tạp chí *Progress in Stem Cell*.

Bên cạnh nghiên cứu cơ bản, giai đoạn 2016-2020 ĐHQG-HCM còn thực hiện nhiều dự án và sản phẩm có giá trị về khoa học và ứng dụng.

Cụ thể, ĐHQG-HCM tập trung đẩy mạnh nghiên cứu ứng dụng phục vụ sự phát triển bền vững của các địa phương, các vùng kinh tế trọng điểm và cả nước. Nổi bật có các sản phẩm như máy bay không người lái phục vụ trong nông nghiệp (Trường ĐH Bách Khoa) với khả năng phun thuốc ở vùng cao tới 1.000 mét so với mực nước biển cho hiệu suất thời gian gấp 50 lần phun thuốc bằng tay, và từ 2-5 lần sử dụng máy kéo. Hệ thống cảnh báo xâm nhập mặn và quan trắc chất lượng nước của Viện Công nghệ Nano giúp người dân Đồng bằng sông Cửu Long chủ động trong việc tưới tiêu, nuôi trồng thủy hải sản và sinh hoạt.

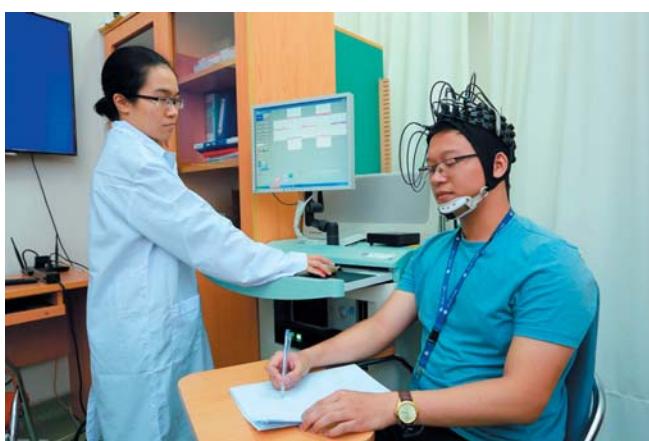
Các nghiên cứu KH&CN của ĐHQG-HCM cũng thể hiện qua vai trò phản biện, tư vấn và dự báo xã hội, xây dựng các định hướng chiến lược,

Từ năm 2016 đến nay các đơn vị của ĐHQG-HCM thực hiện trên 3.000 hợp đồng chuyển giao công nghệ và dịch vụ KH&CN với tổng doanh thu trung bình hằng năm đạt khoảng 250 tỷ đồng. Trong đó, nổi bật là năm 2016 với doanh thu hơn 257 tỷ đồng, năm 2017 hơn 249 tỷ đồng, năm 2018 hơn 254 tỷ đồng.

chính sách, chủ trương phát triển kinh tế - xã hội của đất nước. "Với mục tiêu phát triển nghiên cứu khoa học đỉnh cao và phục vụ xã hội, ĐHQG-HCM đã hoàn thiện cơ chế - chính sách quản lý KH&CN, tạo ra những sản phẩm có ý nghĩa khoa học và thực tiễn cao làm thế mạnh riêng của mình. Từ đó, góp phần khẳng định chất lượng đào tạo, phát huy vai trò của ĐHQG-HCM trong sự phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam" - PGS.TS Lâm Quang Vinh nhấn mạnh.

Đa dạng hóa hình thức chuyển giao công nghệ

Từ năm 2016 đến nay các đơn vị của ĐHQG-HCM thực hiện trên 3.000 hợp đồng chuyển giao công nghệ và dịch vụ KH&CN với tổng doanh thu trung bình hằng năm đạt khoảng 250 tỷ đồng. Trong đó, nổi bật là năm 2016 với doanh thu hơn 257 tỷ đồng, năm 2017 hơn 249 tỷ đồng, năm 2018 hơn 254 tỷ đồng. Đồng thời

Sinh viên ngành kỹ thuật y sinh trong tiết thực hành. *Ảnh: HCMIU*

ĐHQG-HCM cũng đăng ký bảo hộ sở hữu trí tuệ với 458 đơn, 180 đơn đã được cấp bằng (trong đó, hơn 50% là các sáng chế, giải pháp hữu ích).

Những con số này cho thấy ĐHQG-HCM đã thực hiện một trong những tiêu chuẩn của đại học đúng nghĩa: chuyển giá trị tinh thần, khoa học thành giá trị thực tiễn của đời sống kinh tế - xã hội.

Theo PGS.TS Lâm Quang Vinh, ĐHQG-HCM luôn linh động, đa dạng hóa các hình thức chuyển giao công nghệ nhằm thực hiện trách nhiệm đưa khoa học công nghệ vào phục vụ cộng đồng.

Hình thức phổ biến nhất là chuyển giao công nghệ từ kết quả nghiên cứu theo nhu cầu của địa phương với những kết quả cụ thể như: Viện Công nghệ Nano chuyển giao 5 hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động cho hai tỉnh Bến Tre và Vĩnh Long; Trường ĐH Bách Khoa nghiên cứu, bàn giao túi trữ nước ngọt tỉnh Bến Tre; Trường ĐH KHTN chuyển giao mô hình Aquaponics cho tỉnh Tây Ninh; Viện Môi trường và Tài nguyên chuyển giao máy lọc nước cho người dân tỉnh An Giang...

Ké đến là chuyển giao công nghệ dựa vào chương trình hợp tác nghiên cứu với doanh nghiệp. Điển hình là các dự án: Phát triển công nghệ chế tạo hệ thống chiếu sáng công cộng thông minh sử dụng Led do Trường ĐH Bách Khoa hợp tác Công ty bóng đèn Điện Quang; Chuyển giao hệ thống xử lý nước thải dệt nhuộm do Viện Môi trường và Tài nguyên hợp tác Công ty dệt may Nha Trang; Viện Tế bào gốc Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ký hợp đồng chuyển giao công nghệ sản xuất mỹ phẩm BabyEver cho Công ty cổ phần Bệnh viện Emcas TP.HCM...

Ngoài ra, ĐHQG-HCM còn thực hiện chuyển giao hàng loạt sản phẩm về mô hình tiết kiệm năng lượng trong lĩnh vực chiếu sáng công cộng, công nghệ sấy nông sản sử dụng năng lượng mặt trời, ứng dụng công nghệ sinh học trong xử lý rác, các thiết bị phục vụ nông nghiệp thông minh...

Trong thời gian tới, ĐHQG-HCM sẽ ưu tiên thực hiện các dự án nghiên cứu có tiềm năng thương mại, đầu tư các hướng nghiên cứu có thể mạnh, chú trọng phục vụ cộng đồng và phối hợp chặt chẽ với giới doanh nghiệp trong việc đặt hàng nghiên cứu phát triển KH&CN ■

KINH TẾ TUẦN HOÀN: NỀN TẢNG CỦA SỰ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

Anh Vũ thực hiện

"Thế giới đang cần một nền kinh tế tuần hoàn (KTTH). Hãy giúp chúng tôi biến điều đó thành hiện thực". Đó là lời kêu gọi của Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF) được phát đi trên chính trang web của mình vào đầu năm nay. Hướng ứng lời kêu gọi này, tập đoàn Unilever cam kết giảm lượng bao bì nhựa 14% mỗi năm, Adidas đặt mục tiêu tăng gần gấp đôi lượng giày sản xuất sử dụng nhựa tái chế lên 20 triệu đôi (so với 11 triệu năm 2019), Nestle giảm bao bì nhựa, còn Google bắt đầu tư vấn cho các công ty tận dụng dữ liệu để quản lý tài nguyên tốt hơn...

PGS.TS Nguyễn Hồng Quân - Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển KTTH ĐHQG-HCM. Ảnh: NVCC

T hế nào là KTTH? Điều gì khiến cho các tên tuổi kinh tế lớn phải cam kết thực hiện theo lời kêu gọi của WEF? Nhân dịp ĐHQG-HCM thành lập Viện Nghiên cứu phát triển KTTH (ICED) đầu tiên tại Việt Nam, *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc trao đổi với PGS.TS Nguyễn Hồng Quân - Viện trưởng ICED về các vấn đề trên.

Giảm lạm thuộc kinh tế ngoại quốc

*Trong khoảng 5 năm gần đây, chủ đề "KTTH" được thảo luận trên các diễn đàn kinh tế và truyền thông quốc tế cũng như Việt Nam. Thưa ông, vì sao vấn đề KTTH ngày càng được nhiều người quan tâm?

- Cuộc cách mạng công nghiệp mang lại sự phát triển thần tốc đồng thời đặt ra những thách

thức to lớn như: tình trạng thiếu hụt nghiêm trọng nguồn tài nguyên thiết yếu để phát triển xã hội, dân số gia tăng nhanh chóng, sự biến đổi khí hậu cùng những phát sinh nguồn thải ảnh hưởng xấu đến môi trường sống của con người... Kinh tế thẳng (hay kinh tế tuyến tính) là khái niệm được sử dụng trong các nền kinh tế trước đây. Nền kinh tế này vận hành như một dòng chảy, biến các nguồn tài nguyên thiên nhiên thành vật liệu và sản phẩm cơ bản rồi bán ra thông qua một loạt bước tạo thêm giá trị gia tăng, theo xu hướng bán được càng nhiều càng tốt. Từ đó dẫn đến việc sử dụng quá mức, gây cạn kiệt nguồn tài nguyên trong khi nhu cầu đòi hỏi phát triển lại ngày càng gia tăng (do áp lực của gia tăng dân số toàn cầu).

Khái niệm KTTH được sử dụng chính thức đầu tiên bởi Pearce và Turner (1990). Nó dùng để chỉ mô hình kinh tế mới dựa trên nguyên lý cơ bản "mọi thứ đều là đầu vào đối với thứ khác", hoàn toàn không giống với cách nhìn của nền kinh tế tuyến tính truyền thống. Ellen MacArthur Foundation mô tả nền KTTH là một hệ thống công nghiệp phục hồi hoặc tái tạo theo ý định và thiết kế. Nó chuyển sang sử dụng năng lượng tái tạo, loại bỏ việc sử dụng các hóa chất độc hại và chất thải gây suy giảm khả năng tái sử dụng thông qua thiết kế ưu việt của vật liệu, sản phẩm, hệ thống và trong phạm vi này, là các mô hình kinh doanh. Hay nói một cách đơn giản KTTH là biến rác thải đầu ra của ngành này thành nguồn tài nguyên đầu vào của ngành khác hay

tuần hoàn trong nội tại bản thân của một doanh nghiệp. KTTTH một phần góp phần gia tăng giá trị cho doanh nghiệp, giảm khai thác tài nguyên, giảm chi phí xử lý chất thải, giảm thiểu ô nhiễm môi trường.

Nghiên cứu gần đây, công bố ngày 13/6/2020 trên tạp chí hàng đầu về môi trường trên thế giới (Resources, Conservation and Recycling) cho thấy áp dụng KTTTH là một trong những giải pháp góp phần giải quyết vấn đề chuỗi giá trị toàn cầu, nâng cao khả năng hồi phục sức khỏe và chiến lược y tế đối với dịch bệnh, như COVID-19.

Như vậy, trong bối cảnh hiện nay, việc chuyển đổi từ kinh tế thẳng sang KTTTH là thiết yếu đối với tất cả quốc gia trên thế giới.

* Theo ông, việc áp dụng chính sách KTTTH sẽ tạo ra những thay đổi gì cho Việt Nam?

- Việc áp dụng chính sách KTTTH tạo ra một số thay đổi cơ bản cho Việt Nam. Trước nhất, thay đổi chất lượng môi trường sống. Do đặc tính của KTTTH là biến rác thải của ngành này thành nguồn tài nguyên của ngành kia dẫn đến "zero waste" hay nền kinh tế không rác thải, giảm nguồn ô nhiễm môi trường, nâng cao chất lượng sống, một cách gián tiếp cải thiện sức khỏe cho cộng đồng. Đồng thời nền KTTTH cũng góp phần làm giảm phát thải nhà kính và biến đổi khí hậu.

Tiếp đến, mô hình kinh tế này giúp tìm kiếm và phát triển công nghệ mới để sử dụng các nguồn tài nguyên thay thế cho nguyên liệu thô và năng lượng hóa thạch, đặc biệt là than đá và dầu khí. Các loại tài nguyên này của Việt Nam đang cạn kiệt dần và phần lớn phải nhập khẩu từ nước ngoài.

Bên cạnh đó, KTTTH giúp Việt Nam tránh lê thuộc vào nền kinh tế bên ngoài, nhất là về nguyên liệu và nhiên liệu phục vụ cho sản xuất. Sự phụ thuộc này có thể dẫn đến căng thẳng về chính trị toàn cầu. Giá nguyên liệu thô tăng thường kéo theo những hệ quả tiêu cực cho sự ổn định của nền kinh tế, nhất là đối với các nước nghèo.

Sau cùng, mô hình KTTTH sẽ giúp nâng cao tính cạnh tranh của nền kinh tế. Mô hình này tạo ra các cơ hội kinh tế, đặc biệt đối với doanh nghiệp và nhà khoa học trong hoạt động thiết kế, tái chế và sáng tạo. Việc giải quyết các vấn đề liên quan đến tình trạng khan hiếm nguyên liệu, sử dụng năng lượng bền vững, hạn chế rác thải tối đa trong từng công đoạn của vòng đời sản phẩm,

tái sử dụng nguyên vật liệu có sẵn... đòi hỏi sự đầu tư đáng kể về nguồn nhân lực khoa học có trình độ, góp phần làm tăng tính cạnh tranh cho nền kinh tế.

Ngoài ra, nền KTTTH còn tạo nên sự thay đổi về nhận thức của từng cá nhân khi chất lượng sống được cải thiện. Mỗi cá nhân khi nhận thức được tác động tích cực mà nền KTTTH mang lại, họ sẽ góp phần không nhỏ trong việc hoàn thiện nền kinh tế này.

Hệ sinh thái Doanh nghiệp - Chính phủ - Đại học

* Các vấn đề về ô nhiễm môi trường do sản xuất công nghiệp từng tạo nên những biến động xã hội tại Việt Nam. Trong khi đó, gần như chỉ các nước thuộc Liên minh Châu Âu cho thấy những hành động cụ thể trong việc thực hiện chính sách KTTTH. Đối với Việt Nam, phát triển theo mô hình này hẳn sẽ gặp không ít thách thức?

- Theo tôi, khái niệm liên quan đến mô hình KTTTH đã có ở Việt Nam từ cách đây 20 năm với những định danh khác. Đó là mô hình VAT (Vườn - Ao - Chuồng), một mô hình chúng ta áp dụng khá thành công. Ngoài ra, các khái niệm "khu công nghiệp sinh thái - ecological industrial zone", "sản xuất sạch hơn - cleaner production", "Không phát thải - zero emission", tái chế, tái sử dụng, tái sản xuất - một phần của KTTTH - cũng được đề cập nhiều trong thời gian qua. Các khái niệm này đã được thể hiện trong các chính sách của Đảng và Nhà nước liên quan đến công tác bảo vệ môi trường và được các trường, viện triển khai nghiên cứu như Viện Chiến lược, Chính sách tài nguyên và môi trường- Bộ Tài nguyên và Môi trường, Viện Môi trường và Tài nguyên - ĐHQG-HCM. Điều này cho thấy việc áp dụng mô hình KTTTH có những thuận lợi đáng kể.

Tuy nhiên các thách thức đặt ra cũng không hề nhỏ.

Thách thức lớn nhất là làm thay đổi nhận thức của người dân và doanh nghiệp về mô hình và giá trị của KTTTH. Việc nhận thức đúng bản chất của KTTTH bắt đầu từ khâu thiết kế đến triển khai trong tất cả ngành và lĩnh vực, đòi hỏi sự phối hợp của từng cá nhân, doanh nghiệp và cấp quản lý để tạo một chuỗi mắt xích vận hành trọn vẹn trong từng công đoạn. Điều này phụ thuộc rất lớn vào nỗ lực của người dân, cộng đồng doanh nghiệp và chính sách của nhà nước.

Thách thức thứ hai, Việt Nam tuy là nước

“ Trong 5 năm tới, ICED nỗ lực phấn đấu trở thành một trong những đơn vị hàng đầu Việt Nam và trong khu vực về lĩnh vực nghiên cứu và triển khai KTTK”

đang phát triển nhưng phần lớn các công nghệ đều lạc hậu, lỗi thời, quy mô sản xuất nhỏ lẻ nên khó tối ưu hóa dây chuyền sản xuất để giảm thiểu các rủi ro hoặc thay đổi nguyên liệu như mong muốn.

Thứ ba, Việt Nam hiện chưa có đủ hành lang pháp lý cho phát triển KTTK, để dẫn đến một nền KTTK mang tính tự phát và manh mún. Khi đó KTTK khó có thể thực hiện được vai trò và sứ mạng của mình đối với nền kinh tế quốc gia.

Thứ tư, Việt Nam chưa có bộ tiêu chí nhận diện, đánh giá và phân loại chính xác mức độ phát triển của KTTK. Do vậy thiếu thông tin để biết được nền kinh tế chúng ta đang nằm ở đâu trong quá trình phát triển KTTK.

Cuối cùng là chưa có đội ngũ chuyên gia giỏi về thiết kế, tái chế, tái sử dụng. Nguồn lực về con người là một trong những yếu tố quan trọng, đưa ra các giải pháp sáng tạo, đổi mới đóng vai trò then chốt trong sự thành công của KTTK. Chúng ta đang thiếu rất nhiều chuyên gia công nghệ và chuyên gia liên quan kinh tế, nghiên cứu chính sách KTTK. Đây sẽ là thách thức rất lớn vì hiện nay Việt Nam chưa có chuyên ngành đào tạo lĩnh vực này.

Như vậy có thể tóm lược các thách thức trên

tập trung chủ yếu ở các khâu: nhận thức - hợp tác - đổi mới - công nghệ - chính sách.

* *Ý tưởng về việc thành lập ICED đầu tiên tại Việt Nam đã diễn ra thế nào, thưa ông?*

- ICED xuất phát từ ý tưởng muôn kết hợp nguồn lực của ĐHQG-HCM và doanh nghiệp trong nước nhằm đưa ra giải pháp, gợi ý chính sách cho Chính phủ giải quyết các vấn đề liên quan phát triển kinh tế - xã hội, bảo vệ môi trường, và hướng đến phát triển bền vững trong bối cảnh hội nhập quốc tế và các định hướng của Đảng và Nhà nước Việt Nam. PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Phạm Phú Ngọc Trai - Chủ tịch Công ty tư vấn Hội nhập toàn cầu và ông Don Lam - Tổng Giám đốc điều hành Quỹ VinaCapital, đã khởi xướng và chỉ đạo trực tiếp việc xây dựng Viện từ tháng 5/2019. Tôi được giao nhiệm vụ chủ trì xây dựng đề án thành lập Viện cùng một số cá nhân trong và ngoài ĐHQG-HCM. Sau giai đoạn chuẩn bị và được sự góp ý của Hội đồng khoa học, Hội đồng ĐHQG-HCM, các phòng, ban chức năng, ICED chính thức thành lập theo Quyết định số 108/QĐ-ĐHQG-KHTC ngày 27/2/2020 của Giám đốc ĐHQG-HCM.

* *Thưa ông, mục tiêu và những hoạt động của ICED trong thời gian tới là gì?*

- Mục tiêu lớn nhất của chúng tôi là xây dựng ICED trở thành một trung tâm nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo và chuyển giao giải pháp khoa học công nghệ, chính sách trong phát triển KTTK tại Việt Nam trên nền tảng một hệ sinh thái Doanh nghiệp - Chính phủ - Đại học (đặc biệt nguồn lực từ ĐHQG-HCM), giữ vai trò kết nối nền KTTK của thế giới với Việt Nam và ngược lại.

(Xem tiếp trang 24)

Kinh tế tuần hoàn: Giải pháp tái tạo tài nguyên

Theo ông Philipp Rösler - nguyên Phó Thủ tướng Đức, nguyên CEO Diễn đàn kinh tế thế giới (WEF), có vấn đề của ICED, mô hình kinh tế tuyển tính hiện tại chỉ dựa trên nền tảng Lấy (Take), Tạo ra (Make) và Vứt bỏ (Disposal) đã khiến chúng ta đối diện với nhiều thách thức. Đó là nguồn tài nguyên hữu hạn đang cạn kiệt, môi trường tự nhiên bị tàn phá bởi lượng rác thải khổng lồ và mất hàng trăm năm mới tiêu hủy hoàn toàn, sức khoẻ con người bị đe dọa do môi trường sống như nguồn nước, không khí... xuống cấp trầm trọng.

"Để góp phần giải quyết vấn đề này, mô hình KTTK ra đời dựa trên nguyên tắc giảm thiểu sử dụng nguồn tài nguyên, tái tạo tài nguyên, tăng vòng đời sử dụng sản phẩm bằng cách tái sử dụng, tái chế. Đây sẽ là giải pháp cho mô hình phát triển bền vững của chúng ta" - ông Philipp Rösler nhấn mạnh.

Nguyên Phó Thủ tướng Đức cho biết thêm, các nước thuộc khối châu Âu đã đi trước khá lâu trong việc phát triển mô hình KTTK và đã đạt được kết quả rất tốt về kinh tế, môi trường và xã hội. Ông cũng cam kết sẽ hỗ trợ ICED phát triển xứng đáng với tầm nhìn và sứ mệnh đã đề ra.

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

MỘT THẾ HỆ MANG TÊN HÒA BÌNH

Phiên An *thực hiện*

Sau 45 năm thống nhất, Việt Nam đã chuyển mình theo vận hội mới của thời đại. Đó cũng là lúc một thế hệ sinh ra vào dấu mốc lịch sử ấy trở thành những rường cột của quốc gia hôm nay. Họ là những nhà khoa học ưu tú, nhiệt thành đứng vào hàng ngũ của Đảng với nhiều đóng góp nổi bật trong hoạt động nghiên cứu và đào tạo.

T rước thềm Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM nhiệm kỳ 2020-2025, *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc trao đổi với PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh, PGS.TS Phan Bảo Ngọc và PGS.TS Lê Thị Kim Phụng - các gương mặt đảng viên, nhà khoa học thuộc thế hệ sinh thành vào thời khắc hòa bình của nước nhà. Ở họ là những câu chuyện về sự nỗ lực quên mình cùng nguyện vọng cao đẹp dựng xây quê hương.

* PGS.TS **Hoàng Công Gia Khánh** - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM

Hệ thống ĐHQG-HCM luôn là đại học tiên phong

Được tham gia và gắn với lịch sử ra đời của Trung tâm Nghiên cứu Kinh tế - Tài chính (2013) và Viện Nghiên cứu phát triển Công nghệ ngân hàng (2019), tôi có điều kiện để thực hiện các chủ đề nghiên cứu thích ứng với xu thế chuyển đổi số của ngành tài chính - ngân hàng. Bên cạnh các nghiên cứu cơ bản, tôi và các đồng nghiệp của Trường ĐH Kinh tế - Luật và Viện Nghiên cứu phát triển Công nghệ ngân hàng đã triển khai các nghiên cứu ứng dụng để tham gia hoạt động tư vấn, phản biện chính sách. Trường và Viện đã có những đóng góp cho quá trình

thực hiện chiến lược chuyển đổi số nền kinh tế Việt Nam. Chẳng hạn, các nghiên cứu về kinh tế số, chuyển đổi số ngân hàng, chính sách phát triển công nghệ tài chính (Fintech) và khung pháp lý thử nghiệm (Sandbox) cho Việt Nam... Đó là hướng đi mới, có ý nghĩa thiết thực trong giai đoạn hiện nay và những năm tới.

Nhìn lại hơn 20 năm giảng dạy và nghiên cứu lĩnh vực tài chính - ngân hàng, tôi thấy niềm vui riêng của mình là chọn được công việc phù hợp với chuyên môn, sở thích. Và hơn hết, tôi được làm việc trong môi trường thuận lợi - Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM - nơi đã tạo những điều kiện tốt nhất cho việc nghiên cứu và đeo đuổi đam mê của tôi.

Với tôi, việc vừa thực hiện nhiệm vụ quản lý được giao vừa đeo đuổi đam mê nghiên cứu là thách thức không nhỏ. Đối với công tác Đảng, theo tôi nếu chỉ nhìn bên ngoài thì có vẻ ít có sự liên quan đến công việc nghiên cứu. Tuy nhiên, phân tích kỹ hơn sẽ thấy rằng một nhà khoa học tham gia công tác Đảng sẽ tạo sự bối khuyết, hỗ trợ nhất định cho nhau. Đơn cử, khi thực hiện nghiên cứu ứng dụng về chính sách phát triển Fintech ở Việt Nam, kết quả nghiên cứu này phải đưa ra được các hàm ý chính sách cho cơ quan quản lý nhà nước các cấp. Nếu nhà nghiên cứu tham gia công tác Đảng, nắm rõ đường lối,

PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh (sinh năm 1975) nhận nhiệm vụ Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật vào năm 2013 và kiêm nhiệm Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển Công nghệ ngân hàng ĐHQG-HCM khi viện được thành lập năm 2019. Trước năm 2013, ông là Trưởng khoa Tài chính - Ngân hàng của trường đại học này. Ông nhận bằng tiến sĩ kinh tế chuyên ngành tài chính - ngân hàng vào năm 2010, và được phong học hàm phó giáo sư năm

2016. Về vĩ mô, các nghiên cứu của ông tập trung vào cơ chế giá, chính sách tiền tệ và giám sát ngân hàng. Về vi mô, hướng nghiên cứu chính của ông liên quan đến rủi ro và hiệu quả hoạt động ngân hàng thương mại, chuyển đổi số và hoạt động của các trung gian tài chính trong nền kinh tế số.

Nhìn lại hơn 20 năm giảng dạy và nghiên cứu lĩnh vực tài chính - ngân hàng, tôi thấy niềm vui riêng của mình là chọn được công việc phù hợp với chuyên môn, sở thích. Và hơn hết, tôi được làm việc trong môi trường thuận lợi - Trường ĐH Kinh tế - Luật, ĐHQG-HCM - nơi đã tạo những điều kiện tốt nhất cho việc nghiên cứu và đeo đuổi đam mê của tôi.

PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh

chủ trương, định hướng, nghị quyết của Đảng, họ sẽ có thêm nhiều thông tin, hiểu rõ thực tế hơn để đưa ra các hàm ý, khuyến nghị phù hợp và đạt tính khả thi cao hơn. Đây cũng là đặc điểm riêng khi nghiên cứu ứng dụng trong lĩnh vực kinh tế, quản lý, luật ở Việt Nam. Có thể nói, nhà khoa học và Đảng viên không có sự tách bạch mà là một thể thống nhất, có sự bổ sung lẫn nhau và trong mối tình huống, thể hiện vai trò nào rõ hơn là nghệ thuật của mỗi người.

Đối với Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM nhiệm kỳ mới, tôi kỳ vọng Đại hội sẽ thành công theo hai nghĩa: thứ nhất, thông qua nghị quyết văn kiện đại hội được xây dựng dựa trên sự tập trung trí tuệ đỉnh cao của Đảng bộ ĐHQG-HCM; thứ hai, bùa ra Ban chấp hành Đảng bộ xứng đáng với vị thế, danh tiếng và tiềm năng của ĐHQG-HCM trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam.

Tôi mong muốn hệ thống ĐHQG-HCM luôn là đại học tiên phong ở Việt Nam, thích ứng

với kỷ nguyên số. ĐHQG-HCM sẽ đóng vai trò quan trọng thúc đẩy chuyển đổi số nền kinh tế theo tinh thần của Nghị quyết 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Bộ Chính trị, Quyết định 749/QĐ-TTg ngày 3/6/2020 của Thủ tướng Chính phủ. Tôi tin rằng ĐHQG-HCM là nhân tố trọng yếu tích cực cùng TP.HCM xây dựng các cơ chế phát huy vai trò của đội ngũ trí thức một cách hiệu quả nhất để trở thành hạt nhân cho quá trình xây dựng, phát triển khu đô thị sáng tạo phía đông TP.HCM.

* **PGS.TS Phan Bảo Ngọc - Trưởng Bộ môn Vật lý Trường ĐH Quốc Tế - ĐHQG-HCM**
Đào tạo thế hệ tiếp nối là ưu tiên hàng đầu

Từ những năm học cấp 2, tôi đã đam mê khám phá những cái mới trong vật lý và ước vọng góp phần tạo ra những tri thức mới. Trong một lần dự trường hè về thiên văn vật lý tại Vinh năm 1997, tôi đã gặp GS Nguyễn Quang Riệu và được ông tìm học bổng để theo học sau đại học tại ĐH Paris VI về các ứng dụng không gian và thiên văn vật lý. Con đường săn tìm các sao lùn nâu bắt đầu khi tôi làm luận án tiến sĩ vào năm 2000 dưới sự hướng dẫn của hai giáo sư người Pháp và một nhóm nghiên cứu mạnh trong lĩnh vực này tại ĐH Grenoble I.

Năm 2008, tại Viện Thiên văn Vật lý thuộc Viện Hàn lâm Sinica của Đài Loan, tôi cùng các cộng sự lần đầu tiên quan sát được hiện tượng giải phóng phân tử carbon monoxide của sao lùn nâu ở vùng Ophiuchi - một vùng hình thành sao trong vũ trụ, bằng hệ thống kính thiên văn radio đặt tại đỉnh núi Mauna Kea, Hawaii, Mỹ. Cộng đồng vật lý thiên văn thế giới đã hết sức ngạc nhiên trước bằng chứng mới cho thấy sao lùn nâu được hình thành như các sao có khối lượng lớn hơn (chẳng hạn Mặt trời) với một kịch bản thu nhỏ từ hàng trăm đến hàng ngàn lần, vì trước đó, nguồn gốc của sao lùn nâu là một chủ đề

PGS.TS Phan Bảo Ngọc (sinh năm 1975) hoàn thành chương trình thạc sĩ và tiến sĩ tại ĐH Pierre et Marie Curie (Paris VI), Pháp vào năm 2002. Ông là chuyên gia về sao lùn nâu với 30 công trình nghiên cứu đã được công bố trên 4 tạp chí khoa học chuyên ngành quốc tế hàng đầu về lĩnh vực vật lý thiên văn gồm *The Astrophysical Journal*, *The Astronomical Journal*, *Astronomy and Astrophysics* và *Monthly Notices of the Royal Astronomical Society*. Năm 2007, PGS.TS Phan Bảo Ngọc vinh dự trở thành người Việt Nam thứ hai nhận Giải thưởng Henri Chrétien của Hội Thiên văn Mỹ (người đầu tiên là GS Trịnh Xuân Thuận, năm 1992).

được các nhà thiên văn tranh cãi rất sôi nổi. Một năm sau, tôi quyết định về nước làm giảng viên tại Bộ môn Vật lý, Trường ĐH Quốc Tế DHQG-HCM. Đối với tôi, làm việc ở nước ngoài sẽ thuận lợi cho bản thân, tuy nhiên về nước trực tiếp giảng dạy, nghiên cứu và phát triển vật lý thiên văn sẽ có ý nghĩa, tác động hiệu quả hơn với cộng đồng và xã hội.

Nhìn lại chặng đường đã qua, điều tâm đắc nhất là tôi đã xây dựng được ngành kỹ thuật không gian năm 2016 với sự hỗ trợ mạnh mẽ của lãnh đạo DHQG-HCM. Chương trình là nơi để ươm mầm và đào tạo các nhà khoa học, tiếp bước nghiên cứu vũ trụ học, đặc biệt là các ứng dụng và công nghệ không gian, mở đường cho chúng ta tiến bước vào vũ trụ. Đối với tôi, thời gian là mặt hạn chế khi một nhà khoa học muôn tập trung hoàn toàn vào công việc nghiên cứu. Tuy nhiên, đào tạo thế hệ mới trong lĩnh vực này là ưu tiên hàng đầu của tôi. Do đó, khi tham gia công tác Đảng, tôi được đóng góp trực tiếp vào đường lối, chủ trương quan trọng của Đảng về giáo dục, khoa học và công nghệ, trong đó có

“Nhìn lại chặng đường đã qua, điều tâm đắc nhất là tôi đã xây dựng được ngành kỹ thuật không gian năm 2016 với sự hỗ trợ mạnh mẽ của lãnh đạo DHQG-HCM.”

PGS.TS Phan Bảo Ngọc

một số chính sách liên quan trực tiếp đến lĩnh vực nghiên cứu khoa học và công nghệ không gian. Hai vai trò song hành đảng viên và nhà nghiên cứu đã tạo một sự hỗ trợ qua lại tích cực để tôi xây dựng và phát triển lĩnh vực kỹ thuật không gian mà mình theo đuổi.

Tôi mong muốn Đại hội Đảng bộ DHQG-HCM nhiệm kỳ tới cần quán triệt ba điểm chính. Thứ nhất, DHQG-HCM là một đầu tàu về đào tạo nhân lực cho phía Nam, đặc biệt là TP.HCM - trung tâm kinh tế hàng đầu của cả nước. Thứ hai, khoa học và công nghệ là nền tảng để xây dựng một đại học đào tạo nhân lực đạt chất lượng cao. Đây chính là lực lượng trực tiếp thực hiện chiến lược công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Và cuối cùng, nguồn lực của DHQG-HCM gồm kinh phí, cơ sở vật chất hiện tại rất khó để thực hiện các nghiên cứu khoa học và công nghệ giá trị. Do đó, tôi kỳ vọng Đại hội Đảng bộ DHQG-HCM kiến nghị Trung ương đầu tư đúng và đủ để DHQG-HCM thực hiện thành công sứ mạng của mình.

* **PGS.TS Lê Thị Kim Phụng** - *Giám đốc Trung tâm nghiên cứu Công nghệ Lọc hóa dầu Trường ĐH Bách Khoa DHQG-HCM*

Phát triển kỹ thuật là để phục vụ cộng đồng

Sau khi hoàn thành khóa học thạc sĩ, tôi nhận được học bổng và sang Anh nghiên cứu tiến sĩ năm 2004. Bốn năm sau, dù nhận được lời mời của các giáo sư đại học Sheffield, tôi vẫn quyết định quay trở về Việt Nam vì chỗ nào còn nhiều vấn đề thì còn nhiều cơ hội để cống hiến. Nếu ở nước ngoài tôi có động lực cống hiến cho khoa học, đi sâu hơn, công bố những cái thế giới chưa từng có. Nhưng ở Việt Nam, những vùng nước đen thui, chất thải, ô nhiễm, ngập mặn vẫn còn đó, nguồn nguyên liệu vẫn phải nhập trong khi ta có nguyên liệu thô lại bán đi với giá rẻ, nhập thành phẩm về với giá rất cao. Một lúc nào đó mình làm được một phần trong hơn những vùng nước đen thui này thì nhìn lại đó cũng là thành tích rồi.

Trở về nước năm 2008 sau khi tốt nghiệp tiến sĩ ngành kỹ thuật quá trình hóa học (Chemical Process Engineering), tôi tham gia nghiên cứu những dự án lớn như JICA-JST biomass (năng lượng tái tạo từ sinh khối), nhằm chuyển đổi chất thải trong nông nghiệp thành ethanol, biodiesel, bio-gas, hay chuyển đổi các hạt có dầu (cao

PGS.TS Lê Thị Kim Phụng (sinh năm 1975) theo học tại Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM từ 1994-1999 và tốt nghiệp loại xuất sắc đồng thời là thủ khoa của khoa và được giữ lại trường làm cán bộ giảng dạy. Năm 2008, bà lấy bằng tiến sĩ chuyên ngành công nghệ hóa học tại ĐH Sheffield (Anh) và được phong hàm phó giáo sư năm 2013. Vào năm 2016, PGS.TS Lê Thị Kim Phụng được trao giải thưởng Nhà khoa học ASEAN - Hoa Kỳ dành cho các nhà khoa học nữ công tác trong lĩnh vực khoa học ứng dụng. Một năm sau, bà được tạp chí khoa học *Asian Scientist* (Singapore) bình chọn là một trong 100 nhà khoa học hàng đầu châu Á năm 2017. Năm 2019, bà được vinh danh trong Top 50 phụ nữ có ảnh hưởng nhất Việt Nam trong năm này ở lĩnh vực khoa học - giáo dục.

su, bã cafe) thành nhiên liệu sinh học.

Tôi được nhà trường giao quản lý dự án này, đồng thời tham gia các hợp phần nghiên cứu của dự án. Từ đó tôi định hướng nghiên cứu về năng lượng tái tạo và biomass. Đây không phải là hướng đi hoàn toàn mới so với thế giới nhưng ở Việt Nam rất ít nhà khoa học quan tâm và theo đuổi. Mặt khác, Việt Nam có tiềm năng về chất thải nông nghiệp nên hướng nghiên cứu này hứa hẹn giải quyết vấn đề về môi trường, kinh tế và phát triển bền vững.

Công việc nghiên cứu ứng dụng đòi hỏi bám sát hiện trường, lăn lộn nhiều hơn. Tôi phải đi liên tục, tiếp xúc với địa phương, đến nhà máy, ra đồng ruộng rồi thực tế ở nước ngoài. Ngành sản xuất công nghiệp, nông nghiệp của đất nước mình còn rất nhiều công nghệ cần phải phát triển, cải tiến. Hơn nữa, việc nghiên cứu ứng dụng phải luôn sát với thực tiễn phát triển của đất nước. Mọi nghiên cứu khoa học, phát triển kỹ thuật cuối cùng là để phục vụ cộng đồng. Do đó, tham gia sinh hoạt, nắm bắt các chủ trương, chính sách của Đảng, đặc biệt là chính sách phát triển khoa học công nghệ, và các ngành trong lĩnh vực sản xuất sẽ là yếu tố quan trọng để tôi phát triển định hướng nghiên cứu cũng như mang lại thông tin hữu ích khi làm công tác tư vấn cho địa phương, doanh nghiệp.

Tôi thấy mình là người may mắn vì nhận được nhiều đầu tư cho các công trình nghiên cứu hơn những người làm khoa học khác. Do đó, tôi thường ưu tiên cho nhiều sinh viên được tham gia các dự án của mình, dành nhiều học bổng cho học viên cao học và nghiên cứu sinh cùng nghiên cứu. Đồng thời khuyến khích các em nghiên cứu và phát triển kỹ thuật ứng dụng cho Việt Nam.

Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM nhiệm kỳ 2020-2025 là một sự kiện và một bước ngoặt lớn cho sự phát triển của hệ thống ĐHQG-HCM nói chung và các đơn vị thành viên nói riêng. Tôi mong ĐHQG-HCM sớm hoàn thiện Khu Đô thị đại học, xây dựng ĐHQG-HCM thành một trung tâm đào tạo và nghiên cứu đi đầu trong cả nước và sánh vai cùng thế giới ■

Kinh tế tuần hoàn:...

(Tiếp theo trang 20)

Trước mắt, ICED sẽ hoàn thiện về cơ cấu tổ chức, xây dựng chiến lược phát triển và hình thành các nhóm nghiên cứu; kết nối doanh nghiệp, cơ quan nhà nước và cộng đồng khoa học (trong nước và quốc tế) trong nghiên cứu các giải pháp công nghệ, đổi mới sáng tạo và tư vấn chính sách phát triển KTTH.

Hiện nay, ICED có Ban Cố vấn gồm PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, ông Phạm Phú Ngọc Trai - Chủ tịch Công ty tư vấn Hội nhập toàn cầu, ông Philipp Rösler - nguyên Phó Thủ tướng Đức cùng Hội đồng Viện gồm đại diện của các nhà khoa học, nhà quản lý trong và ngoài ĐHQG-HCM, và doanh nghiệp (Nutifood, VinaCapital, GIBC). Ban Cố vấn và Hội đồng khoa học hỗ trợ ICED trong việc định hướng chiến lược hoạt động, phát triển các mối quan hệ hợp tác trong nước và quốc tế.

ICED sẽ triển khai 15 - 20 đề tài nghiên cứu khoa học, dự án liên quan đến KTTH, đặc biệt phục vụ nhu cầu và xu hướng phát triển bền vững của các doanh nghiệp; chuyển giao 5 - 10 công nghệ về KTTH cho doanh nghiệp và cơ quan nhà nước, đặc biệt ở TP.HCM, vùng kinh tế trọng điểm phía Nam và các tỉnh Đồng bằng sông Cửu Long.

Đồng thời, Viện sẽ thực hiện các báo cáo khoa học và công bố quốc tế liên quan KTTH; tổ chức 5 - 10 lớp bồi dưỡng kiến thức về KTTH cho các nhóm đối tượng khác nhau như nhà nước, doanh nghiệp, nông dân, học sinh - sinh viên, tổ chức xã hội... cũng như tham gia tổ chức các sự kiện, hoạt động nâng cao nhận thức cộng đồng. Đặc biệt, ICED sẽ xuất bản tạp chí tóm lược chính sách "Kinh tế tuần hoàn và Bền vững".

Trong 5 năm tới, ICED nỗ lực phấn đấu trở thành một trong những đơn vị hàng đầu Việt Nam và trong khu vực về lĩnh vực nghiên cứu và triển khai KTTH.

Trân trọng cảm ơn ông đã trả lời phỏng vấn ■

HƯỚNG ĐẾN ĐẠI HỘI ĐẢNG BỘ ĐHQG-HCM LẦN VI

ĐHQG-HCM HỖ TRỢ TP.HCM CHỐNG DỊCH COVID-19

Phan An

Cung cấp hơn 5.300 chõ ở cho gần 6.000 lượt người cách ly, sản xuất nhiều sản phẩm thiết thực, kịp thời, ĐHQG-HCM đã sát cánh cùng TP.HCM và cả nước trong công tác phòng chống đại dịch COVID-19 vừa qua. Đây chính là sứ mệnh phục vụ cộng đồng - một trong những giá trị cốt lõi mà ĐHQG-HCM cam kết thực hiện.

Hơn 30 ngày làm nơi cách ly tập trung

Sáng 19/3, trong phiên họp với lãnh đạo ĐHQG-HCM, TP.HCM chính thức đề nghị ĐHQG-HCM hoàn tất khâu chuẩn bị để sử dụng Ký túc xá Khu A làm khu cách ly tập trung

phòng chống dịch COVID-19. Trước đó, ý tưởng về việc sử dụng khu ký túc xá này đã được Chủ tịch UBND TP.HCM Nguyễn Thành Phong đặt ra tại cuộc họp khẩn với các sở, ngành vào ngày 29/2.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết: "Ngăn chặn và đẩy lùi dịch bệnh không chỉ là nhiệm vụ của chính quyền mà cần có sự chung tay góp sức của toàn dân và toàn hệ thống chính trị. ĐHQG-HCM với vị thế và vai trò làm nòng cốt trong hệ thống giáo dục Việt Nam, cùng sứ mệnh phục vụ cộng đồng, không đứng ngoài 'cuộc chiến' này. Chúng tôi ủng hộ phương án TP.HCM trưng dụng Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh và ký túc xá để làm nơi cách ly phòng chống dịch COVID-19".

Ngay sau đó, Trung tâm Quản lý Ký túc xá

Hoạt động thể thao tại khu cách ly Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh ĐHQG-HCM. Ảnh: Hảo Nguyễn

Sinh viên hỗ trợ dọn dẹp vật dụng tại Ký túc xá khu A ĐHQG-HCM. Ảnh: Hoàng An

ĐHQG-HCM đã phối hợp các lực lượng tổ chức dọn đồ đạc sinh viên về quê chưa có mặt ở các tòa nhà khu A mở rộng để chuyển nơi này thành khu cách ly phòng dịch COVID-19 cho người dân trở về từ các vùng dịch.

Theo ông Tăng Hữu Thủy - Giám đốc Trung tâm Quản lý Ký túc xá ĐHQG-HCM, tất cả đồ đạc của sinh viên vắng mặt đều được ban quản lý đóng vào thùng giấy, đánh số cẩn thận, tập trung tại một số phòng. Riêng các tủ quần áo được dán niêm phong để tránh bị thất lạc. Các giấy niêm phong phải có chữ ký của người giám sát và chịu trách nhiệm.

Sau một ngày đêm đón du học sinh, người lao động, kiều bào từ các vùng dịch trở về, đến khuya 18/3, Khu cách ly tập trung 1.000 giường (thuộc Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh ĐHQG-HCM) đã gần như được "lắp đầy" với hơn 900 người.

PGS.TS Nguyễn Đình Tú - Chánh Văn phòng ĐHQG-HCM, cho biết: "Tuy Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh có đủ vài nghìn chỗ ngủ nhưng do đây là nơi cách ly, phải tuân thủ các điều kiện y tế, vệ sinh, an toàn nên chỉ sắp xếp khoảng 1.000 giường".

Ngày 22/3, Trung tâm Quản lý Ký túc xá sử dụng luôn các tòa nhà khu B làm nơi cách ly tập trung. Theo Sở Y tế TP.HCM, Ký túc xá ĐHQG-HCM được triển khai chuẩn bị 20.000 giường, phục vụ cho công tác cách ly. Cụm ký túc xá này gồm 2 khu A và B với 47 tòa nhà thuộc Khu Đô thị ĐHQG-HCM, nằm giáp ranh giữa hai địa phương là phường Linh Trung, quận Thủ Đức, TP.HCM và thị xã Dĩ An, tỉnh Bình Dương.

Đến trưa 8/4, hơn 1.300 người cách ly đủ 14 ngày đã về nhà với người thân, Ký túc xá khu B ĐHQG-HCM còn khoảng hơn 200 người. Và hai tuần sau thì không còn người cách ly nào ở Ký túc xá.

Ông Nguyễn Ngọc Mỹ - Phó Chủ tịch Hiệp hội Doanh nhân Việt Nam ở nước ngoài, từng được cách ly tại Ký túc xá khu B ĐHQG-HCM, chia sẻ: "Điều đầu tiên tôi cảm nhận khi đặt chân đến đây là sự quan tâm, chăm lo chu đáo của lực lượng làm nhiệm vụ".

Nhiều sản phẩm hữu dụng, kịp thời

Đầu tháng 2/2020, ĐHQG-HCM tổ chức phiên họp về công tác phòng dịch bệnh viêm đường hô hấp từ chủng mới của virus Corona. Theo đó, các trường thành viên và đơn vị trực thuộc đều chủ động thành lập ban phòng chống dịch, triển khai các biện pháp phòng ngừa như vệ sinh trường lớp, khử trùng phòng học, trang bị xà phòng cho sinh viên... Ký túc xá ĐHQG-HCM khử trùng 47 tòa nhà, lập các điểm rửa tay và đo thân nhiệt cho sinh viên. Riêng Trường ĐH Kinh tế - Luật đã phát 3.000 khẩu trang cho sinh viên trong ngày đầu nhập học trở lại.

Các đơn vị có thế mạnh về hóa sinh đã tích cực nghiên cứu và sản xuất nhiều sản phẩm ứng phó với dịch bệnh này. Bộ môn Kỹ thuật Hóa hưu cơ - Khoa Kỹ thuật Hóa học, Trường ĐH Bách Khoa đã pha chế các loại gel rửa tay và xịt sát khuẩn phòng chống virus Corona dành cho cán bộ và sinh viên của trường.

Nhóm nghiên cứu do Vũ Tấn Phát - Chủ nhiệm CLB Sáng tạo khởi nghiệp, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên sản xuất và tặng miễn phí hơn 10.000 chai dung dịch sát khuẩn cho cộng

đồng. Nhóm của Phát còn chuyển giao công thức pha chế và tài trợ nguồn nano bạc cho các đơn vị để phục vụ xã hội.

Tại Trường ĐH Quốc Tế, nhóm nghiên cứu của PGS.TS Phạm Văn Hùng - Khoa Công nghệ Sinh học đã nghiên cứu và sản xuất chai Pump thể tích 100ml, không có nano bạc. Trường ĐH An Giang sản xuất 10.000 chai nước rửa tay 100ml, giúp sát khuẩn lên đến 90%, đồng thời tạo lớp màng ẩm bảo vệ da nhờ thành phần Vitamin E và tinh dầu.

Đặc biệt, ngày 18/3, Phòng thí nghiệm trọng điểm, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM cùng Trung tâm Phát triển khoa học và công nghệ trẻ - Thành Đoàn TP.HCM chế tạo thành công buồng khử khuẩn toàn thân nhằm phòng chống dịch COVID-19. Nó có thể giúp khử khuẩn nhanh trong vòng 30 giây mà không gây ướt. Dung dịch khử khuẩn Anloyte mà nhóm sử dụng đã được kiểm định yêu tố an toàn với người dùng. Theo nghiên cứu mới nhất của Viện khoa học Karolinska (Thụy Điển), dung dịch sát khuẩn Anolyte tiêu diệt được những biến thể của virus Corona và các xét nghiệm trên COVID-19.

Thời gian tới, nhóm nghiên cứu sẽ tìm các đối tác để sản xuất đại trà, phục vụ người dân. Ước tính, buồng khử khuẩn sẽ được sản xuất quy mô công nghiệp có thể đáp ứng 100 buồng/tuần để phục vụ nhu cầu phòng dịch cấp bách của TP.HCM và các tỉnh phía Nam.

ĐHQG-HCM còn xây dựng một hệ thống cảnh báo trong toàn bộ khu đô thị đại học thông qua nền tảng ứng dụng trên điện thoại di động. Hệ thống này bảo đảm rằng các sinh viên, giảng viên trong khu đô thị sẽ được thông tin, cảnh báo sớm nhất về tình hình dịch bệnh, và các trường hợp đang bị nghi ngờ. Đồng thời, hệ thống này cũng tạo ra một công cụ để sinh viên,

giảng viên, người lao động trong Khu Đô thị có thể phát hiện, báo tin, phản ánh các thông tin cần thiết cho các cơ quan chức năng, có thẩm quyền của ĐHQG-HCM xử lý.

Trong hai ngày 7 và 10/4, PGS.TS Nguyễn Minh Tâm - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM cùng ThS Lâm Tường Thoại - Chủ tịch Công Đoàn ĐHQG-HCM đã đến thăm và tặng 5.000 khẩu trang y tế, 2.000 khẩu trang vải kháng khuẩn, 100 triệu đồng cho đội ngũ y bác sĩ, bộ đội, dân quân... làm nhiệm vụ ở khu cách ly tập trung tại ĐHQG-HCM; tặng 20.000 khẩu trang y tế, 10.000 bao tay và 1.000 đồ bảo hộ cho đội ngũ y bác sĩ Bệnh viện Bệnh nhiệt đới TP.HCM ■

Trường ĐH Bách Khoa giới thiệu buồng khử khuẩn toàn thân.

Người dân được cách ly chụp hình lưu niệm với dân quân tự vệ trước khi lên xe về với gia đình. Ảnh: **Độc lập**

Giảm học phí cho sinh viên

Các trường thành viên ĐHQG-HCM đã giảm 7-10% học phí học kỳ II cho sinh viên do ảnh hưởng từ dịch COVID-19.

Theo đó, Trường ĐH Công nghệ Thông tin giảm 7% học phí cho sinh viên hệ chính quy học các học phần online. Trường cũng ban hành quỹ học bổng "UIT ANTI-COVID-19" với nhiều chính sách giúp đỡ sinh viên có hoàn cảnh khó khăn. Trường ĐH Bách Khoa hỗ trợ mỗi sinh viên 50.000 đồng để truy cập Internet tốc độ cao, phục vụ việc học online. Trường ĐH Quốc Tế giảm 10% học phí các môn mà sinh viên đã đăng ký.

Trường ĐH Kinh tế - Luật hỗ trợ gần 8.000 sinh viên chính quy, mỗi sinh viên 50.000 đồng để truy cập Internet tốc độ cao, giúp việc học online tốt hơn. Trường cũng khảo sát để chia sẻ gánh nặng tài chính cho sinh viên thuộc diện gia đình chính sách, hộ nghèo, vùng sâu vùng xa, gặp khó khăn trong những lần bị hủy vé tàu, xe do thay đổi lịch học...

Sinh viên Trường ĐH KHTN ĐHQG-HCM vui mừng trong ngày tốt nghiệp. *Ảnh: HCMUS*

DREAMERS
KETTLEDRUMMER.COM

Đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao: **BẢN SẮC GIÁO DỤC CỦA ĐHQG-HCM**

Phiên An

Nghị quyết Đại hội Đảng bộ ĐHQG-HCM lần V, nhiệm kỳ 2015-2020 xác định: "Lấy chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học làm trọng tâm; nâng cao năng lực quản trị và đào tạo nguồn nhân lực đáp ứng với yêu cầu xây dựng và phát triển ĐHQG-HCM". Trên tinh thần này, lĩnh vực đào tạo đại học và sau đại học trong 5 năm qua đã được Ban Chấp hành Đảng bộ ĐHQG-HCM cùng toàn hệ thống đảng bộ thực hiện nhiều đổi mới mang tính tiên phong như triển khai đào tạo theo tiếp cận CDIO, đào tạo song ngành, tuyển sinh liên thông đại học - thạc sĩ, tổ chức kỳ thi Đánh giá năng lực (ĐGNL)...

Những thành tựu trên đã góp phần khẳng định vai trò nòng cốt của ĐHQG-HCM trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam, đáp ứng nhu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, phục vụ phát triển kinh tế - xã hội của cả nước.

Đào tạo song ngành, liên thông đại học - thạc sĩ

Tiếp nối thành công của đề án CDIO (Conceive - Design - Implement - Operate) giai đoạn 2010-2017, ĐHQG-HCM đã triển khai đề án "Mô hình giáo dục 4.0 trên nền tảng áp dụng CDIO hiện đại tại ĐHQG-HCM, giai đoạn 2018-2022" nhằm chuẩn bị nhân lực trong bối cảnh của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ 4. Đề án này được thực hiện theo tinh thần Nghị quyết số 52-NQ/TW "Về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc

Cách mạng công nghiệp lần thứ 4".

Theo PGS.TS Đinh Đức Anh Vũ - nguyên Trưởng ban Ban Đại học ĐHQG-HCM, đề án nhằm thực hiện đổi mới nội dung và chương trình đào tạo theo hướng phát triển năng lực tiếp cận, tư duy sáng tạo và khả năng thích ứng của người học với môi trường công nghệ hiện nay. Đồng thời đề án còn chú trọng thực hiện đổi mới cách dạy và học trên cơ sở áp dụng công nghệ số, lấy đánh giá của doanh nghiệp làm thước đo cho chất lượng đào tạo.

Sau ba năm (2018-2020) triển khai đề án tại 5 trường đại học thành viên, 19 chương trình đào tạo đại học với 175 môn học được xây dựng và cập nhật theo mô hình giáo dục 4.0. Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM đã xây dựng hệ thống học liệu gồm 1.700 giáo trình, 33.800 luận án, luận văn, 3.500 đề tài NCKH. Hệ thống này tập trung tất cả nguồn tài liệu khoa học hữu ích nhằm giới thiệu kết quả và chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học của ĐHQG-HCM.

Đào tạo liên thông, tích hợp trong hệ thống ĐHQG-HCM là một điểm mới thu hút sự quan tâm của dư luận trong thời gian qua. ĐHQG-HCM đã ban hành Quy định tạm thời về đào tạo liên thông từ trình độ đại học lên trình độ thạc sĩ; Quy định đào tạo song ngành trình độ đại học hệ chính quy và Quy chế đào tạo trình độ đại học về công nhận và chuyển đổi tín chỉ giữa các cơ sở đào tạo trong và ngoài ĐHQG-HCM.

ĐHQG-HCM hiện có 8 chương trình thực hiện đào tạo song ngành, gồm 5 chương trình thuộc lĩnh vực khoa học xã hội và 3 chương trình thuộc lĩnh vực kinh tế, luật. Việc công nhận môn học, tín chỉ tương đương đã được triển khai đối với các môn lý luận chính trị; ngoại ngữ và bắt đầu thực hiện cho các chương trình đào tạo song

ngành theo hướng công nhận ít nhất từ 30% tín chỉ tương đương.

Để theo học song ngành, chương trình của 2 ngành đào tạo mà sinh viên đăng ký phải khác biệt (hình thức và trình độ đào tạo giữa 2 ngành như nhau). Sinh viên phải hoàn thành năm học đầu tiên của ngành thứ nhất và xếp loại học lực trung bình khá trở lên. Thời gian tối đa theo học chương trình song ngành là thời gian tối đa quy định cho chương trình đào tạo thứ nhất.

Đồng thời, sinh viên đảm bảo các điều kiện về chứng chỉ ngoại ngữ đầu ra theo từng ngành đào tạo và các chứng chỉ tự tích lũy như giáo dục thể chất, giáo dục quốc phòng theo quy định của nhà trường. Sinh viên được chuyển môn học tương đương giữa 2 ngành và phải học chương trình đào tạo thứ hai tối đa là 80 tín chỉ. Mức học phí các tín chỉ của chương trình đào tạo thứ hai (không tính các tín chỉ trùng nhau hoặc được công nhận tương đương giữa 2 chương trình) được áp dụng mức học phí tín chỉ của cơ sở đào tạo quản lý chương trình đào tạo thứ hai.

PGS.TS Đinh Đức Anh Vũ - Trưởng ban Ban Đại học ĐHQG-HCM, cho biết: "Đào tạo song ngành chắc chắn sẽ là một xu thế tất yếu không chỉ đối với giáo dục đại học tại Việt Nam. ĐHQG-HCM đang quyết liệt để thực hiện chương trình đào tạo mới này".

Về hoạt động đào tạo liên thông từ trình độ đại học lên trình độ thạc sĩ, PGS.TS Vũ Phan Tú - Trưởng ban Ban Sau đại học ĐHQG-HCM, cho biết theo quy định tạm thời của ĐHQG-HCM sinh viên năm III, năm IV có điểm trung bình tích lũy đến thời điểm xét tuyển đạt loại khá trở lên (từ 7,0 điểm trở lên theo thang điểm 10) và đang theo học ngành học phù hợp tại các trường, viện nghiên cứu, các đơn vị trực thuộc ĐHQG-HCM có thể học liên thông lên trình độ thạc sĩ. Quy định này sẽ giúp sinh viên có học lực khá, giỏi rút ngắn thời gian đạt trình độ thạc sĩ, với tổng thời gian đào tạo từ 4,5 - 5,5 năm. Hiện có 68 ngành đăng ký đào tạo theo phương thức liên thông này.

"Quy định cho phép sinh viên có thể tích lũy các môn học trình độ thạc sĩ từ năm III, năm IV. Các môn học tích lũy được xét công nhận cho các môn học ở trình độ đại học. Quy định này tiếp cận với các chương trình đào tạo tiên tiến trong khu vực và thế giới, góp phần đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ kinh tế, xã hội" - PGS.TS Vũ Phan Tú nhấn mạnh.

Sinh viên tự học sau giờ chính khóa tại thư viện Trường ĐH Quốc Tế.
Ảnh: Tam Thái

Trưởng ban Ban sau Đại học ĐHQG-HCM cũng lưu ý, các cơ sở giáo dục được đăng ký tất cả ngành đào tạo liên thông trình độ đại học - thạc sĩ khi đã đạt chứng nhận kiểm định cấp trường theo tiêu chuẩn quốc tế được Bộ GD&ĐT công nhận và còn trong thời hạn. Với các cơ sở giáo dục chưa kiểm định cấp trường thì được đăng ký đào tạo liên thông với các ngành đã được đánh giá theo bộ tiêu chuẩn AUN-QA, hoặc đạt chứng nhận kiểm định chất lượng đào tạo trình độ đại học, thạc sĩ quốc tế được Bộ GD&ĐT công nhận và còn trong thời hạn. Bên cạnh đó, với các chương trình kỹ sư, cử nhân tài năng của ĐHQG-HCM, PFIEV và chương trình tiên tiến theo đề án của Bộ GD&ĐT sẽ được đào tạo liên thông trình độ đại học - thạc sĩ.

Đổi mới tuyển sinh, chuẩn hóa chương trình đào tạo

Tự chủ tuyển sinh là một trong những yếu tố cơ bản của tự chủ đại học, được Luật Giáo dục Đại học quy định nhằm giúp các cơ sở đào tạo ĐH chọn được những sinh viên ưu tú, đáp ứng yêu cầu và triết lý đào tạo của mình.

Theo PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa - nguyên Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, ĐHQG-HCM bắt đầu nghiên cứu đổi mới phương thức tuyển sinh đại học từ rất sớm, ít nhất là từ năm 2008. Năm 2011, ĐHQG-HCM có chủ trương rõ hơn về việc cải tiến công tác tuyển sinh (gồm tuyển thẳng học sinh phổ thông năng khiếu đạt loại giỏi 3 năm liên tục hoặc đạt giải học sinh giỏi

toàn quốc). Tháng 3/2012, ĐHQG-HCM hoàn thành Dự thảo Cải tiến công tác tuyển sinh ĐH, CĐ tại ĐHQG-HCM, với nội dung chính là tách rõ hai bước: thi và xét tuyển. Đề thi sẽ được xây dựng theo hướng đánh giá định chuẩn (standardized test) nhằm kiểm tra đúng năng lực (kỹ năng viết, năng lực suy luận...) để việc học đại học của thí sinh không quá chú trọng kiến thức thuộc lòng, gồm 6 môn: toán, tiếng Việt, khoa học tự nhiên, khoa học xã hội, Anh văn và năng khiếu.

"Luật Giáo dục Đại học đã quy định các trường đại học cần chủ động trong công tác tuyển sinh, và kỳ thi THPT Quốc gia có mục đích chủ yếu là xét tốt nghiệp, kết quả chỉ mang tính tham khảo để tuyển chọn sinh viên vào học đại học. Vì thế, ĐHQG-HCM chủ trương tổ chức kỳ thi riêng nhằm tuyển chọn cho mình những sinh viên đáp ứng yêu cầu về kiến thức, kỹ năng trong ít nhất 4 năm học tiếp theo ở bậc đại học. Triết lý của kỳ thi ĐGNL là hướng đến tương lai, chứ không quá quan trọng việc nhìn về quá khứ của thí sinh" - PGS.TS Nguyễn Hội Nghĩa nhấn mạnh.

Hai phương thức tuyển sinh riêng của ĐHQG-HCM gồm ưu tiên xét tuyển dành cho học sinh các trường THPT chuyên hoặc các trường có kết quả thi THPT Quốc gia cao và kỳ thi ĐGNL. Năm 2018, kỳ thi ĐGNL tổ chức lần đầu tiên thu hút hơn 4.300 thí sinh tham gia. Năm 2019, kỳ thi ĐGNL được tổ chức 2 đợt tại 4 điểm thi TP.HCM, Bến Tre, Cần Thơ và Nha

Sinh viên học nhóm tại Thư viện Trung tâm. *Ảnh: MC*

ĐHQG-HCM bứt phá trên nhiều bảng xếp hạng quốc tế

ĐHQG-HCM có 62 chương trình được kiểm định quốc tế, trong đó 4 chương trình đạt chuẩn ABET, 49 chương trình đạt chuẩn AUN-QA và 9 chương trình đạt chuẩn quốc tế khác. Vào năm 2021, ĐHQG-HCM đăng cai tổ chức hội nghị AUN về đảm bảo chất lượng. Đây là lần đầu tiên hội nghị này được tổ chức tại Việt Nam, quy tụ các chuyên gia hàng đầu về công tác đảm bảo, kiểm định chất lượng nhằm nâng cao sự tin tưởng lẫn nhau về chất lượng đào tạo giữa các trường trong khu vực ASEAN cũng như các trường đại học đối tác trên thế giới.

Mặc dù từ năm 2009 ĐHQG-HCM đã xuất hiện trong bảng xếp hạng QS Asia, nhưng đến giai đoạn 2016-2020, với định hướng phát triển và nâng cao vai trò nòng cốt trong hệ thống giáo dục đại học Việt Nam, ĐHQG-HCM và các đơn vị thành viên đã triển khai công tác xếp hạng một cách tích cực. Một trong những thành quả đáng ghi nhận nhất là ĐHQG-HCM đã vươn từ Top 39,6% lên Top 25,7% của các đại học xuất sắc nhất châu Á.

Theo kết quả xếp hạng QS World University Rankings 2020 (QS World), ĐHQG-HCM đã thể hiện vị trí tiên phong khi đạt Top 701-750 của bảng xếp hạng và vươn lên vị trí dẫn đầu các trường đại học Việt Nam khi đạt thứ hạng 143 trên bảng xếp hạng QS World University Rankings 2020 - Asia (QS Asia). Ngoài ra, ĐHQG-HCM là đơn vị duy nhất của Việt Nam xuất hiện trên bảng xếp hạng về khả năng có việc làm của sinh viên tốt nghiệp, một trong những tiêu chí quan trọng nhất về chất lượng đào tạo của cơ sở giáo dục (QS Graduate Employability 2020 - QS GER) ở vị trí Top 301-350. Đặc biệt, tháng 6/2020, ĐHQG-HCM đồng thời xuất hiện trên 2 bảng xếp hạng QS Top 50 Under 50 2021, thuộc top 101-150 đại học hàng đầu thế giới thành lập dưới 50 năm và Young University Rankings 2020 (THE) thuộc top 351-400 đại học trẻ tốt nhất thế giới.

Trước đó, cùng với ĐHQG Hà Nội và Trường ĐH Bách Khoa Hà Nội, ĐHQG-HCM lần đầu tiên xuất hiện trên bảng xếp hạng THE (Time Higher Education) World University Ranking 2019 ở vị trí Top 1001+. Theo tiêu chí đánh giá của các bảng xếp hạng này qua các năm, các hoạt động học thuật, kết nối doanh nghiệp và chuyển giao công nghệ đang là thế mạnh của ĐHQG-HCM so với các đại học trong nước và khu vực.

Trang với gần 45.000 thí sinh dự thi. Ngoài các trường thành viên của ĐHQG-HCM, 24 trường đại học, cao đẳng khác sử dụng kết quả kỳ thi này. Năm 2020, kỳ thi thu hút hơn 60.000 thí sinh đăng ký dự thi và hơn 50 trường đại học, cao đẳng trong cả nước đăng ký sử dụng kết quả của kỳ thi ĐGNL để xét tuyển.

Có thể nói việc chuẩn hóa chương trình đào tạo theo chuẩn mực quốc tế là yếu tố mang tính nền tảng hướng đến mục tiêu đào tạo đầu ra là những lao động có kiến thức và kỹ năng đáp ứng thị trường lao động quốc tế. Qua việc phát triển các chương trình chất lượng cao, trình độ quốc tế, ĐHQG-HCM đã thực hiện các nhiệm vụ và giải pháp chủ yếu đặt ra trong dự thảo Báo cáo chính trị Đại hội Đại biểu Đảng bộ TP.HCM lần XI: "Đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, trình độ quốc tế ở các lĩnh vực ưu tiên, phát huy vai trò trung tâm giáo dục - đào tạo của cả nước".

ĐHQG-HCM hiện đang tổ chức đào tạo 105 chương trình chất lượng cao, chiếm gần 64% ngành đào tạo chính quy với 12.900 sinh viên, đạt tỷ lệ 19% trên tổng quy mô đào tạo đại học chính quy. Trong đó, 59 chương trình đào tạo chất lượng cao, 35 chương trình tài năng, 3 chương trình tiên tiến, 8 chương trình kỹ sư chất lượng cao PFIEV đang triển khai đào tạo tại

ĐHQG-HCM. Riêng bậc sau đại học, ĐHQG-HCM triển khai chương trình đào tạo thạc sĩ chất lượng cao ở 4 ngành: Kỹ thuật dầu khí, kỹ thuật viễn thông, kỹ thuật khoa học máy tính và quản lý xây dựng; 16 ngành liên kết sau đại học với các trường đại học danh tiếng trên thế giới.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết: "ĐHQG-HCM tiếp tục phê duyệt và triển khai đề án Chương trình tài năng giai đoạn 2018-2022 cho các chương trình được phép đào tạo tài năng giai đoạn trước, các ngành đạt chuẩn kiểm định quốc tế như AUN-QA, ABET... và ưu tiên cho ngành đào tạo theo định hướng nghiên cứu. Dự kiến đến năm 2022, ĐHQG-HCM sẽ có 45 chương trình với quy mô 1.350 sinh viên, trong đó 25 chương trình được hỗ trợ kinh phí".

Đồng thời, ĐHQG-HCM đã triển khai thêm 12 ngành đào tạo thạc sĩ và 3 ngành đào tạo tiến sĩ, nâng lên thành 89 ngành tiến sĩ, 130 ngành thạc sĩ. Số lượng ngành đào tạo đại học tăng từ 107 ngành lên 165 ngành ở 20 lĩnh vực đào tạo. ĐHQG-HCM còn thí điểm nhiều ngành học mới mang tính đa ngành và xuyên ngành như: Khoa học dữ liệu, trí tuệ nhân tạo, thương mại điện tử, quản lý công, khoa học vật liệu, kỹ thuật y sinh, đô thị học, tâm lý học lâm sàng ■

Phục hồi kinh tế hậu COVID-19: CẦN TÍNH ĐẾN CÁC CHÍNH SÁCH CHƯA TỪNG CÓ TIỀN LỆ

Phan Yên

Đến nay, Việt Nam đã dỡ bỏ lệnh cách ly toàn xã hội và bắt đầu triển khai các chính sách khôi phục nền kinh tế thời hậu COVID-19. Tìm kiếm giải pháp phục hồi kinh tế sau đại dịch phải tính đến các chính sách chưa từng có tiền lệ nhằm đảm bảo sự tăng trưởng vững chắc, thích ứng với các biến động khó lường trong tương lai.

Thứ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư Trần Quốc Phương cùng lãnh đạo các doanh nghiệp thảo luận tại hội thảo.

Dày là nhận định của nhiều chuyên gia trong Hội thảo "Lựa chọn chính sách phục hồi kinh tế Việt Nam giai đoạn COVID-19" do Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM tổ chức ngày 20/5.

Linh hoạt chính sách tiền tệ

Phát biểu khai mạc hội thảo, PGS.TS Nguyễn Tiến Dũng - Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật, cho rằng các chính sách nhằm phục hồi kinh tế của Chính phủ đã đi đúng hướng, đạt sự đồng thuận cao. Tuy nhiên, phần lớn các chính sách này chỉ dừng lại ở mức độ cứu trợ khẩn cấp, mang tính tức thời, ngắn hạn trong khi tác động của dịch COVID-19 còn kéo dài. Nội lực tiêu dùng tư nhân và đầu tư tư nhân đang suy giảm mạnh và sẽ chậm hồi phục do mức độ thiệt hại cao. Đây là thách thức rất lớn cho Việt Nam.

"Khác với các cuộc khủng hoảng trước đây, khủng hoảng do COVID-19 gây ra có nguyên nhân từ dịch tê và tạo ra cú sốc ở cả hai phía cung

và cầu. Điều này đòi hỏi chính phủ các quốc gia phải có những phản ứng phi truyền thống, mang tính sáng tạo cao, thậm chí khác biệt với các chính sách từng được áp dụng trong quá khứ. Tốc độ và mô hình phục hồi của nền kinh tế không chỉ phụ thuộc vào khả năng khống chế sự lây lan của dịch bệnh mà còn phụ thuộc vào sự phù hợp, kịp thời của các chính sách tiền tệ, biện pháp ổn định hệ thống tài chính và chính sách tài khóa, an sinh xã hội của chính phủ" - PGS.TS Nguyễn Tiến Dũng đánh giá.

Chia sẻ quan điểm này, Phó Thống đốc Ngân hàng Nhà nước Đào Minh Tú cho biết sẽ điều hành linh hoạt chính sách tiền tệ, coi ổn định kinh tế vĩ mô và tăng trưởng là hai vấn đề xương sống, "không bên nào nhẹ hơn bên nào". Đi kèm với đó là các giải pháp mở rộng tín dụng để duy trì phát triển kinh tế.

"Ngân hàng Nhà nước từng đưa ra hạn mức tăng trưởng tín dụng là 13-14%. Tuy nhiên, hạn mức này có trước thời điểm xảy ra dịch COVID-19. Nếu dịch kết thúc ngay có thể đạt tăng trưởng 4,2 - 4,4%, khả quan nhất là 4,6%. Nếu dịch quay lại, năm nay chỉ có thể tăng trưởng 3,6 - 3,8%. Ngân hàng Nhà nước cam kết sẽ đáp ứng đủ vốn cho nền kinh tế. Khi cần thiết chúng tôi sẽ nối thêm hạn mức tín dụng, tạo khả năng cho vay từ các ngân hàng" - Phó Thống đốc Ngân hàng Nhà nước khẳng định.

Ông Tú cũng lưu ý, các ngân hàng sẽ không hạ chuẩn cho vay vì dễ dẫn đến nhiều hệ lụy cho nền kinh tế. Khi đó việc vay dậy một ngân hàng "đặt dẹo" sẽ khó hơn gấp nhiều lần so với việc hồi phục các doanh nghiệp khó khăn.

Theo Thứ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư Trần Quốc Phương, Việt Nam hiện kiểm soát

Phó Thống đốc Ngân hàng Nhà nước Đào Minh Tú phát biểu tại hội thảo.

dịch tương đối tốt trong nội địa, tuy nhiên với nước ngoài, vẫn phải cẩn trọng, kiên định trong chính sách phòng chống. Bởi chỉ cần mở một chuyến bay không kiểm soát từ quốc tế vào nội địa, khả năng phải tiếp tục áp dụng chính sách cách ly, phong tỏa, hạn chế đi lại... kéo theo sự đình trệ trong nền kinh tế.

"Cần phải tính đến các chính sách chưa có tiền lệ vì dịch COVID-19 là cuộc khủng hoảng lạ lùng nhất, khác hẳn các cuộc suy thoái và khủng hoảng kinh tế trước đây. Sẽ không có một chính sách duy nhất để phục hồi kinh tế trong bối cảnh hiện nay mà phải có sự tổng hòa từ tất cả chính sách để đi đến kết quả tốt nhất" - Thứ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư nhấn mạnh.

Ông Phương cho biết, Bộ Kế hoạch và Đầu tư sẽ cùng các bộ, ngành trình Chính phủ một

Khác với các cuộc khủng hoảng trước đây, khủng hoảng do COVID-19 gây ra có nguyên nhân từ dịch tễ và tạo ra cú sốc ở cả hai phía cung và cầu. Điều này đòi hỏi chính phủ các quốc gia phải có những phản ứng phi truyền thống, mang tính sáng tạo cao, thậm chí khác biệt với các chính sách từng được áp dụng trong quá khứ.

PGS.TS Nguyễn Tiến Dũng -
Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật

nghị quyết nữa với các chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế - xã hội sâu hơn, tiếp tục hỗ trợ doanh nghiệp cũng như tập trung vào các giải pháp đầu tư công.

Ông Trần Việt Anh - Chủ tịch Hiệp hội Nhựa TP.HCM, cho hay doanh nghiệp ngành nhựa gặp hàng loạt khó khăn như thị trường xuất khẩu chính là châu Âu, Nhật, Mỹ bị "chặn" vì dịch COVID-19. Doanh nghiệp đã thế chấp vay vốn rồi nhưng hàng vẫn không đi được. Dù vậy, đại dịch cũng mở ra cơ hội rất lớn cho ngành nhựa khi giá nguyên liệu nhựa xuống đáy.

"Ngân hàng nên tăng hạn mức cho vay để doanh nghiệp có vốn tích trữ nguyên liệu đủ sản xuất đến hết năm 2021, vì chắc chắn sau đó giá nguyên liệu sẽ tăng mạnh. Ngoài ra cần nới lỏng điều kiện cho vay USD, chỉ cần xem dòng tiền của doanh nghiệp trong thời gian gần đây, có ngoại tệ về hay không mà tăng hạn mức cho vay thay vì chỉ một số ít doanh nghiệp được tiếp cận vốn ngoại tệ như hiện nay" - Chủ tịch Hiệp hội Nhựa TP.HCM kiên nghị.

Xác lập chính sách kích cầu hiệu quả

Thảo luận về các giải pháp hỗ trợ doanh nghiệp, PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật, cho rằng Chính phủ cần xây dựng chương trình hỗ trợ doanh nghiệp một cách có chiều sâu trong trường hợp đại dịch COVID-19 kéo dài.

"Kinh nghiệm từ các nền kinh tế khác cho thấy doanh nghiệp nhỏ có thể được hưởng lợi từ việc đa dạng hóa nền tảng kinh doanh trong đại dịch, một số khác nhanh chóng chuyển đổi sang các sản phẩm có nhu cầu cao như thiết bị phòng chống dịch, dịch vụ mua sắm online... Vì vậy, các chương trình hỗ trợ doanh nghiệp thích ứng, phục hồi trong giai đoạn dịch COVID-19 cần tập trung giúp doanh nghiệp tái cấu trúc hoạt động kinh doanh, ứng dụng công nghệ kỹ thuật số và kênh bán hàng mới" - PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh nhận định.

Theo Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật, đây là thời điểm các doanh nghiệp vừa và nhỏ cần hỗ trợ kinh doanh hơn bao giờ hết. Đồng thời Chính phủ phải tăng cường việc kết nối các tổ chức xúc tiến thương mại trên thế giới để chia sẻ kinh nghiệm và nguồn lực thông tin nhằm "cứu" doanh nghiệp trước nguy cơ rời bỏ thị trường.

Đồng quan điểm, ông Võ Quốc Thắng - Chủ

Không thể một lúc giảm sâu lãi suất

Trả lời câu hỏi về việc Ngân hàng Nhà nước dù hai lần hạ lãi suất điều hành nhưng lãi suất cho vay giảm rất chậm, ông Nguyễn Quốc Hùng - Vụ trưởng Vụ Tín dụng Các ngành Kinh tế - cho biết: "Lãi suất sẽ giảm từng bước chứ không thể một lúc giảm sâu vì cần thời gian để trung hòa nguồn vốn huy động giá cao trước đây. Hơn nữa các ngân hàng cũng là doanh nghiệp. Họ phải tiết giảm chi phí, hy sinh lợi nhuận để hỗ trợ doanh nghiệp chứ không lấy tiền từ ngân sách nhà nước. Trong việc hỗ trợ này, bốn ngân hàng quốc doanh là chủ lực nhưng cũng phải điều hành theo thị trường".

Về vấn đề sớm sửa Nghị định 20 để tháo nút thắt về tỷ lệ lãi vay, ông Nguyễn Văn Phụng - Vụ trưởng Vụ quản lý thuế doanh nghiệp lớn, Tổng cục Thuế - cho biết Bộ Tài chính đã trình việc sửa nghị định lên Thủ tướng để ban hành. "Quan điểm của bộ là chính sách đưa ra nhằm chống né thuế nhưng không ảnh hưởng đến quyền lợi chính đáng của doanh nghiệp" - ông nhấn mạnh.

Thứ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư Trần Quốc Phương trao đổi với cử tọa.

Ngân hàng nên tăng hạn mức cho vay để doanh nghiệp có vốn tích trữ nguyên liệu đủ sản xuất đến hết năm 2021, vì chắc chắn sau đó giá nguyên liệu sẽ tăng mạnh. Ngoài ra cần nới lỏng điều kiện cho vay USD, chỉ cần xem dòng tiền của doanh nghiệp trong thời gian gần đây, có ngoại tệ về hay không mà tăng hạn mức cho vay thay vì chỉ một số ít doanh nghiệp được tiếp cận vốn ngoại tệ như hiện nay.

**Trần Việt Anh -
Chủ tịch Hiệp hội Nhựa TP.HCM**

tịch Đồng Tâm Group, cho rằng trước tình hình khó khăn hiện nay, doanh nghiệp rất cần nguồn vốn trung và dài hạn để ổn định và khôi phục hoạt động. Thông tư số 22/2019 của Ngân hàng Nhà nước yêu cầu tuân thủ tỷ lệ tối đa nguồn vốn ngắn hạn được sử dụng để cho vay trung - dài hạn theo lộ trình: Từ 1/1/2020 đến 30/9/2020 là 40%; từ 1/10/2020 đến 30/9/2021 là 37%; đến ngày 30/9/2022 về mức 34% và từ ngày 1/10/2022 còn 30%.

"Định hướng này là đúng đắn và phù hợp với thông lệ quốc tế, nhằm giảm rủi ro thanh khoản của hệ thống ngân hàng. Tuy nhiên, Chính phủ nên xem xét gia hạn áp dụng tỷ lệ này thêm 2 năm và điều chỉnh tỷ lệ ở mức 40% tính đến ngày 31/12/2021. Nếu tình hình tốt trở lại, thực hiện theo đúng lộ trình giảm tỷ lệ này về 30% vào tháng 10/2024" - Chủ tịch Đồng Tâm Group kiến nghị.

TS Lê Xuân Sang - Phó Viện trưởng Viện Kinh tế Việt Nam, cho biết mục tiêu đạt GDP năm nay khoảng 4,5% là khá thách thức, song vẫn có thể đạt được. Vấn đề là Chính phủ phải bảo đảm can thiệp mang tính kiên tạo phát triển.

"Đặc biệt, các yếu tố mới hỗ trợ tăng trưởng đầu tư, thương mại và cải cách thể chế như CPTPP, EVFTA, chiến tranh thương mại Mỹ - Trung, chính sách 'Hướng Nam' mới của Hàn Quốc, Đài Loan và Nhật Bản cũng như chiến lược rút đầu tư khỏi Trung Quốc của nhiều quốc gia... cần được tính đến đầy đủ trong thiết kế dung lượng và đối tượng kích thích kinh tế của Chính phủ" - TS Lê Xuân Sang nhận định.

Phó Viện trưởng Viện Kinh tế Việt Nam cũng lưu ý, vaccine phòng chống COVID-19 có thể không được xử lý dứt điểm trong phạm vi toàn cầu, do vậy Việt Nam phải chuẩn bị tâm thế sống chung với virus như HIV để thiết kế chiến lược, chính sách hỗ trợ tăng trưởng kinh tế quốc gia phù hợp trong dài hạn ■

* **LTS:** Tại Hội thảo khoa học "Lựa chọn chính sách phục hồi kinh tế Việt Nam giai đoạn COVID-19", TS Trần Hùng Sơn - Phó Viện trưởng Viện Nghiên cứu phát triển Công nghệ ngân hàng ĐHQG-HCM đã công bố báo cáo của Viện và đưa ra nhiều khuyến nghị cụ thể về chính sách tiền tệ, chính sách tài khóa cùng nhiều đề xuất cho doanh nghiệp và hệ thống ngân hàng nhằm phục hồi hiệu quả hoạt động sau đại dịch. Bản tin ĐHQG-HCM trân trọng giới thiệu đến quý độc giả bài lược trích từ báo cáo này.

THAY ĐỔI CHÍNH SÁCH TÀI KHÓA ĐỂ PHỤC HỒI KINH TẾ HẬU COVID-19*

TS Trần Hùng Sơn

Việt Nam đã đưa ra gói kích thích tài khóa gồm giảm thuế và tiền thuê đất với quy mô 180 ngàn tỷ đồng, chi tiền mặt cho an sinh xã hội lên đến 62.000 tỷ đồng, giảm giá điện với tổng trị giá 11.000 tỷ đồng và hoàn đóng bảo hiểm xã hội trị giá 9.500 tỷ đồng. Tính tổng thể quy mô gói kích thích tài khóa của Việt Nam tương đương 4,3% GDP và xấp xỉ các nền kinh tế mới nổi khác cũng như các quốc gia đang phát triển trong khu vực.

Tuy nhiên, các chính sách nêu trên chỉ mới dừng lại ở mức độ cứu trợ khẩn cấp (ngắn hạn, tức thời) trong khi tác động COVID-19 sẽ còn kéo dài. Dự báo của IMF cho thấy GDP toàn cầu sẽ tăng trưởng thấp trong năm 2020, có thể kéo dài đến năm 2021. Vì vậy, Chính phủ phải tính đến các chính sách để tiếp tục vực dậy nền kinh tế và sau

đó là hồi phục và phát triển.

Chính sách tài trợ thâm hụt

Dưới góc độ chính sách kinh tế vĩ mô, nhiều nhà kinh tế cho rằng để giải quyết cuộc khủng hoảng do đại dịch COVID-19 gây ra cần sử dụng công cụ chính là chính sách tài khóa còn chính sách tiền tệ sẽ đóng vai trò hỗ trợ. Các nhà

phân tích chính sách ở hầu hết quốc gia đều thống nhất về sự cần thiết của việc sử dụng ngân sách để cứu trợ doanh nghiệp, người dân và nền kinh tế. Các gói kích thích kinh tế khổng lồ đã được đưa ra, thậm chí tiền tệ hóa thâm hụt ngân sách trong hoàn cảnh hiện tại cũng là lựa chọn của nhiều nước.

Để đáp ứng cho các khoản chi từ ngân sách nhà nước, chúng tôi đưa ra khung phân tích các lựa chọn tài trợ thâm hụt cho Việt Nam theo các tiêu chuẩn gồm: Tái phân bổ chi tiêu, thuế, vay nợ, chuyển nhượng tài sản công và tiền tệ hóa thâm hụt.

Trước nhất, tái phân bổ chi tiêu là việc điều chỉnh chi tiêu liên quan dự toán ngân sách hiện tại và được thực hiện trong các trường hợp: Căng thẳng tài chính, thặng dư tài khóa, chương trình bội chi ưu tiên, ưu tiên chính trị mới và thay thế đầu vào.

Hiện nay, việc tái phân bổ chi tiêu tại Việt Nam được thúc đẩy bởi nhiều tác động ở cả phía cung và cầu. Đó là giảm nguồn thu ngân sách trong năm 2020 do doanh nghiệp gặp nhiều khó khăn trong sản xuất, kinh doanh, hoạt động xuất nhập khẩu; bên cạnh đó, giá dầu sụt giảm cũng tạo nhiều tác động đáng kể. Chính phủ có thể tái phân bổ chi tiêu bằng cách cắt giảm chi thường xuyên và chuyển các khoản này cho an sinh xã hội. Như vậy, xét về các tác động của chính sách, thời gian huy động nguồn lực, việc tái phân bổ chi tiêu là hoàn toàn có thể đáp ứng.

Hiện tại không gian cho chính sách thuế là không nhiều do sự thu hẹp hoạt động của các khu vực và thành phần kinh tế. Chính phủ cũng đang thực hiện việc hoãn và miễn giảm

thuế để hỗ trợ cho doanh nghiệp. Trong khi đó, vay nợ là một nguồn tài chính tiềm năng. Bộ Tài chính đang đàm phán với các tổ chức như Quỹ Tiền tệ Quốc tế, Ngân hàng Thế giới và Ngân hàng Phát triển châu Á để vay 1 tỷ USD. Mặt khác, trong bối cảnh khả năng vay từ thị trường quốc tế của các nền kinh tế mới nổi như Việt Nam đang gặp các hạn chế, việc phát hành trái phiếu cho nhà đầu tư trong nước có thể là một lựa chọn. Tuy nhiên, việc đi vay nợ sẽ gặp rào cản là tính bền vững của nợ công khi tỷ lệ nợ công/GDP đang bị khống chế ở mức 65% (tỷ lệ nợ công năm 2019 ước tính là 56,1% GDP). Do vậy, việc nâng trần nợ công cũng cần được xem xét trong bối cảnh tác động của COVID-19. Đồng thời, để thu hút các nhà đầu tư trong nước mua trái phiếu trong giai đoạn này, Chính phủ có thể cân nhắc việc phát hành trái phiếu có lãi suất điều chỉnh theo mức độ lạm phát.

Đối với chuyển nhượng các tài sản công, Chính phủ nên tài trợ cho thâm hụt ngân sách thông qua chuyển nhượng loại tài sản này. Theo kế hoạch, Tổng công ty đầu tư và kinh doanh vốn nhà nước (SCIC) sẽ thoái vốn tại 85 doanh nghiệp trong năm 2020 với giá trị vốn điều lệ hơn 16.720 tỷ đồng, trong đó nhiều doanh nghiệp đang niêm yết với giá trị vốn hóa thị trường lớn. Vấn đề đặt ra là thời gian để thực hiện việc này khi trong năm 2019, SCIC chỉ thoái vốn được 82 tỷ đồng tại 12 doanh nghiệp, thu về cho Nhà nước 314 tỷ đồng, gấp 3,8 lần giá trị vốn bán ra.

Tiền tệ hóa thâm hụt là phương thức tài trợ thâm hụt ngân sách đang được sử dụng tại các

quốc gia phát triển như Hoa Kỳ, châu Âu, Anh, Nhật và các quốc gia đang phát triển như Indonesia và Ấn Độ... Việc thực hiện phương thức này đòi hỏi phải xác định lượng tiền cung ứng, thời gian thực hiện cũng như những hậu quả không mong muốn ở hiện tại hay tương lai.

Tiền tệ hóa thâm hụt cần dựa trên mô hình kinh tế vĩ mô chứ không thể dựa trên mô hình phân tích kinh tế đơn giản. Tuy vậy, đây là một sự đánh đổi đặt ra cho Việt Nam khi thực hiện chính sách này, đó là hồi phục kinh tế và chấp nhận các rủi ro kèm theo.

Chính sách tài khóa ngắn và trung hạn

Đối với chính sách tài khóa ngắn hạn, Chính phủ cần cho phép hạch toán đầy đủ chi phí lương. Theo đó, doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp vừa và nhỏ hạch toán đầy đủ chi phí liên quan tiền lương, tiền công và các khoản có liên quan tiền lương, tiền công phát sinh trong năm 2020. Điều kiện để hưởng chính sách này là các doanh nghiệp không được sa thải người lao động và không được giảm lương người lao động trong năm 2020 cho đến hết năm 2021.

Thứ đến, phải nhanh chóng chi ngân sách nhà nước cho đầu tư công. Cụ thể là khôi phục khối tiền đầu tư công 700.000 tỷ đồng trong năm 2020. Theo thông tin từ Chính phủ và Bộ Kế hoạch và Đầu tư, tổng số vốn nhà nước ở trung ương và địa phương có thể bơm vào nền kinh tế trong năm 2020 xấp xỉ 700.000 tỷ đồng gồm vốn phát sinh trong năm 2020 khoảng 135.000 tỷ đồng và vốn của kế hoạch các năm trước được chuyển nguồn thực hiện ở năm 2020 khoảng 565.000 tỷ đồng. Nhu vậy, nếu theo Bộ Kế hoạch và Đầu tư, địa phương nào giải ngân dưới 60% sẽ bị cắt giảm vốn và tạm ứng 20% vốn phát sinh năm 2020, thì tổng khối lượng tiền đầu tư công các năm trước và năm 2020 được giải ngân trong nửa cuối năm 2020 là 366.000 tỷ đồng, xấp xỉ 15,6 tỷ USD.

Tuy nhiên, thông tin từ Kho bạc Nhà nước cho biết đến hết tháng 3/2020, giải ngân vốn đầu tư xây dựng cơ bản đạt 57.500 tỷ đồng chỉ bằng 12,8% kế hoạch giao. Giải ngân vốn đầu tư xây dựng cơ bản bằng nguồn ODA và vay ưu đãi nước ngoài còn thấp hơn. Lũy kế đến ngày 31/3/2020 mới được hơn 2.666 tỷ đồng trên tổng số vốn được giao cả năm là 56.700 tỷ đồng, tỷ lệ đạt 5%. Ngoài ra, nguyên nhân làm chậm tiến độ giải ngân những tháng đầu năm 2020 là chủ

đầu tư chưa đến giao dịch mở tài khoản và thanh toán tại Kho bạc Nhà nước.

Về chính sách tài khóa trung hạn, cần cho phép doanh nghiệp chuyển lỗ về năm trước. Việc doanh nghiệp hạch toán đầy đủ chi phí liên quan tiền lương, tiền công và các khoản có liên quan tiền lương, tiền công trong bối cảnh không có doanh thu sẽ tạo ra một khoản lỗ đối với doanh nghiệp. Theo quy định hiện hành, các doanh nghiệp được chuyển lỗ về sau không quá 5 năm. Do đó Bộ Tài chính nghiên cứu cho phép doanh nghiệp chủ động chuyển lỗ về năm trước (2019 và 2018) hoặc năm sau (2021, 2022 và 2023) trong hạn định 5 năm. Chuyển lỗ về trước bằng cách hạch toán lỗ kinh doanh ròng phát sinh trong năm tài chính 2020 vào thu nhập tính thuế được báo cáo trong những năm trước, dẫn đến khoản hoàn thuế (tạo dòng tiền vào). Chuyển lỗ về sau sẽ dẫn đến giảm thuế thu nhập doanh nghiệp (ngăn dòng tiền ra).

Đồng thời, cần bố trí một khoản mục chi tái thiết kinh tế trong dự toán ngân sách giai đoạn 2021-2026. Ở phía khu vực doanh nghiệp, khủng hoảng COVID-19 cũng là một dịp sàng lọc doanh nghiệp, nói cách khác là nền kinh tế tự tái thiết. Nền kinh tế tự tái thiết kinh tế (tái thiết tự nhiên) và chính phủ tái thiết kinh tế (tái thiết chủ động) sẽ tôt luyện doanh nghiệp thêm bẩn lĩnh cũng như lọc bỏ những doanh nghiệp yếu kém, không tôn trọng luật pháp và gây nguy hại môi trường.

Các chính sách tiền tệ, tài khóa và an sinh xã hội vừa qua của Chính phủ chỉ ngăn chặn sự suy thoái sâu của nền kinh tế Việt Nam. Để vực dậy nền kinh tế, Chính phủ cần bố trí hằng năm trong giai đoạn ngân sách 2021-2026 một khoản dự toán chi tái thiết. Khoản dự chi này nằm trong khoản mục "Chi đầu tư phát triển" dưới hình thức hỗ trợ lãi suất, giảm và giãn thuế... Trên thực tế, TP.HCM đã có chương trình kích cầu đầu tư hay cấp bù lãi vay kích cầu từ nhiều năm.

Tự trung, khi tái thiết kinh tế, Chính phủ cần xem xét mở rộng ngành nghề, nâng số vốn cho vay từ chương trình kích cầu đầu tư để chương trình có hiệu quả lan tỏa trên mọi lĩnh vực. Cùng với đó là cải cách các thủ tục hành chính để các doanh nghiệp được tiếp cận với nguồn vốn thuận lợi hơn

..... ■

(*) Tít và trung đề do *Bản tin ĐHQG-HCM* đặt.

ĐHQG-HCM THỰC HIỆN 105 NHIỆM VỤ KHOA HỌC CHO CÁC ĐỊA PHƯƠNG

Thái Việt

Phục vụ cộng đồng là một trong những mục tiêu hàng đầu trong quá trình phát triển của ĐHQG-HCM. Trong giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM đã phối hợp với các địa phương thực hiện 105 nhiệm vụ KHCN trọng điểm. Những nhiệm vụ này cùng nhiều đề tài, dự án khác đã hỗ trợ các địa phương giải quyết các vấn đề nóng hiện nay như biến đổi khí hậu, ngập lụt, ô nhiễm môi trường, xử lý chất thải, trữ nước sạch...

Hội nghị Tổng kết tình hình thực hiện nhiệm vụ năm 2018 và triển khai kế hoạch năm 2019 chương trình khoa học và công nghệ phục vụ phát triển bền vững vùng Tây Nam bộ. **Ảnh: TL**

ĐHQG-HCM luôn tích cực và chủ động mở rộng mối quan hệ hợp tác với nhiều địa phương trong cả nước, trong đó ký kết chính thức với 10 địa phương: TP.HCM, Bình Dương, Tây Ninh, Bến Tre, An Giang, Lâm Đồng, Ninh Thuận, Đăk Nông, Quảng Ngãi, Bạc Liêu; đồng thời xây dựng mối quan hệ hợp tác tiềm năng với một số địa phương mới như Quảng Nam, Phú Yên, Bình Thuận, Long An, Đồng Tháp.

Góp phần phát triển vùng Tây Nam bộ

Với vai trò là trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học lớn nhất ở phía Nam, ĐHQG-HCM xác định vùng trọng tâm hợp tác liên kết và phục vụ là Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL). Thực hiện chỉ đạo của Chính phủ, ĐHQG-HCM và Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam được Chính phủ giao chủ trì chương trình khoa học cấp quốc gia "Chương trình KH&CN phục vụ

phát triển bền vững vùng Tây Nam bộ" (Chương trình Tây Nam bộ).

Chương trình đặt ra mục tiêu nghiên cứu các giải pháp KHCN liên ngành, thúc đẩy liên kết nội vùng và liên kết vùng trong phát triển bền vững vùng Tây Nam bộ. Các nhiệm vụ KHCN đã gắn với đời sống của người dân, góp phần phát triển sản xuất và nâng cao năng suất, giá trị của các sản phẩm chủ lực của vùng. Các nghiên cứu cũng góp phần giải quyết những vấn đề cấp bách và lâu dài như biến đổi khí hậu, hạn hán, xâm nhập mặn, xói lở bờ sông, bờ biển.

Tính đến nay Chương trình Tây Nam bộ có 63 nhiệm vụ đã và đang thực hiện với nhiều nội dung và kết quả nghiên cứu, ứng dụng vào việc nâng cao hiệu quả chuỗi giá trị, đa dạng hóa các sản phẩm như lúa gạo, xoài, bưởi, cam sành, tôm, cá tra, nghêu...

Không chỉ thực hiện các chương trình trọng điểm và xuyên suốt, trong giai đoạn 2016-2020, ĐHQG-HCM còn nghiên cứu các giải pháp, đáp ứng nhanh các đòi hỏi của cuộc sống.

Cuối tháng 3/2016, Bến Tre và các tỉnh miền Tây Nam bộ bị xâm hại mặn nghiêm trọng. Tỉnh ủy Bến Tre đã "đặt hàng" ĐHQG-HCM nghiên cứu các phương án hỗ trợ ứng phó hạn hán, xâm nhập mặn tại Bến Tre. Chỉ trong vòng ba tháng, ĐHQG-HCM đã nghiên cứu và chuyển giao một số giải pháp hiệu quả cho địa phương này.

Về chống hạn mặn, các nhà khoa học của Khoa Công nghệ Vật liệu - Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM đã sản xuất và chuyển giao sản phẩm túi chứa nước ngọt bằng PVC có dung tích 10 - 50 khối cho người dân ĐBSCL. Sản phẩm này được đánh giá cao và được người dân sử dụng rộng rãi. Còn giải pháp trung hạn mà

ĐHQG-HCM tham gia chiến lược phát triển KHCN của Chính phủ

Ngoài việc phục vụ cộng đồng tại các vùng và địa phương cụ thể, hiện nay ĐHQG-HCM đã tích cực tham gia nhiều đề tài NCKH trọng điểm, thực hiện Chiến lược phát triển KHCN của Chính phủ đến năm 2020. Trong đó có một số chương trình nổi bật như Chương trình phát triển khoa học cơ bản trong lĩnh vực hóa học, khoa học sự sống, khoa học Trái đất và khoa học biển; Chương trình phát triển vật lý; Chương trình thực hiện Nghị quyết số 52-NQ/TW về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

ĐHQG-HCM đề xuất và nghiên cứu là xây dựng các nhà máy lọc nước và giải pháp dài hạn là phải chuyển đổi tập quán sinh hoạt, sản xuất, kinh doanh để thích nghi với biến đổi khí hậu.

Phú sòng Nam Trung bộ và Tây nguyên

Bên cạnh Chương trình Tây Nam bộ, ĐHQG-HCM còn tổ chức đoàn công tác đến các tỉnh Ninh Thuận, Quảng Ngãi, Quảng Nam để tiến tới hợp tác với cả khu vực Nam Trung bộ và các tỉnh Tây nguyên.

Cuối năm 2015, ĐHQG-HCM đã tích cực hỗ trợ "Xây dựng chiến lược, quy hoạch tổng thể và triển khai phát triển du lịch trên địa bàn tỉnh Đăk Nông đến năm 2025". Theo đánh giá của đoàn khảo sát ĐHQG-HCM, tiềm năng du lịch của Đăk Nông rất lớn. Đăk Nông được ưu ái về khí hậu, địa hình, cảnh quan thiên nhiên và có cơ sở hạ tầng giao thông tương đối hoàn thiện. Hiện các chuyên gia của ĐHQG-HCM đang nghiên cứu các giải pháp phát triển du lịch cho tỉnh này.

ĐHQG-HCM và tỉnh Quảng Ngãi cũng ký kết thỏa thuận hợp tác về đào tạo, nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ giai đoạn 2016-2020. Theo đó, ĐHQG-HCM sẽ đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực cho các trường

THPT, Trường Chuyên Lê Khiết và Trường ĐH Phạm Văn Đồng. Tại Quảng Nam, ĐHQG-HCM cũng triển khai nhiều dự án hỗ trợ cho địa phương về phát triển công nghiệp, nông nghiệp, du lịch...

Năm 2017, ĐHQG-HCM và tỉnh Ninh Thuận ký kết thỏa thuận hợp tác về nghiên cứu khoa học ứng dụng, chuyển giao công nghệ, bồi dưỡng nguồn nhân lực cho tỉnh giai đoạn 2017-2021. Theo đó, ĐHQG-HCM sẽ hỗ trợ tỉnh Ninh Thuận trong nghiên cứu ứng dụng, tư vấn về hoạch định chính sách, xây dựng đề án phát triển du lịch, xử lý môi trường sản xuất tôm giống, chuyển giao công nghệ đóng tàu khai thác thủy sản bằng vật liệu composite, nâng cao chất lượng tôm Phan Rang, phát triển ngành trồng chuối, bảo quản nguồn nước tự nhiên phục vụ dân sinh và công nghiệp, nghiên cứu công nghệ phát triển năng lượng tái tạo... Song song đó, ĐHQG-HCM sẽ thực hiện các dự án chuẩn hóa đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức tỉnh Ninh Thuận bằng các chương trình đào tạo cử nhân, thạc sĩ, tiến sĩ; nâng cao nghiệp vụ, kỹ năng về ngoại ngữ, công nghệ thông tin cho đội ngũ giáo viên; hỗ trợ trường THPT Chuyên Lê Quý Đôn phát triển về đội ngũ và nguồn tài nguyên giáo dục.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, khẳng định tất cả dự án hợp tác với các địa phương phải có đầu ra cụ thể, có đóng góp sản phẩm cụ thể cho địa phương. ĐHQG-HCM luôn xem việc hỗ trợ phục vụ cộng đồng là mục tiêu, trách nhiệm, sứ mạng của mình. Để có kết quả cao, ĐHQG-HCM cam kết cùng bố trí kinh phí đối ứng thích hợp với kinh phí của các tỉnh để thực hiện các đề tài nghiên cứu.

Đến nay hoạt động phục vụ cộng đồng của ĐHQG-HCM đã có một chiến lược xuyên suốt với những mục tiêu cụ thể và những dự án rộng khắp các vùng kinh tế phía Nam. Việc phục vụ cộng đồng ngày càng trở nên hiệu quả với những mô hình kinh tế kết nối chặt chẽ với các địa phương ■

Ứng dụng giải pháp bê tông cốt phi kim nhằm tăng cường tính bền vững cho các công trình kè chắn sóng ven biển ở khu vực Đồng bằng sông Cửu Long dưới tác động của biến đổi khí hậu.
Ảnh: TL

Dạy và học online: CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC

Anh Trinh

Trong tình hình dịch bệnh COVID-19 ngày càng lan rộng và diễn biến phức tạp, việc dạy và học online được xem giải pháp tình thế cho ngành giáo dục cả nước. Việc dạy và học online mở ra nhiều cơ hội nhưng cũng mang lại không ít thách thức cho sinh viên, giảng viên.

Xu thế tất yếu

Dịch bệnh COVID-19 khiến cho nhiều hoạt động bị ngừng trệ, đặc biệt là ngành giáo dục vì phải thực hiện giãn cách xã hội khá lâu. Để khắc phục khó khăn giai đoạn đầu, ngành giáo dục đã đề xuất giải pháp lùi thời gian kết thúc năm học. Nhưng tình hình dịch COVID-19 vẫn diễn biến phức tạp và khó lường nên nhiều trường đẩy mạnh triển khai áp dụng phương pháp dạy và học online để đảm bảo tiến độ học tập của học sinh, sinh viên.

"Việc dạy và học online trong tình hình dịch bệnh COVID-19 là một giải pháp tốt. Nó không chỉ giúp người học tiếp cận được kiến thức trong thời gian giãn cách xã hội mà còn tạo điều kiện cho giảng viên tự trau dồi và phát triển những kỹ năng dạy học mới trong giai đoạn 'đặc

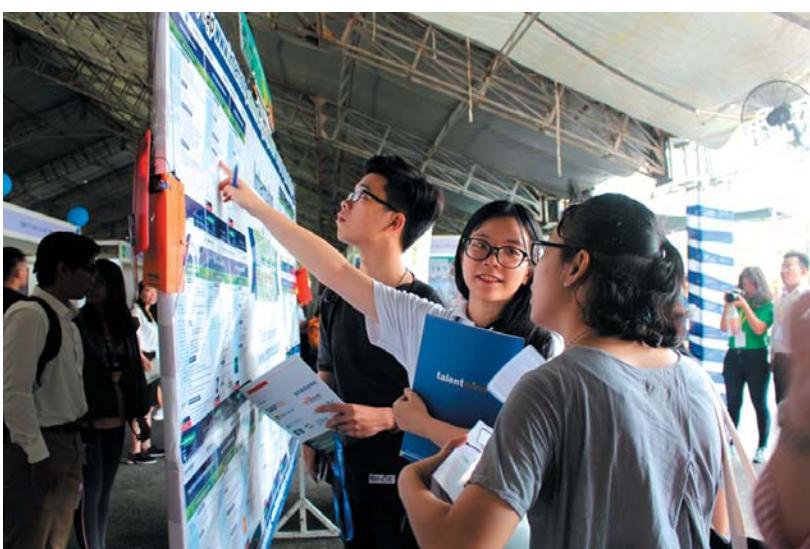
thù'" - ThS Huỳnh Minh Tuấn, giảng viên Khoa BC&TT Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, cho biết.

Theo ThS Huỳnh Minh Tuấn, để áp dụng hiệu quả việc dạy và học online, cần có thời gian chuẩn bị cơ sở vật chất, học liệu... và phải tập huấn không chỉ cho người dạy mà cả người học. Việc áp dụng phương pháp này vào giai đoạn đại dịch chỉ mang tính tình thế, thiếu các điều kiện tiền đề nên khó thể đem lại chất lượng tối ưu.

Hình thức dạy và học online đang được các trường đại học thúc đẩy phát triển nhằm đáp ứng nhu cầu học tập ngày càng đa dạng của mọi đối tượng người học. Dạy và học online là một xu thế tất yếu mà các nước trên thế giới cũng như Việt Nam hướng tới. Trong thời đại 4.0 hiện nay, nhiều người có xu hướng lựa chọn học online bởi cách học thuận tiện, linh hoạt về thời gian lân địa điểm.

PGS.TS Trương Văn Vỹ, Trưởng Bộ môn Ngữ văn Ý, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, cho rằng với nhiều ưu thế vượt trội, dạy và học online đang cạnh tranh quyết liệt với cách dạy và học truyền thống và hoàn toàn có khả năng thay thế cách dạy và học truyền thống.

"Hiện nay chục triệu người đang theo học online ở Mỹ. Rất nhiều nước trên thế giới cũng đang sử dụng giảng dạy online để cấp bằng tốt nghiệp hoặc giấy chứng nhận cho người học. Ở Việt Nam nhiều trường đại học cũng đã và đang bắt đầu, thậm chí bắt buộc sử dụng dạy và học online như một tiêu chí để kiểm định chất lượng chương trình đào tạo. Do đó, vốn từ một giải pháp tình thế trong đại dịch COVID-19, dạy và học online trở thành cơ hội tốt cho các cơ sở giáo

Sinh viên Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM tại ngày hội việc làm. *Ảnh: TL*

Sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM trong giờ thực hành. Ảnh: HCMUT

dục, trước hết là các trường đại học, để thúc đẩy nhanh hơn việc áp dụng rộng rãi cách dạy và học tiên tiến này" - TS Vỹ nhận định.

Cần cẩn nhắc khi triển khai đại trà

Tuy nhiên, theo ThS Huỳnh Minh Tuấn, việc triển khai đại trà toàn bộ chương trình dạy online cần phải được cẩn nhắc.

"Rất ít chương trình nào online 100% (trừ dạng đào tạo từ xa) mà thường có sự kết hợp giữa dạy online và offline (dạy trên lớp) với tỷ lệ nhất định. Không chỉ trong một môn học mà còn cả chương trình đào tạo (sẽ có tỷ lệ nhất định giữa các môn online và offline, online thường ít hơn). Đồng thời, cũng phải xem xét tới tính chất của môn học khi xây dựng chương trình. Vì có những môn học thiên về thực hành, thao tác thì cần có giảng viên/giáo viên trực tiếp hướng dẫn, làm mẫu... nên sẽ khó có thể dạy kiểu online" - ThS Huỳnh Minh Tuấn lý giải.

Khi dạy và học online được áp dụng rộng rãi, đồng nghĩa với việc phải tính đến các giải pháp để việc dạy học theo hình thức này thực sự có hiệu quả.

Theo PGS.TS Trương Văn Vỹ, mỗi giảng viên phải nhanh chóng tìm hiểu phương pháp dạy và học E-learning, đăng ký tham gia các lớp tập huấn nâng cao trình độ và khả năng sử dụng các thiết bị điện tử (computer, laptop, smartphone...), truy cập Internet, mạng không dây (wifi, wimax...), mạng nội bộ (LAN)... Về phía nhà trường cần nâng cấp và hoàn thiện hạ tầng kỹ thuật (đường truyền băng thông rộng,

kết nối không dây nhanh, truyền tải hình ảnh, âm thanh tốt).

Thực tế dạy và học online cũng nảy sinh một số bất cập như thiếu sự tương tác trực tiếp giữa người dạy và học, giảng viên khó đánh giá được năng lực của từng học viên, các sự cố liên quan đến an ninh mạng và sở hữu trí tuệ.

Phạm Hồng Thuý, sinh viên Trường ĐH Kinh tế TP.HCM, cho rằng việc học online còn một số bất tiện về giao tiếp với giảng viên. "Khi học online muốn trao đổi với giảng viên chúng mình phải viết bình luận và điều này gây khó khăn hơn giao tiếp trực tiếp vì nhiều khi bình luận sẽ trôi đi và thầy cô không thấy ý kiến của chúng mình" - Thúy chia sẻ.

Còn với Lê Anh, sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM, thời gian học online vừa qua đã không ít lần gặp trở ngại lớn về mạng Internet. "Mình nhận thấy khi dạy online có lẽ giảng viên cũng khó kiểm soát sinh viên có tham gia học hay không, có thật sự hiểu bài hay chưa. Khi phải ngồi hàng giờ trước màn hình máy tính để học online khiến mình cảm thấy rất mệt mắt, cơ thể cũng rã rời" - Lê Anh chia sẻ.

Bên cạnh đó, ThS Huỳnh Minh Tuấn còn chỉ ra khó khăn dễ thấy nhất chính là việc lựa chọn "nền tảng" cho quá trình dạy online. Những nền tảng nào được nhiều người dùng, dễ thao tác, nhiều tính năng, bảo mật... Đó là chưa kể đến các vấn đề như chi phí bản quyền, kỹ năng sử dụng nhuần nhuyễn các công cụ, phối hợp đồng bộ với các môn học và giảng viên khác...

Về giải pháp, TS Huỳnh Văn Thông, giảng viên Khoa BC&TT Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, cho rằng nên áp dụng mô hình "blended learning". "Tức là kết hợp hình thức học trên lớp (offline) với hình thức học online trong một chiến lược hợp lý. Chẳng hạn, một môn học 30 tiết như thường lệ có khoảng 6 buổi học trên lớp, mỗi buổi 5 tiết thì bây giờ có thể là 3 buổi học trên lớp và 5 - 6 lần tương tác online. đương nhiên là giáo án, học liệu, bài tập và kiểm tra đánh giá sẽ thay đổi. Nhưng tôi nghĩ đó sẽ là cách rất thú vị và hiệu quả" - TS Thông gợi ý ■

CỨ SAY MÊ ĐI, CỨ SÁNG TẠO ĐI, RỒI MỌI ĐIỀU SẼ TỰ NHIÊN ĐẾN!

Hoài Phương - Phương Mai

PGS.TS Trần Doãn Sơn trao đổi với sinh viên tại xưởng chế tạo.

Ảnh: Phương Mai

Sau hơn 40 năm cống hiến, không chỉ gặt hái được nhiều thành quả trong việc chế tạo các máy móc, ông còn là người thầy đáng kính của nhiều thế hệ học trò thành đạt.

40 năm một niềm say mê

Đều đặn mỗi sáng, sau khi khởi động ngày mới bằng một ly cà phê nóng, thầy Sơn bắt đầu miệt mài với công việc. Hết làm việc trên máy tính, thầy lại ghé vào xưởng chế tạo của mình phía sau nhà, quan sát từng chiếc máy, trao đổi với các học trò, kỹ sư về các vấn đề kỹ thuật.

"Cứ đi ra đi vô là tôi lại phải ghé ngang sờ máy chiếc máy một tí cho 'đá', giống như nghiên cứu vậy" - thầy Sơn vừa cười vừa chia sẻ. Xưởng chế tạo tại nhà được thành lập vào năm 2015 với đầy đủ các trang thiết bị phục vụ cho công tác giảng dạy, nghiên cứu, chế tạo của thầy. Tại đây, thầy Sơn có điều kiện thuận lợi hơn để cho ra đời nhiều chiếc máy chế biến thực phẩm. Đó cũng là một hướng đi mới lạ và làm nên "thương hiệu"

Đó là lời nhăn nhủ của PGS.TS Trần Doãn Sơn (sinh năm 1954, giảng viên Khoa Cơ khí, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM). Ở tuổi lục tuần, thầy vẫn tràn đầy năng lượng trong việc sáng chế những thiết bị "nhà quê" chế biến lương thực, thực phẩm và truyền lửa sáng tạo cho các thế hệ học trò.

Thầy Sơn bắt đầu ngày làm việc bằng việc nghiên cứu các nguồn tài liệu. Ảnh: Phương Mai

của thầy.

Theo thầy Sơn, Việt Nam là một nước đi lên từ nông nghiệp, trong đó các sản phẩm nông nghiệp chủ lực như gạo, cà phê, hạt điều góp phần không nhỏ cho sự phát triển kinh tế của đất nước. Trước đây cũng như hiện nay, công nghệ và thiết bị chế biến các sản phẩm này còn thua kém nhiều nước.

"Từ suy nghĩ này, tôi và các đồng nghiệp đã tập trung nghiên cứu và phát triển công nghệ để chế biến các sản phẩm 'nhà quê', nâng cao dần giá trị của chúng bằng những kỹ thuật hiện đại" - thầy Sơn kể.

Cách đây 5 năm, thầy Sơn cùng các cộng sự của mình đã có chuyến đi đến vùng Cổ Cò (Cái

Bè, Tiền Giang). Thầy đồi sông người dân còn nhiều cơ cực, trong đầu thầy lóe lên ý nghĩ sẽ làm ra một chiếc máy vừa để họ làm phương tiện sinh nhai, vừa tận dụng được nguồn tài nguyên của vùng. Thầy tâm sự: "Tôi cũng sinh ra ở làng quê nên thấu hiểu phần nào tâm tư của họ. Đi rồi mới thấy có nhiều người còn khổ lắm".

Qua nhiều lần thất bại, cuối cùng thầy Sơn đã cho ra đời chiếc máy làm bánh tráng rẻ, chuyển giao về Cổ Cò. Thầy chia sẻ: "Cảm xúc của tôi khi nhìn thấy chiếc máy tạo ra thành phẩm đầu tiên là niềm vui tột cùng. Vui vì mình đã đóng góp một phần nhỏ bé để giúp đỡ đồng bào khó khăn". Từ đây, với phương kế sinh nhai trong tay, nhiều người dân đã cải thiện phần nào đồi sống vất vả của mình.

"Đến giờ tôi và bà con vẫn giữ liên lạc với nhau. Có người lên Sài Gòn khám bệnh còn gọi điện hỏi thăm mình nữa chứ!" - thầy Sơn thích thú.

Cứ thế, hơn 40 năm qua, thầy Trần Doãn Sơn vẫn tận tụy với công việc nghiên cứu, sáng chế. Chính điều này tạo nên động lực cho bao thế hệ sinh viên. Như chia sẻ của Lê Quốc Việt, sinh viên năm cuối Khoa Cơ khí: "Nhiều khi thanh niên như tôi cảm thấy mình còn không đủ say mê, năng động như thầy nữa".

Với tính cách ưa hoạt động, học hỏi, thầy Sơn quan niệm tuổi tác chưa bao giờ là trở ngại đối với sự nghiệp sáng chế. "Ở tuổi này, sức khỏe không còn cường tráng, hoạt động không được nhanh nhẹn như thời còn trẻ, đó là quy luật. Tuy nhiên, niềm đam mê sáng tạo trong tôi gần như không hề suy giảm. Cứ say mê đi, cứ sáng tạo đi, rồi mọi điều sẽ tự nhiên đến" - Thầy Sơn bộc bạch.

“Ở tuổi này, sức khỏe không còn cường tráng, hoạt động không được nhanh nhẹn như thời còn trẻ, đó là quy luật. Tuy nhiên, niềm đam mê sáng tạo trong tôi gần như không hề suy giảm. Cứ say mê đi, cứ sáng tạo đi, rồi mọi điều sẽ tự nhiên đến.”

PGS.TS Trần Doãn Sơn

Bằng sáng chế đạt chuẩn châu Âu

Với những cống hiến của mình, PGS.TS Trần Doãn Sơn đã nhận được Huân chương Lao động hạng Ba, 2 bằng khen do Thủ tướng Chính phủ trao tặng.

Sáng chế nổi bật nhất của ông là máy làm bánh phở tươi tự động, được Cục Sở hữu Trí tuệ - Bộ Khoa học và Công nghệ cấp bằng độc quyền sáng chế và đạt tiêu chuẩn châu Âu (CE).

Vừa qua, ông còn được trao 3 giải thưởng sáng chế TP.HCM.

Người thầy bầu bạn với sinh viên

Thầy Trần Doãn Sơn cho biết: "Ngoài niềm đam mê sáng tạo, tôi còn một niềm vui rất lớn là dành thời gian để truyền lửa cho các học trò mình. Hằng ngày, tôi nhận được rất nhiều thư của sinh viên bày tỏ mong muốn hướng nghiệp cho các em, tôi rất hạnh phúc về điều đó".

Thầy Sơn bắt đầu công việc trồng người từ năm 1972. Với một quá trình giảng dạy lâu như thế, nên đã có trường hợp cả gia đình ba thế hệ đều là học trò của thầy Sơn. "Ba mình nói nếu con muốn theo đuổi ngành này, hãy tìm thầy Sơn để học hỏi" - Trần Tiến Huy, sinh viên năm cuối Khoa Cơ khí, được ba mình - đồng thời là học trò cũ của thầy Sơn dặn dò khi trở thành sinh viên ngành cơ khí.

Thầy Sơn quan niệm đi dạy không đơn thuần là truyền kiến thức mà quan trọng hơn là truyền lửa đam mê cho học trò. Thế nên lớp học của thầy lúc nào cũng đông đủ, nhiều khi có các bạn lớp khác xin vào học "ké". Phương châm giảng dạy của thầy là khơi gợi tư duy sáng tạo của học trò thay vì chỉ ghi chép kiến thức. Những vấn đề thực tế ở xưởng nghiên cứu được thầy đưa ra luôn hút các bạn sinh viên tranh luận, phản biện để tìm ra biện pháp tốt nhất. Điều đó tạo nên môi trường học tập lành mạnh, không bị áp đặt, khuôn mẫu.

Thầy Sơn cho rằng đi dạy còn là để gần gũi, truyền niềm say mê học tập cho học trò, đồng thời cũng là để bầu bạn, học hỏi từ họ. Thầy nhận xét bây giờ sinh viên có "nhiều cái hay lầm": họ giỏi đồ họa trên máy tính, giỏi thao tác các phần mềm xử lý bài toán nhanh chóng, tối ưu...

(Xem tiếp trang 49)

Nỗ lực phòng chống dịch tả bằng vaccine.Ảnh: WHO

TỪ COVID-19 NHÌN LẠI NHỮNG ĐẠI DỊCH KINH HOÀNG

Hoài Chung

Từ những đại dịch lâu đời như dịch hạch, dịch tả cho đến những đại dịch hiện đại như SARS, Ebola, nhân loại đã nhiều lần dập tắt được những cơn khủng hoảng sức khoẻ toàn cầu. Mỗi cơn đại dịch đi qua đều để lại những bài học đắt giá về môi trường và và an sinh xã hội.

Dịch hạch - "vết đen" của lịch sử

Dịch hạch là căn bệnh đã nhiều lần gây ám ảnh trong lịch sử nhân loại, trong đó nổi bật nhất là đại dịch Cái Chết Đen (Black Death) vào thế kỷ XIV tại châu Âu. Đại dịch này đã cướp đi 200 triệu sinh mạng trong vòng 4 năm. Thời bấy giờ, tuy tri thức nhân loại còn nhiều hạn chế để biết cách chấm dứt dịch bệnh, nhưng họ đã nghĩ đến phương pháp cô lập, cách ly. Luật của Venice quy định các thuyền nhân mới đến buộc phải cô lập trong 30 ngày, gọi là "trentino", sau tăng lên 40 ngày, tức "quarantino", cho đến khi chứng minh được là họ không nhiễm bệnh. "Quarantino" đi vào ngôn ngữ phương Tây thành từ "quarantine" với nghĩa "cách ly". Vì lẽ đó, đại dịch Cái Chết Đen được xem là thời điểm phát minh ra ý tưởng về cách ly khi đối phó với các dịch bệnh.

Dịch hạch là căn bệnh rất dễ truyền nhiễm qua hầu hết các đường tiếp xúc. Người ta vẫn tin

rằng chuột là nguồn gốc của dịch hạch, tuy nhiên bọ chét mới là vật chủ ban đầu, sau đó lây sang các loài gặm nhám. Người mắc dịch hạch khi bị các vật đã nhiễm bệnh như bọ chét đốt, sau đó lây sang cho người khác.

Ngày nay, bệnh dịch hạch dễ dàng được điều trị bằng kháng sinh, và phát hiện càng sớm càng dễ điều trị. Tuy vậy, mối đe dọa vẫn không biến mất do các vi khuẩn dịch hạch có thể phát triển kháng lại thuốc. Điều này đã được ghi nhận trong lịch sử y học.

Dịch tả - mối nguy của các nước nghèo

Dù dịch tả đã tồn tại trong nhiều thế kỷ nhưng đến thế kỷ XIX mới trỗi dậy với kỳ đại dịch chết người ở Ấn Độ. Đến nay, nhân loại đã ghi nhận nhiều đợt tái phát dịch tả, trở thành 7 đại dịch toàn cầu. Theo WHO, mỗi năm có từ 1,3 đến 4 triệu người mắc bệnh trên thế giới, giết đi 21 ngàn đến 143 ngàn người.

Dịch tả gây ra bởi vi khuẩn Vibrio cholerae, sống trong nước mặn và ấm. Người nhiễm vi khuẩn này qua uống nước nhiễm khuẩn hoặc ăn các loài giáp xác chưa chín. Nước nhiễm phân của bệnh nhân cũng là môi trường lây bệnh đáng sợ. Bệnh tả gây tiêu chảy nặng kèm theo mất nước, nôn mửa, chuột rút, có thể dẫn đến tử vong chỉ trong vài giờ. Dịch tả lan ra khoảng 120 quốc gia, tuy nhiên nó chủ yếu nghiêm trọng ở các quốc gia đói nghèo, kém phát triển.

Để đối phó dịch tả, biện pháp hữu hiệu nhất là bù nước, đường và muối, thông qua đường máu thay vì đường tiêu hóa để tránh tiêu chảy và nôn mửa trở ra. Các biện pháp này giúp giảm tỷ lệ tử vong từ 60% xuống 1%. Dù vậy, cách phòng chống từ gốc rễ vẫn là vấn đề ăn uống. Hiện nay đã có các loại vắcxin phòng dịch tả có hiệu quả giảm dần từ nửa năm đến 2 năm.

SARS - tiền thân của COVID-19

Vào tháng 11/2002, các y bác sĩ tại Quảng Đông, Trung Quốc tiếp nhận một ca bệnh lạ. Tiếp đó, năm 2003 ghi nhận hơn 8.000 ca nhiễm bệnh ở 26 quốc gia, trong đó 774 người tử vong. Cùng năm đó, căn bệnh này được đặt tên là SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome - Hội chứng hô hấp cấp tính nặng), do chủng coronavirus (SARS-CoV) gây ra và được phỏng đoán là từ loài dơi lây sang cầy hương rồi sang người.

Những báo cáo về các ca bệnh đầu tiên đã diễn ra khá chậm chạp, tạo điều kiện cho bệnh SARS lây nhiễm ra cộng đồng rất nhanh. Thoạt đầu, các bác sĩ ở Quảng Đông nghĩ rằng đây là chứng viêm phổi không điển hình. Nhưng kể cả khi họ nhận ra có gì đó mới trong căn bệnh này, thông tin vẫn chỉ được giữ ở tầm địa phương trong một thời gian dài. Số ca nhiễm tại thủ đô Bắc Kinh cũng từng được công bố thấp hơn so với thực tế.

Giữa cơn bùng phát dịch, các nhà khoa học

vẫn chưa biết liệu họ có thể dập tắt hoàn toàn SARS hay nó sẽ trở thành một căn bệnh theo mùa giống bệnh cúm. May mắn thay, các y bác sĩ và nhà khoa học đã xoá sạch SARS bằng phương pháp cô lập và cách ly cho đến khi virus không còn lây truyền trong cộng đồng nữa. Việt Nam từng là quốc gia đầu tiên khống chế thành công dịch SARS chỉ sau 45 ngày. Đến tháng 7/2003, dịch SARS đã ngừng lây nhiễm trong cộng đồng trên thế giới.

Ebola - thảm dịch châu Phi

Virus Ebola gây bệnh cấp tính thường dẫn đến tử vong nếu không được điều trị. Bệnh do virus Ebola (Ebola virus disease - EVD) lần đầu xuất hiện vào năm 1976 với hai điểm bùng phát đồng thời tại Nam Sudan và Congo. Virus này được đặt tên theo dòng sông Ebola ở Congo, gần nơi bùng phát dịch. Các loài dơi quạ được cho là vật chủ tự nhiên của virus này, lây nhiễm sang con người qua tiếp xúc với máu, dịch bài tiết, nội quan hay các dịch thể khác của loài nhiễm bệnh như dơi quạ, các loài linh trưởng, linh dương hay nhím. Con người lại lây nhiễm nhau qua tiếp xúc trực tiếp hoặc với đồ vật dính dịch thể từ người bệnh.

Năm 2014-2016, dịch Ebola bùng phát ở Tây Phi, trở thành đợt dịch lớn nhất trong lịch sử, lan truyền ra một số quốc gia khác như Hoa Kỳ, Anh, Tây Ban Nha. Tháng 8/2014, WHO báo cáo có 10% các ca tử vong là nhân viên chăm sóc y tế. Đến tháng 5/2016, lại thêm hơn 11.000 ca tử vong, tuy nhiên WHO cho rằng con số thực tế còn nhiều hơn thế. Năm 2018-2019, đại dịch này tiếp tục gây ra điểm nóng tại Congo khiến WHO công bố tình trạng khẩn cấp toàn cầu.

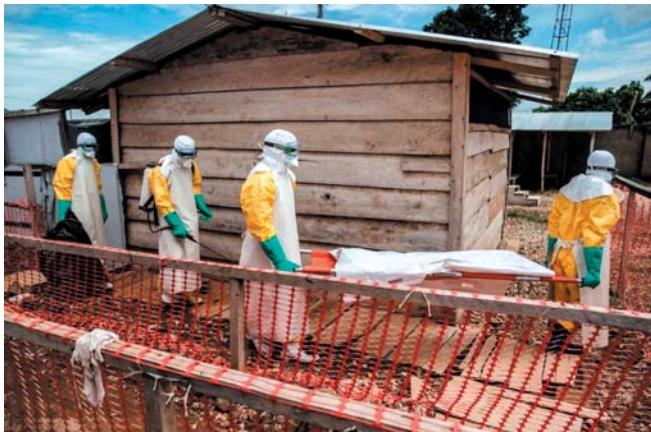
Bù nước và điều trị triệu chứng là cách thức được giới y khoa lựa chọn để làm tăng khả năng sống sót, nhưng vẫn chưa có phương pháp đặc trị EVD. Tuy nhiên, nhiều liệu pháp miễn dịch, thuốc đã và đang được đánh giá, thử nghiệm. Tháng 7/2019, các nhà nghiên cứu đã tìm ra hai liệu pháp giúp sống 90% người mắc Ebola tại Congo, so với con số 70% số người mắc bệnh tử vong trước đó. Sau sự kiện đáng mừng trên, các loại thuốc thử nghiệm khác đã được yêu cầu dừng áp dụng. Từ nay, thế giới đều chuyển sang dùng hai loại thuốc kể trên.

Đại dịch "cúm lợn"

Tháng 3/2009, một căn bệnh như cúm được

Người dân Hong Kong đeo khẩu trang ngừa SARS vào năm 2003. Ảnh: Peter Parks

Nhân viên cấp cứu tại trung tâm điều trị Ebola ở Congo năm 2019.

Ảnh: Finbarr O'Reilly

phát hiện tại Mexico. Sau một tháng, bệnh lây lan mạnh mẽ sang nhiều nơi ở Mexico, Hoa Kỳ, giờ đây các nhà khoa học mới xác nhận lâm sàng rằng đây là bệnh do một chủng virus mới thuộc chủng H1N1 gây ra. Virus này pha trộn gen của các loại virus cúm ở lợn, gia cầm và người. Đến tháng 6 cùng năm, WHO công bố đại dịch toàn cầu. Thống kê của WHO cho biết có hơn 1,6 triệu ca nhiễm với hơn 18 ngàn ca tử vong trên toàn thế giới. Tuy nhiên năm 2012, Trung tâm kiểm soát và phòng ngừa dịch bệnh Hoa Kỳ CDC ước tính con số tử vong thực tế có thể lên đến gần 600 ngàn trong năm đầu tiên.

Thoạt đầu, virus H1N1 chưa từng lây sang người. Tuy nhiên, một biến thể H1N1 (sau đó được gọi là H1N1/09) từ lợn đã lây truyền sang người, vì vậy thường được gọi là "cúm lợn". Để tránh hiểu lầm đây là bệnh dịch thực phẩm (không phải đến từ việc ăn thịt lợn), WHO tuyên bố gọi bệnh này là cúm A/H1N1. Bệnh cúm này lây nhiễm giữa người với người chủ yếu thông qua đường hô hấp, gây nên tình trạng nhiễm trùng đường hô hấp cấp tính.

Sau nhiều nỗ lực hướng dẫn cộng đồng phòng chống dịch, từ việc vệ sinh cá nhân, đeo khẩu trang... cúm A/H1N1 đã ngừng lây lan. Đến tháng 10/2010, WHO công bố đại dịch này đã chấm dứt. Tuy nhiên loại virus H1N1 vẫn gây ra các đợt cúm mùa.

Mối đe dọa vẫn đang chực chờ

Theo Bách khoa toàn thư quốc tế về sức khỏe cộng đồng, từ thế kỷ XVII đến nay, mỗi thế kỷ lại có trung bình ba đại dịch xảy ra, thường cách nhau 10 hoặc 50 năm. Trung tâm Chính sách và nghiên cứu bệnh truyền nhiễm (CIDRAP) cho

biết khoảng thời gian ngắn nhất giữa hai đại dịch là 3 năm (dịch cúm 1729 và 1732), xa nhất là 56 năm (dịch cúm 1833 và 1889). Lý giải nguồn gốc các đại dịch, *The Washington Post* cho rằng nuôi dưỡng, săn bắt động vật không phải là con đường duy nhất để xảy ra lây bệnh từ thú sang người, mà việc chúng ta ngày càng "chia sẻ không gian" với động vật hoang dã và xâm phạm thế giới tự nhiên đó cũng có thể là nguyên nhân bùng phát dịch bệnh.

Quá trình khai hoang mở đất bằng cách phá rừng hoặc hủy hoại các hệ sinh thái vốn chưa bị con người "lạm phiền" sẽ đẩy động vật có mầm bệnh vốn đang ở yên trong hoang dã ra ngoài. Dịch bệnh sẽ dễ lây lan giữa động vật hoang dã khi không còn hệ sinh thái và đa dạng sinh học và mật độ dân cư đông đúc trong các đô thị sẽ chỉ làm tăng tốc độ lây nhiễm dịch bệnh mà thôi. Dịch Ebola ở Tây Phi năm 2014 là ví dụ điển hình cho việc tại sao đa số các dịch bệnh lây từ động vật đều liên quan đến hoạt động của con người. 80% diện tích rừng ở khu vực bùng phát dịch Ebola ở Guinea đã bị tàn phá, phần vì dân địa phương đốn rừng lấy gỗ, phần do các công ty khai mỏ và nông nghiệp lấn đất tự nhiên.

Trong khi thế giới vẫn đang chống chọi với đại dịch COVID-19, các dịch bệnh khác vẫn xuất hiện theo chu kỳ của nó. Việc giữ một cơn dịch không phát thành đại dịch là điều quan trọng với thế giới, nhưng hơn hết vẫn là dập tắt những bùng phát nhỏ nhất có thể. Giới khoa học cho rằng cần xem đại dịch COVID-19 là hồi chuông cảnh báo về việc phải xem động vật là "đối tác", quan tâm bảo vệ sức khỏe và noi sinh sống của chúng để ngăn một đợt bùng phát dịch toàn cầu tiếp theo. Đây chính là lối tiếp cận mà WHO gọi là "One health" (Một sức khỏe) - xem sức khỏe con người, động vật và môi trường là một khối có liên quan mật thiết với nhau. Cách tiếp cận này cũng đòi hỏi phải có sự phối hợp hành động giữa các ngành như y tế, thú y và môi trường để đạt được kết quả sức khỏe tốt nhất có thể cho tất cả các loài.

Bài học về các bệnh siêu lây nhiễm cho ta biết tầm thiết yếu của việc tuân thủ chỉ định, biện pháp phòng chống, và ý nghĩa hệ trọng của việc xây dựng ý thức cộng đồng. Chúng ta không biết liệu tiếp sau đây nhân loại sẽ đối mặt với những đại dịch cam go nào, nhưng chắc chắn một điều rằng nhiều mối đe dọa vẫn đang chực chờ phía trước ■

THẾ GIỚI NỖ LỰC ĐIỀU CHÉ VẮCXIN CHỐNG COVID-19

Kim Ngân

Trong bối cảnh đại dịch COVID-19 hoành hành khắp thế giới, khiến hàng trăm ngàn người tử vong thì việc điều chế vắcxin để đáp ứng kịp thời công cuộc phòng chống dịch trở nên cấp thiết. Đây được xem là một bước chủ động trước khi đại dịch thoái lui hoặc tái phát với chủng mới.

Dù việc nghiên cứu sản xuất vắcxin mất nhiều thời gian, song các quốc gia có dịch ảnh hưởng vẫn đang ráo riết tìm ra giải pháp tốt nhất.

Đức khai thác công nghệ vắcxin liều thấp

CureVac, một doanh nghiệp tư nhân của Đức được cấp vốn 8,3 triệu USD để nghiên cứu vắcxin chống dịch COVID-19 hồi đầu năm nay, đang nỗ lực khai thác công nghệ vắcxin liều thấp.

Công nghệ này hứa hẹn cho kết quả khả quan trong các cuộc thử nghiệm giai đoạn đầu vào tháng 6, tháng 7. Tổng giám đốc phụ trách sản xuất kiêm sáng lập viên CureVac cho biết cơ chế hoạt động của một loại vắcxin liều thấp chống bệnh dai có thể được áp dụng trong việc chế vắcxin chống virus corona chủng mới.

CureVac chuyên nghiên cứu các phương thức tác động vào phân tử RNA (mRNA), vốn chịu trách nhiệm ra lệnh cho tế bào trong cơ thể chúng ta sản xuất kháng thể chống bệnh dịch lây nhiễm. Ông Florian von der Muelbe - Giám đốc sản xuất kiêm đồng sáng lập Công ty CureVac, cho biết công nghệ sử dụng vắcxin liều thấp để kích hoạt phản ứng miễn dịch của cơ thể chống lại virus đại sẽ được áp dụng phòng chống virus SARS-CoV-2.

Cũng theo ông Florian von der Muelbe, với

Hoạt động nghiên cứu vắc xin chống COVID-19 tại công ty CureVac Đức. Nguồn: Reuters

năng lực công nghệ hiện có, hãng CureVac có thể sản xuất tới 10 triệu liều vắcxin trong một chu kỳ sản xuất thường mất vài tuần.

Mỹ đẩy mạnh nghiên cứu vắcxin INO-4800

Tại phòng nghiên cứu của Công ty công nghệ sinh học Inovio ở San Diego (Mỹ), các nhà nghiên cứu đã phát triển loại vắcxin có tên INO-4800, dự kiến bắt đầu thử nghiệm trên người vào mùa hè năm nay. Kate Broderick - lãnh đạo cấp cao phụ trách nghiên cứu và phát triển tại Inovio, cho biết: "Vắcxin ADN của chúng tôi rất mới ở việc chúng sử dụng chuỗi ADN từ virus để nhắm vào các phần cụ thể của mầm bệnh mà chúng tôi cho rằng cơ thể sẽ có phản ứng mạnh mẽ nhất. Sau đó, chúng tôi dùng các tế bào của chính bệnh nhân làm nhà máy sản xuất vắcxin cùng có cơ chế phòng vệ tự nhiên của cơ thể".

Inovio cho biết nếu thử nghiệm ban đầu thành công, họ sẽ tiến hành thử nghiệm lớn hơn vào cuối năm nay và vắcxin của họ sẽ là loại được phát triển và thử nghiệm nhanh nhất kể từ khi bùng phát dịch.

Tập trung vào các hoạt động từ thiện để chống dịch trong tình hình nước Mỹ đang dần

đầu thế giới về số ca nhiễm, tỷ phú Bill Gates cho biết quỹ *Bill & Melinda Gates* của vợ chồng ông dành 250 triệu USD đóng góp vào nỗ lực chống dịch COVID-19 toàn cầu.

Viện các bệnh truyền nhiễm và dị ứng quốc gia Mỹ cho biết họ có thể rút ngắn thời gian đưa vắcxin ngừa virus nCoV-19 vào thử nghiệm lâm sàng ở người xuống còn 3 tháng nhờ tiến bộ công nghệ phát triển từ dịch SARS trước đây.

Trung Quốc "chạy đua" sản xuất vắcxin

Giáo sư Yuen Kwok-yung tại ĐH Hong Kong cho biết nhóm nghiên cứu của ông đã chế tạo thành công vắcxin kháng virus Corona. Loại vắcxin này được tách ra từ virus trong ca nhiễm đầu tiên tại Hong Kong. Tuy nhiên, ông Yuen chia sẻ phải mất vài tháng để thử nghiệm vắcxin trên động vật và mất ít nhất một năm để thử nghiệm lâm sàng trên người.

Bệnh viện Đông Thượng Hải (thuộc ĐH

Đông Tế, Thượng Hải) đã phê chuẩn dự án phát triển vắcxin mới chống virus Corona do trường phái hợp với Công ty công nghệ sinh học Stemirna Therapeutics (Thượng Hải). Đại diện công ty này cho biết vắcxin sẽ được sản xuất trong không quá 40 ngày, sau đó trải qua quá trình thử nghiệm trước khi đưa vào sử dụng.

Trung tâm Y tế lâm sàng công cộng thành phố Thượng Hải đang sử dụng thuốc xịt chống virus Corona trước khi vào khu vực cách ly do Bệnh viện Thượng Hải sáng chế. Được biết nhóm nghiên cứu của Bệnh viện Thượng Hải đã dành hơn 6 năm để phát triển các loại thuốc điều trị bệnh truyền nhiễm qua đường hô hấp. Tuy nhiên, loại thuốc này vẫn chưa được phê duyệt lưu hành và sản xuất trên thị trường nên mới chỉ sử dụng tại Trung tâm Y tế lâm sàng công cộng thành phố Thượng Hải.

Bên cạnh nỗ lực tự thân, Trung Quốc cũng bắt đầu hợp tác phát triển vắcxin ngừa virus nCoV-19 với một số quốc gia khác. Cuối tháng 1/2020, Lãnh sự quán Nga tại Quảng Đông (Trung Quốc) thông báo Nga và Trung Quốc đã bắt đầu hợp tác phát triển vắc xin ngừa virus nCoV-19.

Nga công bố 3 loại thuốc chống virus Corona

Trong khi các chuyên gia trên toàn thế giới đang chạy đua với thời gian để tìm kiếm một loại vắcxin chống lại virus Corona mới nCoV-19, các cơ quan y tế Nga đã xác định được bộ ba loại thuốc hiện có thể chống lại nCoV-19 ở người lớn là ribavirin, lopinavir/ritonavir và interferon beta-1b.

Những loại thuốc này thường được

Việt Nam nhập cuộc sản xuất vắcxin phòng COVID-19. Nguồn: TTXVN

Việt Nam nhập cuộc nhanh trong việc nghiên cứu virus SARS-CoV-2

Việt Nam là nước thứ 4 trên thế giới nuôi cấy, phân lập thành công virus SARS-CoV-2 từ các mẫu bệnh phẩm của người bệnh sau 72 giờ (cùng với Trung Quốc, Nhật Bản và Australia).

PGS.TS Lê Quỳnh Mai, Phó Viện trưởng Viện Vệ sinh Dịch tễ Trung ương, cho biết việc nuôi cấy một virus có độ ổn định chưa rõ như SARS-CoV-2 là rất khó. Việt Nam rất may mắn có được kinh nghiệm cũng như được chia sẻ kinh nghiệm từ các nước nên đã thành công trong việc phân lập được chủng virus này.

Giữa tháng 2, nhóm nghiên cứu độc lập của TS Lê Quang Hòa, Viện Công nghệ sinh học và công nghệ thực phẩm (Trường ĐH Bách Khoa Hà Nội), cũng thông báo kết quả nghiên cứu chế tạo thành công bộ kit thử nhanh chủng SARS-CoV-2 dựa trên kỹ thuật RT-LAMP.

Công nghệ sản xuất vắcxin của Việt Nam khác biệt so với công nghệ được áp dụng ở các dự án do Liên minh sáng kiến đối phó với dịch bệnh (CEPI) tài trợ. Tuy thử nghiệm trên động vật khá nhanh nhưng các nhà khoa học cảnh báo về nhược điểm của công nghệ này là không tạo được đáp ứng miễn dịch cao.

Mỹ dãy mạnh nỗ lực phát triển vắcxin chống dịch bệnh COVID-19.

Nguồn: Getty Images

sử dụng để điều trị viêm gan C, HIV và bệnh đa xơ cứng tương tự.

Hiện các nguyên mẫu vắcxin, bao gồm vắcxin tổng hợp, đã được tạo ra trên cơ sở 6 nền tảng công nghệ khác nhau và các nhà khoa học Nga sẽ dựa vào đó để xác định những dạng thuốc được bào chế để đưa vào sản xuất trước ngày 10/5.

Phó Thủ tướng Nga Tatyana Golikova cho biết, các thử nghiệm lâm sàng giai đoạn đầu dự kiến sẽ được tiến hành trên 60 tỉnh nguyện viên vào ngày 29/6.

Cũng theo bà Golikova, các nghiên cứu tiền lâm sàng về cơ chế hoạt động cụ thể của vắcxin được tiến hành đến ngày 22/6, trước khi thử nghiệm lâm sàng giai đoạn đầu để đánh giá tính an toàn cũng như khả năng miễn dịch của vắcxin.

Đặc phái viên Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) phụ trách EU và Liên Xô cũ Vityanis Andriukaitis cảnh báo "cần hiểu rằng chúng chỉ hỗ trợ một cách gián tiếp, có thể giúp bạn cảm thấy dễ chịu hơn, nhưng nếu tự điều trị sẽ rất nguy hiểm. Phải hết sức cẩn thận khi dùng thuốc".

Từ đánh giá của ông Vityanis Andriukaitis, có vẻ Nga là quốc gia đi chậm hơn trong việc sản xuất vắcxin chống COVID-19 nhưng lại tỏ ra thận trọng, chắc chắn hơn.

Bên cạnh nỗ lực rất lớn của các nhà khoa học thế giới, vẫn còn những thông tin khiến người ta đặt câu hỏi như thời gian thử nghiệm thành công trên người, độ miễn dịch của vắcxin... trong bối cảnh số lượng người nhiễm COVID-19 vẫn còn tăng đều và có khả năng virus phát triển chủng mới. Tuy nhiên, đây cũng là cơ hội để thế giới quan tâm hơn về bản chất dịch tễ học, đào tạo thêm nhiều chuyên gia lâm sàng, đội ngũ y bác sĩ... nhằm ứng phó kịp thời, hiệu quả với dịch bệnh ■

Cứ say mê đi...

(Tiếp theo trang 43)

Khi nói về những thành công của mình, thầy Trần Doãn Sơn đúc kết: "Tất cả thành quả đều có sự đóng góp của học trò, công sức của tôi và công sức của học trò hòa quyện với nhau". Trong lúc làm việc, giữa thầy Sơn và các sinh viên đôi lúc xảy ra những cuộc tranh luận, dù chênh lệch tuổi tác nhưng hai bên đều trao đổi trên tinh thần lắng nghe, tôn trọng nhau.

Ban Lê Quốc Việt, sinh viên năm cuối Khoa Cơ khí, nói về người thầy của mình: "Thầy chịu khó lắng nghe tụi mình, thầy hướng dẫn cụ thể từng cái. Dù tuổi cao, thầy vẫn làm các việc nặng nhọc như đục, khoan máy... để thị phạm, mình ngưỡng mộ lắm".

Tiếp xúc với giới trẻ nhiều như vậy nên phong cách của thầy luôn trẻ trung, hiện đại và dễ gần. Mỗi cuối tuần, học trò lái xe đến đưa thầy đi uống cà phê và nghe nhạc. Thầy hào hứng nói: "Sóng với thanh niên nên suy nghĩ cũng phải sáng tạo, năng động như thanh niên". Lối sống cởi mở, thân thiện của thầy được đền đáp bằng tấm lòng yêu mến, kính trọng của nhiều thế hệ học trò. Trong ngày sinh nhật của mình, điện thoại thầy Sơn dường như "nổ tung" vì nhận được trên dưới 1.000 tin nhắn chúc mừng từ học trò.

Dự định của thầy Sơn là sau này khi nghỉ hưu sẽ chuyển giao hết công việc ở xưởng cho hậu bối, rồi làm một ao cá nhỏ, cuối tuần nhâm nhi cà phê, vui thú thanh nhàn. Nhưng hỏi khi nào thì thầy vẫn chưa biết vì "còn yêu nghề lắm". Vài cuốn sách chờ thầy hoàn thành, vài dự án chờ thầy nghiên cứu, vài cậu học trò chờ được thầy hướng dẫn... ■

Một món quà từ học trò gửi tặng nhân dịp sinh nhật thầy Sơn.
Ảnh: Phương Mai

An Chi

Từ điển từ láy tiếng Việt (TĐTLTV) của Viện Ngôn ngữ học do Hoàng Văn Hành chủ biên (NXB Giáo Dục, Hà Nội, 1994) đã thu nhận nhiều trường hợp bị mặc nhận là âm tiết láy (của các từ láy) trong khi đó lại vốn là những từ (hoặc hình vị) có (hoặc vốn có) đầy đủ ý nghĩa.

Thậm chí có những tổ hợp Hán Việt hiển nhiên cũng bị các tác giả xem là từ láy. Mục đích của bài này là giải oan cho một số “âm tiết láy” trong TĐTLTV.

1. Ái trong êm ái. Ái là một hình vị Hán Việt mà chữ Hán là [蔼], có nghĩa là “êm á, dễ chịu”.

2. Bạc trong bàn bạc, TĐTLTV ghi nhận bàn bạc và giảng là “bàn đi bàn lại, trao đổi ý kiến giữa nhiều người”, vì mặc nhận rằng bạc là một yếu tố láy, tức một âm tiết vô nghĩa (còn bàn hiển nhiên là một từ độc lập như trong bàn lùi, bàn tới bàn lui, miễn bàn...). Thực ra, bàn bạc là điệp thức của biện bạch [辯白] trong đó bạch là âm Hán Việt hiện hành của chữ [白] mà bạc là một âm rất xưa, khi mà phụ âm cuối C [k] của nó chưa chuyển thành CH [c]. Đây cũng chính là chữ bạc trong vàng bạc.

3. Bao trong bánh bao, TĐTLTV ghi nhận bánh bao với nghĩa “(Ăn mặc) sang, trau chuốt, tươm tất, có vẻ trưng diện”. Nhưng bao cũng chẳng phải là một yếu tố láy còn bánh bao chẳng qua là điệp thức của hai chữ Hán bính bieu [炳彪], mà Hán điển (zdic.net) giảng là “ban lan đích hổ văn” [斑斓的虎纹], nghĩa là “những cái vằn tươi sáng, rực rỡ [trên lông] hổ”. Hai chữ này còn

Nghĩa của một số “yếu tố láy”

có một hình thức đảo là *bieu binh* [彪炳] mà Việt - Hán thông thoại tự-vị của Đỗ Văn Đáp giảng là “rực rỡ”, thường được dịch sang tiếng Anh là “shining splendid”. Ở đây, bánh hiển nhiên là một từ độc lập. Còn về hiện tượng *bao* là điệp thức của *bieu* [彪] thì ta có một trường hợp tương tự sát sườn với nó là chữ *bao* [寶] trong *bao* vật cũng đọc *bieu* theo tương quan AO ↔ UU (không kể đến điệp thức *báu*, như trong *châu báu*).

Vậy *bao* không phải là một yếu tố láy và *bánh bao* vốn là một cấu trúc đẳng lập do *bánh* và *bao* hợp thành.

4. Bảy trong bong bảy, TĐTLTV ghi nhận bóng bảy và giảng là “1. Có vẻ đẹp hào nhoáng bè ngoài” và “2. (Lời văn) có nhiều hình ảnh, trau chuốt và có sức gợi cảm”. Quyển từ điển này cũng xem *bảy* là một yếu tố láy nhưng thực ra thì đây là một yếu tố gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [斐] mà âm Hán Việt hiện hành là *phi*, mà nghĩa gốc là

“có màu sắc rực rỡ”, rồi nghĩa bóng là “văn vẻ, bay bướm”. *Bảy* ↔ *phi* thì cũng hoàn toàn giống như *bay* ↔ *phi*. Mỗi quan hệ giữa B ↔ PH cũng từng được Vương Lực chứng minh và khẳng định tại thiên “Hán Việt ngữ nghiên cứu” (*Hán ngữ sử luận văn tập*, Khoa học Xuất bản xã, Bắc Kinh, 1958, trang 290-406). Còn giữa I ↔ AY thì: *di* [移] trong *di chuyển* ↔ *day* trong *day qua day lại* (của phương ngữ Nam Bộ); *ly* [離] trong *phân ly* ↔ *lay* trong *lay chuyển*, *lung lay*; *mi* [眉↔] trong *mi mục*, *mày* trong *lông mày*; *nghi* [宜] trong *thích nghi*, *ngay* trong *ngay thẳng*;...

5. Bặm trong bụi bặm, TĐTLTV ghi nhận *bụi* *bặm* nhưng lại chuyển chú về *bụi* *bặm* mà giảng là “*bụi* bẩn (nói khái quát)”. Thực ra, chính *bụi* *bặm* mới là hình thức chính tả thông dụng. Mà *bặm* cũng không phải là một yếu tố láy vì đây là một từ (ít nhất là một hình vi) tiếng Việt gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi

bằng chữ [𠀤], mà âm Hán Việt hiện hành là **bạm**. Đây là một chữ thuộc vận mục *hām* [陷], vận bộ *hām* [咸] trong *Quảng vận*. Thiết âm của nó trong là “bồ giám thiết” [蒲鑑切]. **B[ô]** + [gi] **dm** = **bạm** (bồ mang dấu huyền thí *bạm* phải mang dấu nặng). Quan hệ ngũ âm AM ↔ ĂM giữa *bạm* và *bạm* còn có thể thấy với một số trường hợp khác như: (hỗn thi) *đam đam* ↔ (nhìn) *đăm đăm*; *khám* [𠀤], mà *Quảng vận* giảng là “hàm vị hậu” (vị mặn chát) ↔ *khǎm*, có mùi khai, thối; *tầm* trong *tầm tang* ↔ *tầm* trong *tơ tầm*; *thám* trong *do thám* ↔ *thǎm* trong *thǎm dò*.

Vậy *bạm* không phải là một yếu tố láy.

6. Bối trong **bối rối**, TĐTLTV ghi nhận *bối rối* và giảng là “Gặp tình huống bất ngờ, chưa kịp chuẩn bị đối phó, chưa biết nên làm thế nào”. Lời giảng này hiển nhiên mặc nhận rằng *bối* là một yếu tố láy (Còn nghĩa của *rối* thì đã rõ). Thực ra đây là một yếu tố Hán Việt, mà chữ Hán là [𠀤]. *Hán ngũ đại tư điển* (Thành Đô, 1993) cho biết đây là một chữ thuộc vận mục *đội* [隊] và thanh mẫu *bang* [幫] và cho thiết âm của nó là “bỗ môi/muôi thiết” [補妹切]. **B[ô]** + [m] **ội** = **bối** (Bố dấu hỏi thì *bối* phải theo dấu sắc chứ không phải dấu nặng). Quyển từ điển này cho nghĩa của nó là “loạn dá”, nghĩa là “rối vây”. Đây chính là hình vị *bối* trong *bối rối*, chứ không phải là một âm tiết láy. Chúng tôi đã có lần nói *bối* có nghĩa là “búi”, là “nùi” và *bối rối* là “cái búi, cái nùi bị rối” (!). Nay xin cải chính.

7. Cáp trong **cứng cáp**. *Cứng cáp* cũng được TĐTLTV thu thập vì mặc nhận rằng *cáp* chỉ là một yếu tố láy, nghĩa là một âm tiết vô nghĩa. *Cáp* là một yếu tố có nghĩa

đây. Đây là một hình vị Hán Việt mà chữ Hán là [𠀤]. Chữ này có hai âm: *kiếp* và *cáp*. Với âm *kiếp*, nó có nghĩa là “cứng, rắn” còn với âm *cáp* thì nó chỉ tiếng đá (vang, kêu). Tiếng Việt đã dùng âm *cáp* để chỉ nghĩa “cứng, rắn”. Chú ý: Chữ [𠀤] còn có một âm nữa là *pháp* nhưng âm này không liên quan đến nội dung bàn ở đây.

8. Chạ trong **chung chạ**. Đây không phải là chữ *chạ* trong *làng trên chạ dưới*. Với chữ *chạ* này thì *chung chạ* (nếu có người dùng) chỉ có nghĩa là “cùng làng cùng xóm, cùng quê hương với nhau”. Còn *chung chạ* ở đây thực chất là một tổ hợp có tính chất xấu nghĩa (pejorative), dùng để chê bai sự ăn chung ở lonen. Ở đây, *chạ* bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ *tạ* [藉] trong *lang tạ* [狼藉]. *Lang tạ* có nghĩa là “(ăn ở, sinh hoạt) bừa bãi”, thường được dịch sang tiếng Anh là “in complete disorder”. Về tương quan T ↔ CH, ta còn có: *chạc*, thùng bện bằng lạt tre, nứa ↔ *tạc* [𠀤], thùng bện bằng tre; *chan canh* ↔ *tán* [饋], *chan canh*; *chép* trong *chép miệng*

↔ *táp* [𠀤], đớp; chỉ dáng miệng cử động; *chiên* trong *cơm chiên* ↔ *tiên* [煎], chiên, rang;...

9. Chang trong **chơi chang**.

Đây cũng chính là chữ *chang* trong *nắng chang chang*. Vậy nó không phải là một yếu tố láy (vì hiện diện trong hai cấu trúc khác nhau với cùng một nội dung ngũ nghĩa). *Chang chang* chỉ “(ánh nắng) gay gắt tỏa đều ra chung quanh”.

10. Chỉ trong **chăm chỉ**. *Chỉ* là điệp thức của hình vị Hán Việt *chí* [翫], có nghĩa là “nhìn kỹ”.

11. Chút trong **chăm chút**.

Chút là một yếu tố gốc Hán, bắt nguồn ở một từ ghi bằng chữ [𠀤] mà âm Hán Việt là *chất*, có nghĩa là “nhìn”. *Chút* là âm xưa của *chất*, cũng như *bụt* là âm xưa của *phật*. Chữ [筆] mà đọc *bụt* là đọc theo một âm rất xưa còn tồn tại dai dẳng cho đến ngày nay vì âm Hán Việt hiện đại của nó phải là *bắt*. *Lụt* trong *lụt lội* là âm rất xưa của chữ *lật* [𠀤], có nghĩa là “tắc, nghẽn” (Vì tắc, nghẽn làm cho nước không thoát được nên mới sinh ra lụt) ■

Suốt đời học Bác: Lời muôn năm chỉ lỗi cho nhân dân

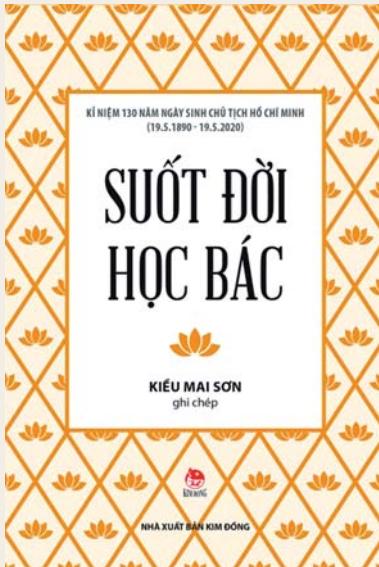
Phan Nhật Anh

Kể từ khi *Những mẩu chuyện về đời hoạt động của Hồ Chủ tịch* - tác phẩm đầu tiên ghi nhận hành trạng cách mạng và phẩm chất đạo đức của Hồ Chí Minh - do Trần Dân Tiên chấp bút, đến nay những ghi chép đúc kết về chủ đề này đã để lại một danh mục tư liệu dày dặn. Trong đó, *Suốt đời học Bác* của nhà báo Kiều Mai Sơn là một sử liệu ôn cổ tri tân hữu ích nhân dịp kỷ niệm 130 năm ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Dù không trực tiếp đón Nguyễn Ái Quốc về nước vào đầu năm 1941, nhưng Tố Hữu - người viết nhiều thơ nhất về Hồ Chí Minh - đã sáng tạo một hình ảnh đầy thơ mộng để diễn tả niềm vui sướng khi vi lánh tụ cách mạng của Việt Nam từ đất khách trở lại cố quốc.

*Ôi! Sáng xuân nay, xuân bốn môt
Trắng rìng biên giới nở hoa mơ
Bác về... im lặng. Con chim hót
Thánh thót bờ lau, vui ngắn ngo.*

Tuy nhiên, những ai từng đi cùng Nguyễn Ái Quốc trong lần trở lại Việt Nam, và giữa núi rừng Tây Bắc, người đọc Tuyên ngôn độc lập trong tương lai đã cư lưu ở đâu? Đó là những chi tiết thường được nhắc đến từ góc nhìn của người ngoài cuộc. Thuật lại những ký ức của Thiếu tướng Lê Quảng Ba - nguyên Tư lệnh Quân khu Việt Bắc trong tập hồi ký *Đầu nguồn* (NXB Văn Học, 1975) của ông, tác giả *Suốt đời học Bác* cho biết, theo chân Nguyễn Ái Quốc từ làng Nậm Quang (Tỉnh Tây, Quảng Tây, Trung Quốc) về

Suốt đời học Bác do NXB Kim Đồng ấn hành vào tháng 5/2020.

nước gồm 5 người: Phùng Chí Kiên, Thé An, Đặng Văn Cáp, Hoàng Văn Lộc và Lê Quảng Ba. Võ Nguyên Giáp và Phạm Văn Đồng đều ở lại Tĩnh Tây. Nguyễn Ái Quốc “trong bộ quần áo chàm Nùng”, “gương mặt sạm sương gió”, tay “cầm một cây gậy nhỏ nhưng chỉ khi xuống dốc mới chống”, bước chân “mau lẹ, dẻo dai như một thanh niên” đã gợi lên dáng dấp của một nhà hoạt động cách mạng tận tụy. Đoạn đường về đến biên giới Việt Nam cũng được Lê Quảng Ba miêu tả sinh động: “Vượt lên một đoạn dốc ngắn rồi xuống một sườn núi dài lởm chởm đá, hoa lau dọc sườn núi phớt nâu rung rinh trong nắng” (trang 10).

Vốn được Lê Quảng Ba sắp xếp ở nhà của ông Máy Lì thuộc tộc người Nùng theo cách mạng, Nguyễn Ái Quốc đã từ chối vì sợ họ “phải ở chật chội”. Sau đó, “Người

đi tìm hình của nước” được ông Máy Lì đưa đến một hang núi “kín đáo”, “chỉ khi có thổ phỉ chúng tôi mới chạy tới thôi”. Đó là “hang Cốc Bó, tức hang Đầu Nguồn”, và dòng suối gần hang cùng dãy núi cạnh đó đã được Nguyễn Ái Quốc đặt tên là suối Lê-nin và núi Các Mác.

Ghi chép về cuộc phỏng vấn Đại tá Nguyễn Xuân Lương - nguyên Phó Tổng biên tập Tạp chí *Hậu Càn*, Bộ Quốc Phòng, nhà báo Kiều Mai Sơn đã cho thấy cũng như Nguyễn Xuân Lương, nhiều người dân ở Bắc Việt Nam hậu bán thế kỷ XX đã xem Hồ Chí Minh tồn tại như một huyền thoại. Và trong ký ức của vị đại tá này, huyền thoại Hồ Chí Minh bắt đầu từ người anh rể Trương Tửu - Giám đốc Văn chương Nhà xuất bản Hàn Thuyên thời danh. “Ông Trương Tửu nói Nguyễn Ái Quốc có vẻ như người thần thoại. Đối với một người mươi mấy tuổi như tôi, nó ảnh hưởng lắm” (trang 17). Và sự ảnh hưởng này được ông mang theo suốt đời mình.

Theo lời kể của Nguyễn Xuân Lương, sau khi tham dự “ngày mít tinh mừng 2 tháng 9 năm 1945 ở quảng trường Ba Đình” cùng anh rể và một số thân hữu, trên đường về “ông Trương Tửu còn hứng chí, giang hai tay ra, và hô vang: ‘Việt Nam Dân chủ Cộng hòa độc lập muôn năm!’” (trang 18). Sự hào hứng trước Tuyên ngôn độc lập của Trương Tửu còn được thể hiện trong tư cách của một Chủ tịch Ủy ban Văn hóa lâm thời Bắc bộ Việt Nam khi thảo luận những vấn đề văn hóa cùng Hồ Chủ tịch: “Các

ánh sáng tự do cần thiết cho sự phát triển của văn hóa mà chúng tôi hằng khao khát đã nhờ sự giải phóng ấy mà bắt đầu tưng bừng, cho nên đối với chúng tôi, tranh đấu cho nền độc lập của nước nhà trong lúc này cũng tức là tranh đấu cho sự giải phóng của nền văn hóa Việt Nam" (trang 26). Đó cũng là những thao thức khi Trương Tửu bắt đầu sự nghiệp của mình ở nhóm Hàn Thuyên.

Buổi làm việc này, theo tác giả *Suốt đời học Bác*, được Tập chí *Tri Tân* tường thuật trong số 205, tháng 9/1945. Sự hào hứng của Trương Tửu cho thấy Hồ Chí Minh cùng các đồng chí của mình đã giải tỏa khát vọng độc lập trong giới trí thức đương thời. Đây là điều mà những tổ chức cách mạng khác cũng như các tiều bối Phan Bội Châu, Phan Châu Trinh đã để lại những kỳ vọng dang dở trong hành trình tìm lối thoát cho số phận thuộc địa của Việt Nam. Chính khát vọng độc lập đã quy tụ quanh Hồ Chí Minh một chính phủ liên hiệp, tập hợp những trí thức danh giá đương thời như Huỳnh Thúc Kháng, Vũ Đình Hòe, Tạ Quang Bửu, Đỗ Đức Dục...

Trước lời trăn trở của Nguyễn Đức Quỳnh - thành viên trong Đoàn Văn hóa lâm thời Bắc bộ Việt Nam: "Họ muôn được quyền đứng ngoài những xu hướng chính trị của đảng phái để phụng sự Tổ quốc", Hồ Chủ tịch đã khẳng định: "Nước Việt Nam không phải của Việt Minh. Nước Việt Nam là của quốc dân Việt Nam. Chính phủ lâm thời hiện thời này không phải là của Việt Minh mà là của toàn thể quốc dân. [...] Trong Chính phủ lâm thời có cả vua, quan lại cũng có, địa chủ cũng có, nông dân cũng có, công nhân cũng có. Đây là một Chính phủ Liên hiệp quốc gia, không có màu sắc quốc gia nào lấn át cả". "Bốn phận chúng ta ngày nay - bốn phận của các ngài là làm

sao cho sự đoàn kết rộng ra, càng ngày càng sâu xuống, phải củng cố sự đoàn kết ấy cho nó bắt rẽ xuống, cho nó bền chặt mãi" (trang 28). Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cho thấy sự gắn kết ở họ là lòng yêu nước cùng những thao thức chống ngoại xâm và chính sự đoàn kết mới là căn nguyên sức mạnh thật sự cho đất nước. Đó cũng là những hành trạng cách mạng đầu tiên noi Nguyễn Xuân Lương, bên cạnh "một thần thoại" Nguyễn Ái Quốc, là "tinh thần yêu nước, ghét thực dân" được hai người thầy Hoàng Đạo Thúy và Trần Trọng Kim "thổi vào tâm hồn non nớt" từ thuở thiếu thời của ông.

Nhà thơ Việt Phương - nguyên Trợ lý Thủ tướng Phạm Văn Đồng, như đánh giá của tác giả *Suốt đời học Bác* là một hòn thơ "lắm cá tính, có kiểu riêng, điệu riêng", "thậm chí cả ngang tàng riêng". "Nếu ngay đến trong thơ cũng lại đưa cho thủ trưởng duyệt nữa, thì ông không còn gì. [...] Nàng thơ là lĩnh vực của riêng Việt Phương" (trang 142). Tuy nhiên, ông lại thỉnh thoảng "được đọc thơ mình vừa làm để Bác Hồ nghe và cho ý kiến". Những góp ý của Hồ Chủ tịch đã giúp Việt Phương nhận ra nhiều nhân sinh quan mà trước nay ông đã không hiểu thấu.

*Chó không bao giờ ăn thịt chó
Người ăn thịt người xương không
bỏ*

*Cuộc đời nhẫn nhở như đường ười
Cuộc đời rình mò như cú vọ
Cuộc đời nham hiểm như cáo già
Cuộc đời độc ác như hổ báo*

Nghe xong, Bác lắc đầu và bảo: "Không phải thế đâu chú ạ! Loài vật không xấu xa thế đâu. Đó là định kiến sai lầm của con người gán cho loài vật. [...] Loài vật không có như chú viết: nhẫn nhở, rình mò, nham hiểm, độc ác" (trang 147). Sau lời nhận xét ấy, tác giả tập thơ *Cửa mở* (1970) cho biết: "Từ đó tôi rất là

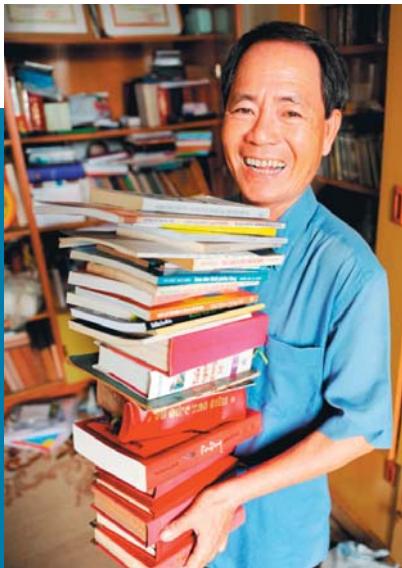
thầm thía học được bài học từ Bác. [...] Tôi hiểu ra được sự sống: Sự sống rộng hơn sự người rất nhiều". Và "cái người ta gọi: 'Chủ nghĩa con người trung tâm', thậm chí 'chủ nghĩa con người tạo hóa'. Điều ấy không đúng đâu" (trang 148).

Tuy nhiên, không chỉ nhà thơ Việt Phương được nhận vinh dự góp ý sáng tác từ Chủ tịch Hồ Chí Minh. Ông còn cho biết, trước đó nhà thơ Tô Hữu đã đọc thơ cho Hồ Chủ tịch nghe và được người góp ý.

*Tôi viết bài thơ xuân
Nghìn chín trăm sáu mốt
Lá bàng đỏ rụng ngoài sân
Cành dâu xanh ròn trước ngõ*

[...] Nghe xong Bác nói ngay: Chú viết sao lắm. Mới vào năm 1961 cái mà lá bàng đỏ rụng ngoài sân thế này, không được. Cành dâu mà có xanh ròn ngõ trước thì cũng không bù lại được". Nhà thơ Tô Hữu đã tiếp thu và chỉnh sửa lại khổ đầu trong tác phẩm *Bài ca mùa xuân 1961* như độc giả ngày nay biết đến.

Suốt đời học Bác không chỉ tái hiện lại hành trình của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong những tháng ngày quê hương khói lửa chiến chinh, theo chân Người từ Việt Bắc đến Đông Khê, trở về thủ đô sau chiến thắng Điện Biên Phủ, lắng nghe những lý tưởng cách mạng cùng những trăn trở về vận mệnh của quốc gia mà còn là những bài học từ nếp sinh hoạt tiết kiệm, lối sống văn minh, về sự quan tâm tận tụy đối với cán bộ, nhân viên làm việc quanh mình. Đó là những câu chuyện giản dị mà thầm thía được kể bởi những người từng gắn bó với Hồ Chủ tịch. Họ đã trở thành những chứng nhân lịch sử về một huyền thoại mang tên Hồ Chí Minh. Huyền thoại ấy, như lời bài hát *Ca ngợi Hồ Chủ tịch* của nhạc sĩ Lưu Hữu Phước: "Hồ Chí Minh muôn năm chỉ lối cho nhân dân" ■

Thầy Vũ Đức Sao Biển và các tác phẩm của mình. Nguồn: Báo Thanh Niên

TIẾN BIỆT NGÔI SAO BIỂN

Đoàn Khuyên

Ngày 6/5/2020, các giảng viên Khoa Báo chí và Truyền thông hẹn nhau cuối tuần sẽ đến thăm thầy Vũ Đức Sao Biển. Đại dịch COVID-19 cách ly mọi người đã quá lâu. Khuya hôm đó chúng tôi nhận được tin thầy mất. Tôi nhớ như in cái bắt tay cuối cùng với thầy, thật chát nhưng cũng thật đau lòng...

Vào năm 2010, lần đầu tiên tôi cùng một đồng nghiệp đến nhà nhạc sĩ - nhà báo Vũ Đức Sao Biển để mời thầy tham gia thỉnh giảng cho sinh viên báo chí.

“Đi dạy là một vinh dự”

Trước khi gặp mặt, tôi nghĩ thầy sẽ như nhiều người nổi tiếng khác, hẳn có chút phong trần, kiêu bạc, phong thái xa cách hoặc khẩu khí át người... Nhưng trái với hình dung đó, khi chúng tôi tới nhà, người nhạc sĩ tuổi ngoài 60 đã đứng trước cửa, cười hiền đón tiếp. Ngôi nhà thầy giản dị, trước hiên là vài cây kiểng mảnh mai có hương thơm, soi bóng xuống một hồ cá nhỏ xíu. Phòng khách chỉ bày bộ bàn ghế gọn gàng, một cây đàn piano cũ, một chiếc tủ nhỏ có vài món đồ cổ mà thầy giới thiệu là của nhạc gia truyền lại.

Cuộc trò chuyện diễn ra chủ yếu giữa thầy Sao Biển và anh đồng nghiệp của tôi. Vì mới gặp thầy lần đầu, sợ mình thất thố, tôi ít nói chỉ ngồi quan sát. Đến khi thầy hỏi, tôi thưa thiệt là tới thăm thầy và chuyển lời mời thầy tham gia giảng dạy môn Tường thuật Văn hóa - Nghệ thuật và môn Tạp văn và Tiểu phẩm. Mời, nhưng tôi định nịnh có thể thầy sẽ từ chối. Không ngờ thầy cười rạng rỡ: “Hồi trước 1975, tôi là sinh viên ban Triết của Đại học Văn Khoa. Tôi lúc nào cũng biết ơn ngôi trường đã tiếp nhận, dạy dỗ tôi. Trước khi đi làm báo, tôi cũng là giáo viên dạy triết và dạy văn cho học sinh trung học phổ thông. Nếu được quay lại giảng dạy cho các em sinh viên, tôi coi đó là một vinh dự”.

Sau đó là một quá trình dài thầy Sao Biển cùng làm đề cương môn học với chúng tôi. Đề cương theo chuẩn mới, hình thức mới nên tôi liên tục gửi email và gọi điện thoại. Thầy Sao Biển cân nhắc kỹ lưỡng sở kiến và kinh nghiệm của mình sau nhiều năm làm báo ở các tờ *Công An TP.HCM*, *Thanh Niên*, *Tuổi Trẻ*, *Pháp Luật TP.HCM*... để chắt lọc những kiến thức, kỹ năng thật tương thích với các yêu cầu về nội dung, chương trình đào tạo của khoa. Cuối cùng, đề cương môn học thầy gửi cho chúng tôi rất chỉnh chu, thể hiện được cái tâm và tầm vóc của người biên soạn, nó hứa hẹn sinh viên sẽ học vui và làm được ngay.

Niềm vui trên lớp

Những giờ lên lớp của thầy Sao Biển thường tràn ngập niềm vui. Vì vui và say mê công việc giảng dạy, thầy Sao Biển không để khó khăn nào cản đường tới lớp.

Nhà thầy ở quận 12 và thầy phải đi xe ôm tới trường. Dù lớp học ở cơ sở Đinh Tiên Hoàng (quận 1) hay ở cơ sở Thủ Đức, trời nắng hay mưa, lớp ngày hay lớp tối, thầy vẫn đều giảng dạy đúng giờ. Các lớp ở tỉnh xa như Quảng Ngãi, Kiên Giang... thầy cũng không ngần ngại “dấn thân” khi sức khỏe cho phép. Thầy tâm sự: “Về miền Trung với tôi là về nhà. Còn về miền Tây là về quê hương thứ hai”.

Vào buổi học đầu, thầy hay nói với sinh viên: “Tôi bị cao huyết áp, thuốc luôn để trong túi áo bên ngực trái. Nếu lớp thấy tôi đang dạy mà mệt xỉu thì đặt tôi dựa vào tường, lấy thuốc cho uống

là sẽ khoẻ lại...”. Thầy dặn phòng hò vây thôi chứ buổi học nào thầy cũng chu đáo phần việc của mình. Thầy giảng lý thuyết ngắn gọn, khúc chiết, kể chuyện kinh nghiệm thực tế hấp dẫn và ra nhiều bài tập lý thú, có tính khơi mở cao. Ví dụ dạy về kỹ năng viết tường thuật văn hóa - văn nghệ, thầy nói: “Viết loại thông tin này là ‘nhốt một con voi vào trong túi áo’. Người tường thuật phải chỉ ra được cái độc đáo, cái hay nhất của sự kiện hay tác phẩm văn hóa - nghệ thuật. Phải tìm ra cho được cái ‘hồn’ của sự kiện hay sản phẩm văn hóa - văn nghệ ấy... Nhung tường thuật, bình luận cũng phải giữ tinh thần trung dung, không áp đặt đối với bạn đọc. Nghĩa là không hô hào bà con miền Tây đi nghe độc tấu piano, nhạc cổ điển, cũng đừng buộc lứa tuổi học sinh phải đi xem hát bội...”. Sinh viên nghe thầy giảng mà bật cười, cười xong rồi thầm thỉa.

Sinh viên thích học thầy Sao Biển vì được truyền nghề tận tình và được chăm chút từng câu chữ, từng bài viết... Dù là người nổi tiếng trong xã hội nhưng đối với sinh viên, thầy lúc nào cũng khiêm nhu, xung tôi, gọi sinh viên là anh - chị. Thầy coi sinh viên là đồng nghiệp trẻ, là bạn nối nghề của mình. Thế nhưng khi kể về nỗi khổ của những người dân thấp cổ bé miệng, về những bài

**Những giờ lên lớp của thầy
Sao Biển thường tràn ngập
niềm vui. Vì vui và say mê công
việc giảng dạy, thầy Sao
Biển không để khó khăn
nào cản đường tới lớp.**

Thầy Vũ Đức Sao Biển và tác giả trong một giờ học ở lớp Báo chí Văn bằng 2 (tháng 6/2012). Ảnh: BCVB2

Nhà báo - nhà giáo hết lòng

* **Nhà báo Nguyễn Đức Hiển**, Phó Tổng biên tập báo *Pháp Luật TP.HCM*:

Là nhạc sĩ, nhà giáo, nhà báo, nhà văn, với vai trò nào, Vũ Đức Sao Biển cũng nghiêm túc và hết lòng. Ông hết lòng với cuộc đời và mọi người cũng luôn nhớ về ông như vậy.

* **Giảng viên Nguyễn Văn Hà**, Khoa BC&TT, Trường ĐH KHXH&NV:

Đồ Bì cuốn hút sinh viên không chỉ ở kiến thức uyên bác, phong thái khiêm cung, lời nói nhẹ nhàng và tinh thần cởi mở của một nhà giáo giàu kinh nghiệm mà còn ở sự chính trực, lòng dũng cảm và tính cách humor của một nhà báo lão luyện, thấu hiểu cuộc đời, thấu thía tình người và biết tìm lối đi riêng cho mình trong chông gai, trắc trở... Không ít sinh viên yêu kính ông như một thần tượng, một người cha tinh thần.

* **Cựu sinh viên Lê Đình Anh Tuấn**, phóng viên VTV24:

Được học với thầy là niềm vinh hạnh cho thế hệ sinh viên báo chí chúng tôi. Môn Tạp văn và Tiểu phẩm mà thầy đứng lớp luôn là những tiết học mà chúng tôi không dám bỏ bùa, bởi những giờ học đó, có tình thầy trò, tình đồng nghiệp và sự tri ân giữa những tâm hồn đồng điệu say mê cái đẹp, âm nhạc, văn chương.

báo gian nan mà hữu ích cho cộng đồng, về niềm xác tín của mình trong cuộc đời với Nhân, Lê, Nghĩa, Trí, Tín, thầy mới nói dõng dạc với cái khoát tay mạnh mẽ...

Giờ học với thầy Sao Biển được sinh viên mong đợi vì ngoài kiến thức, kỹ năng và kinh nghiệm viết báo còn đầy ắp âm nhạc. Đầu giờ, cuối giờ hoặc giờ giải lao, thầy trò thay phiên nhau hát các bài thầy sáng tác. Nhiều sinh viên tuổi đời rất trẻ nhưng “nhạc của thầy” thì lại nằm lòng. Thầy hát *Thu, hát cho người*, sinh viên đáp lại *Đau xót lý chim quyền*. Sinh viên nữ cất lên *Điệu buồn phương Nam* thì lại có sinh viên nam ngân giọng *Đêm Gành Hào nhớ điệu hoài lang*...

Bữa nào không hát, luôn có một nhóm những chàng trai, cô gái mê truyện hay phim kiếm hiệp Kim Dung quây quần bên thầy, cùng “đàm đạo” về các nhân vật mình yêu thích... Biết thầy đi dạy

Nghệ sĩ đa tài

Vũ Đức Sao Biển tên thật là Võ Hợi, sinh năm 1947 tại Tam Kỳ, Quảng Nam. Ông là nhạc sĩ, nhà văn, nhà báo với nhiều bút danh: Vũ Đức Sao Biển, Đò Bì, Đinh Ba, Mạc Đại...

Ông là tác giả nhiều ca khúc nổi tiếng được khán giả yêu thích: *Thu, hát cho người, Đêm Gành Hào nghe điệu hoài lang, Đau xót lý chim quyên, Điệu buồn phương Nam...*

Vũ Đức Sao Biển cũng là tác giả hàng chục đầu sách từ biên khảo, tiểu phẩm trào phúng đến tiểu thuyết, bút ký...

Ông từ trần vào ngày 6/5/2020, tại nhà riêng ở TP.HCM.

học bằng xe ôm, lúc tan học, sinh viên hay giành nhau chở thầy về, đó là lúc kéo dài câu chuyện với thầy về thế giới đa sắc màu trong truyện Kim Dung, từ con người đến kiếm đao, từ những bí kíp cao siêu đến bình trà, chén rượu... Bởi thế, có sinh viên nhớ mãi lời thầy dặn khi đi đường: "Thầy trò mình cứ đường lớn, đường rộng mà đi nhé. Đừng có queo, lùi vô mẩy cái hẽm tắt, vậy hỏng phải là kiểu của... quân tử!".

"Bóng chiêu rọi"

Mỗi dịp gặp thầy Sao Biển ở giảng đường, thầy luôn nói: "Đi dạy vui lắm. Còn sức là tôi còn dạy!". Nhưng gánh nặng tuổi tác và chuyên gia đình đã khiến cho những giờ lên lớp của thầy dần thưa đi. Nhớ thầy, sinh viên lại tới nhà thăm thầy. Và lần nào cũng vậy, thầy dành quà tặng chúng tôi, khi thì tờ báo có bài viết của thầy, khi

“Dù là người nổi tiếng trong xã hội nhưng đối với sinh viên, thầy lúc nào cũng khiêm nhu, xưng tôi, gọi sinh viên là anh - chị. Thầy coi sinh viên là đồng nghiệp trẻ, là bạn nối nghề của mình.”

thì một hai cuốn sách mà thầy vừa tái bản hoặc in mới. Với hơn 40 đầu sách, từ tiểu thuyết, tiểu phẩm trào phúng, đến khảo cứu, phóng sự, bút ký... thầy khiến mọi người kinh ngạc về sức làm việc bền bỉ. Thấy học trò tăm tắp, thầy cười hiền lành: "Có gì đâu, mỗi ngày ráng ngồi vào bàn, viết ít nhất 400 chữ. Cứ vậy chừng một tháng là đã có hơn 10.000 chữ!".

Từ ngày lâm trọng bệnh, mất đi tiếng nói, thầy Sao Biển càng tập trung viết sách. Trong chưa đầy 6 tháng (cuối năm 2019 đến tháng 4/2020), thầy đã kịp xuất bản hai cuốn bút ký *Phượng Ca, Miền Nam sống đẹp* và một cuốn khảo cứu về âm nhạc *Lắng nghe giai điệu Bolero*. May mắn là những gói ghém trong đó những kỷ niệm đẹp nhất về tuổi trẻ của thầy, về những năm tháng sống ở miền Nam đầy ắp yêu thương, về dòng nhạc bolero tha thiết, trữ tình...

Tôi tới thăm thầy Sao Biển lần cuối vào trước đợt cách ly vì dịch COVID-19. Bữa đó chúng tôi ngồi ở quán cà phê bình dân đầu ngõ nhà thầy. Thầy trò "bút đậm" với nhau. Thầy vẫn giữ thói quen cà phê sáng như một sự an ủi nhỏ cho bản thân kể từ ngày lâm bệnh. Nhìn ánh nắng mai đầu ngày, nghe tiếng trò chuyện của mọi người, người mù cà phê quen thuộc, thoang thoảng chút hương cau từ sân nhà hàng xóm bay sang... tôi hiểu đó là những gì thầy cần cho cuộc sống đang thu hẹp dần với mình.

Khi chào thầy ra về, tôi bắt tay thầy thật chặt. Bàn tay với làn da khô, mỏng, nóng không còn đầy đặn và ấm áp như bao lần trước... Thầy cười buồn thiêu, nói bằng giọng thì thào: "Sáng nay đi lấy thuốc, xuống xe mà bị té mấy lần. Yêu rồi em à".

Trong một trang viết của thầy Sao Biển có mấy dòng: "Có duyên mười năm mới gặp nhau. Có duyên trăm năm mới thân nhau. Có duyên ngàn năm mới thương yêu nhau...". Thầy trò Khoa Báo chí và Truyền thông những năm qua hẳn đã có duyên trăm năm, ngàn năm với thầy Sao Biển trong nhiều kiếp trước ■

ĐỜI SỐNG SINH VIÊN

CÙNG DÌU NHAU QUA MÙA ĐẠI DỊCH

Hoài Thương - Như Quỳnh

Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng không nhỏ đến đời sống, sinh hoạt, học tập của sinh viên. Tuy nhiên, nhờ nhiệt huyết tuổi trẻ, sự năng động, sáng tạo, sinh viên ĐHQG-HCM đã lựa chọn cách sống tích cực dắt dìu nhau qua mùa dịch, sẵn sàng bước vào giai đoạn "bình thường mới".

Dó chính là nét riêng và bản lĩnh của sinh viên ở một đại học lớn, có nhiều ước mơ và khát vọng.

Vun đắp tình cảm gia đình

Đối với nhiều sinh viên, đợt nghỉ dịch vừa qua là khoảng thời gian được ở cạnh gia đình lâu nhất. Nó trở thành cơ hội để sinh viên chăm sóc, bồi dưỡng bản thân, vun đắp tình cảm với bạn bè và gắn kết hơn với người thân trong gia đình.

Nguyễn Trang Minh - Khoa BC&TT, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, tâm sự: "Từ trước đến nay, mình cảm thấy bản thân chưa thực sự quan tâm, chăm sóc gia đình một cách đúng mực. Vì vậy, trong thời gian được nghỉ dịch, mình phụ giúp cha mẹ nhiều hơn để họ đỡ phần nào vất vả. Mình có nhiều thời gian trò chuyện, chia sẻ về cuộc sống khi ở xa gia đình với cha mẹ khiến họ an tâm về mình hơn. Nhờ ở nhà nhiều, mình mới thấu hiểu được nỗi lo toan của cha mẹ khi nuôi mình ăn học".

Với Bùi Hoàng Quân - Khoa Sinh học - Công nghệ Sinh học, Trường ĐH KHTN ĐHQG-HCM, thời gian này không chỉ dành để vun đắp tình cảm với gia đình mà còn là cơ hội để khám phá khu phố nơi ghi dấu sự trưởng thành của mình. "Lúc trước, mình không nhận

ra nơi mình ở lại có nhiều cảnh đẹp đến thế. Nhờ kỳ nghỉ kéo dài, mình có cơ hội đặt chân đến những cung đường bình yên. Mình thêm yêu thành phố Bảo Lộc nhỏ bé nơi mình sinh ra và lớn lên, biết trân trọng những người bạn đồng hành vì họ là chất xúc tác tích cực để mình có thể hoàn thiện bản thân" - Hoàng Quân chia sẻ.

Thay đổi lối sống để trở nên tích cực hơn trong thời gian khủng hoảng do đại dịch đã giúp các bạn sinh viên vượt qua "kỳ nghỉ Tết dài nhất lịch sử". Những trải nghiệm trong thời gian này là hành trang bổ ích, giúp các bạn vượt qua những khó khăn trên chặng đường phía trước.

Môi trường online năng động

Để đảm bảo tiến độ chương trình đào tạo, hầu hết các trường thành viên ĐHQG-HCM đều triển khai việc học online. Tuy nhiên, khi làm quen với các ứng dụng Classroom, Google Meet... sinh viên có nhiều ý kiến trái chiều.

Trần Văn Thành - Khoa Điện - Điện tử, Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, thở dài: "Mình và nhiều bạn khác phải học lại từ đầu khi đi học chính thức trở lại". Theo Thành, do đặc thù của ngành học, các bạn đã quen với cách học truyền thống.

Còn Nguyễn Duy Mẫn - Khoa Khoa học và Kỹ thuật thông tin, Trường ĐH CNTT ĐHQG-HCM, hào hứng chia sẻ về "mẹo" học online của mình: "Mình có thể ghi màn hình buổi học online, chỗ nào chưa hiểu mình có thể xem lại nhiều lần. Đây là một ưu điểm mà mình đánh giá rất cao của việc học online". Duy Mẫn còn vui mừng vì nhờ áp dụng hình thức học online, trường đã giảm 7% học phí để hỗ trợ sinh viên.

Không chỉ việc học, nhiều khoa còn chủ động chuyển các hoạt động sang môi trường online, hình thức mới lạ này gây sự chú ý và thích

thú của sinh viên.

Trương Nhất - Khoa Khoa học Máy tính, Trường ĐH CNTT ĐHQG-HCM, cho biết: "Khoa mình có tổ chức cuộc thi giải code online, người tham gia sẽ được cộng điểm rèn luyện, ai đạt thành tích tốt sẽ được nhận giải thưởng. Theo mình, đề thi không quá khó, mục đích của cuộc thi chủ yếu giúp các bạn ôn tập kiến thức".

Trần Hồng Thắm - Khoa BC&TT, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, chia sẻ về quá trình xây dựng các cuộc thi online: "Do dịch nên ban tổ chức phải bàn bạc với nhau qua các ứng dụng trực tuyến. Mặc dù có rất nhiều ý tưởng hay và sáng tạo được đưa ra nhưng vì các bạn truyền đạt chưa đầy đủ, thời gian lại gấp rút nên tụi mình đành phải bỏ qua và chọn phương án an toàn nhất sao cho cuộc thi diễn ra suôn sẻ, tốt đẹp".

Các cuộc thi được tổ chức online giúp sinh viên tận dụng thời gian rảnh của mình để ôn tập và bổ sung kiến thức. Hơn thế nữa, các bạn còn có cơ hội trau dồi kỹ năng, tích lũy kinh nghiệm.

San sẻ đẩy lùi dịch bệnh

Vào giữa tháng 3, Trung tâm Quản lý Ký túc xá được trưng dụng làm khu cách ly, khiến nhiều sinh viên lo lắng.

Nhớ lại khoảng thời gian đó, Trang Minh cho biết: "Ban Quản lý đưa ra thông báo đột

ngột khiến mình gặp nhiều khó khăn trong việc tìm nơi ở mới. Tuy nhiên, mình cũng rất hiểu và thông cảm. Mình gọi điện để thuê xe vận chuyển nhưng bị nhiều người từ chối. May mắn cho mình, chú Minh 'hiệp sĩ của sinh viên' đã đứng ra giúp đỡ, chở đồ đặc sang nơi ở mới cho mình hoàn toàn miễn phí".

Nhờ công tác bảo quản đồ đạc kỹ lưỡng, khoa học nên sinh viên rất an lòng hơn khi quay trở lại ký túc xá. Duy Mẫn vui vẻ cho biết: "Mình hài lòng khi nhìn thấy mọi thứ trong phòng được vệ sinh sạch sẽ. Tụi mình chỉ việc phân chia nhau gọn gàng, sắp xếp vật dụng cá nhân là có thể bắt đầu cuộc sống bình thường trở lại rồi. Phòng mình còn được 'khuyến mãi' thêm cái thau và chổi lau nhà của người cách ly".

Những sinh viên ở trọ bên ngoài cũng may mắn nhận được sự sẻ chia từ các chủ nhà trọ. Trương Nhất hào hứng kể về người chủ trọ của mình: "Tháng 3, chủ nhà giảm cho mỗi người 500 ngàn đồng và đặc biệt là miễn 100% tiền nhà trong tháng 4. Từ tháng 5 tụi mình mới phải đóng tiền lại như trước đây".

Mỗi sinh viên đều có riêng cho mình những kỷ niệm và trải nghiệm trong mùa dịch COVID-19. Trở lại trường học sau một kỳ nghỉ dài, sinh viên đã có đủ thời gian để tái tạo năng lượng cho bản thân, sẵn sàng cho học kỳ mới đầy niềm vui và cả thử thách ■

Sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM tích cực hỗ trợ Ký túc xá chuẩn bị phòng ốc cho công tác chống dịch COVID-19.
Ảnh: Phòng TT&TT

Dương Thị Nguyệt - du học sinh tại Nga, trong một chuyến du lịch trước khi thực hiện giãn cách xã hội. Ảnh: NVCC

Chơi voi giữa đất khách

Cuối tháng 2, Hàn Quốc đối mặt làn sóng nhiễm virus SARS-CoV-2 với con số cao kỷ lục 900 ca/ngày. Như nhiều người khác tại xứ Hàn, Ngô Ái Phụng - sinh viên ĐH Sejong, rơi vào trạng thái sốc, hoang mang. Lúc đầu, tại nơi làm thêm của Phụng, chủ quán yêu cầu nhân viên không đeo khẩu trang. Phụng vừa làm vừa nơm nớp lo sợ nguy cơ nhiễm bệnh do lượng thực khách ra vào quán mỗi ngày khá đông.

Khi tình hình trở nên phức tạp, điều không mong muốn đã xảy đến với Phụng, nơi làm thêm của cô phải đóng cửa do lệnh giãn cách xã hội của chính phủ nước này. Đối với một du học sinh tự túc như Phụng, mất việc làm thêm khiến cô phải cắt giảm mọi chi tiêu.

"Trong một giây phút nào đó, mình thực sự rất muốn bỏ lại hết mọi thứ ở đất khách rồi về

Muôn chuyện du học sinh Việt Nam giữa tâm dịch COVID-19

Như Quỳnh - Phương Mai

Một thân một mình nơi xứ người giữa đại dịch COVID-19, nhiều du học sinh Việt Nam ở các nước rơi vào tình thế khốn khó. Từ sinh hoạt đến học tập đều bị xáo trộn, ước mong trở về quê hương chưa bao giờ xa vời đến thế...

nước nhưng không thể vì giá vé máy bay khá đắt, đành ở lại tích trữ mì gói để ăn qua ngày" - Phụng chia sẻ.

Tại thủ đô Moscow, tình hình còn tồi tệ hơn khi nơi đây là tâm dịch lớn nhất của Liên bang Nga. Dương Thị Nguyệt - sinh viên Trường Du lịch và Dịch vụ Liên bang Nga, cho biết "Một tuần người dân chỉ được ra ngoài hai lần, mỗi lần 45 phút nên mình phải tận dụng khoảng thời gian ít ỏi đó mua đồ ăn tích trữ để nán trong 3 đến 4 ngày". Nguyệt đã có trải nghiệm "nhớ đời" khi hai lần trực tiếp đối mặt với nguy cơ nhiễm bệnh. Lần đầu là khi một sinh viên cùng tòa ký túc xá của cô được xác nhận dương tính với virus SARS-CoV-2, ngay lập tức ký túc xá được phong tỏa, cách ly. Mọi chuyện vừa mới được đưa vào tầm kiểm soát thì lần nữa xuất hiện 3 ca dương tính tại ký túc xá. "Mình rất lo lắng, với tình hình này mình không dám chắc đến tháng 9 dịch có kết thúc hay không" - Nguyệt nói.

Không chỉ gây xáo trộn cuộc sống, đại dịch COVID-19 còn khiến các du học sinh Việt

Nam rơi vào cảnh bị kỳ thị. Lê Trung Kiên - ĐH Công nghệ Liên Bang Nga, kể anh đã bị một số người gọi mình là "Coronavirus" hay "thằng châu Á mắc bệnh Corona".

"Sự kỳ thị ấy lớn đến mức làm mình không dám đeo khẩu trang mỗi khi lên phương tiện công cộng và khi ở trên trường" - Kiên tâm sự.

Sang Nga mới hai năm, chưa thành thạo tiếng bản xứ, việc cách ly càng khiến Kiên chơi voi giữa xú người, giao tiếp với bạn bè bị hạn chế, việc nghe giảng, tiếp thu bài khi học online cũng khó khăn hơn. Kiên kể thêm: "Ở ký túc xá của mình, mọi người rất thờ ơ, họ không đeo khẩu trang, vô tư đi lại như không có dịch, thậm chí còn tụ tập nói chuyện thành một đám đông. Mình sống trong những ngày lo lắng và sợ hãi thực sự".

Hạnh phúc vỡ òa khi trở về

Hoang mang, sợ hãi, lạc lõng là những gì du học sinh Việt Nam tại các nước đã và đang trải qua trong đại dịch COVID-19. Đó cũng là lúc nỗi nhớ quê hương trong tim những người con xa xứ trỗi dậy.

"Những ngày dịch ở nhà nhiều, mình cảm thấy rất nhớ Việt Nam. Mình nhớ đồ ăn Việt Nam. Đối với mình, đồ ăn ở đâu cũng không ngon bằng đồ ăn Việt Nam do tự tay mẹ mình nấu. Mình nhớ cả bạn bè, nhớ thời học cấp 3 của mình" - Ái Phụng bồi hồi. Phụng nói thêm cô dù không muốn nhưng phải ở lại vì lo lắng nguy cơ tiềm ẩn lây bệnh khi ra sân bay.

Tương tự Phụng, ngay khi nghe tin dịch COVID-19 bùng phát ở các nước, Lê Trung Kiên đã có ý định trở về Việt Nam. Đáng tiếc là những chuyến bay tại thời điểm đó rất hiếm và hủy bay liên tục, Kiên đành ở lại Moscow đến tận bây giờ.

May mắn hơn các trường hợp trên, Ngô Thanh Trúc - học sinh Trường Catholic Central Highschool, đã có chuyến bay về Việt Nam và thực hiện cách ly 14 ngày tại tỉnh Ninh Bình. Trúc cho biết lúc đó tại thành phố Windsor (Canada) nơi cô ở đã có gần 15.000 ca nhiễm, mọi thứ trở nên căng thẳng hơn bao giờ hết. Đầu tháng 4, Việt Nam đóng cửa biên giới, những chuyến bay từ Canada về Việt Nam bị hủy toàn bộ. Nhưng may mắn thay, do thuộc diện trẻ em dưới 18 tuổi, Trúc được Chính phủ Việt Nam hỗ trợ đón về nước. "Cảm giác lúc đó của mình là hạnh phúc đến muôn khóc. Chuyến bay đó

thật sự là một sự kiện quan trọng của đời mình" - Trúc chia sẻ.

Trong hành trình bay 17 tiếng, Trúc cũng như 297 người khác trên máy bay đều tự bảo vệ bản thân với găng tay, khẩu trang, nước rửa tay và cả đồ bảo hộ. Chuyến bay hạ cánh an toàn, Trúc được đưa về khu cách ly để theo dõi.

"Được gặp những người Việt Nam thân thương, đặc biệt là các chú bộ đội và các y bác sĩ ở tuyến đầu chống dịch, mình cảm thấy rất biết ơn và kính trọng họ. Có những người vì chăm lo những người cách ly thế này mà đã mấy tháng không được về nhà gặp vợ con của mình. Sự hy sinh của họ quá lớn lao, mình đã nhận quá nhiều từ Việt Nam" - Trúc xúc động.

Chuẩn bị trở lại "đường đua"

Trước những hậu quả nặng nề của dịch COVID-19 mang lại, nhiều nước đã thực hiện chính sách giãn cách xã hội để hạn chế con đường lây lan. Trường học phải đóng cửa và chỉ online một phần của chương trình. Tận dụng khoảng thời gian nghỉ dịch, nhiều du học sinh đã bắt tay thực hiện nhiều hoạt động có ích.

Dinh Hoàng Diêm Thụy - ĐH Brookhaven College, chia sẻ: "Ngoài việc tham gia các lớp học online, mình tận dụng khoảng thời gian này để nghỉ ngơi, đọc sách, nghe nhạc, học đàn và tập thể dục nâng cao sức khỏe. Từ khi qua Mỹ, mình phải đi làm rất nhiều để kiếm thêm thu nhập trang trải cho cuộc sống. Mình thường rủ chị gái nấu các món ăn Việt Nam như phở, bánh xèo, lẩu thái... để phần nào vơi bớt nỗi nhớ nhà". Bên cạnh đó, Thụy còn tranh thủ thời gian để học thêm kiến thức mới, từng bước hiện thực hóa ước mơ thi đậu vào ngành khoa học thực phẩm của một trường đại học danh tiếng.

Dịch COVID-19 dù gây ra rất nhiều xáo trộn cho cuộc sống nhưng không làm giảm nhiệt huyết và niềm đam mê của các bạn du học sinh Việt Nam. Đối với Lê Trung Kiên khoảng thời gian này giúp bạn có nhiều cơ hội để bồi đắp tình cảm, quan tâm đến gia đình nhiều hơn:

"Gia đình mình ở Việt Nam rất lo lắng cho mình ở bên này. Tuy trái mũi giờ nhưng ngày nào mình cũng dành nửa tiếng để gọi điện về nhà cho người thân yên tâm. Mình nhận ra nếp nhăn trên trán mẹ ngày càng nhiều, mình biết mình phải cố gắng nhiều hơn nữa để khi dịch tan, mình sẽ tăng tốc trở lại 'đường đua', phần đầu tiên xa hơn trên con đường học tập" ■

Nhật ký hồi hương

Anh Thy

Sau khi hoàn thành học kỳ cuối cùng tại Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM với kết quả hài lòng, tôi quyết định đến Thái Lan 3 tháng để trải nghiệm môi trường học tập quốc tế thay vì tốt nghiệp sớm. Hành trình ra đi chỉ cần dũng khí bản thân, còn hành trình trở về cần sự tương trợ của rất nhiều người.

Chị Topsi (trái) mời trà tôi (và 3 bạn người Ấn Độ) tại sân nhà chị vào ngày đầu tiên tôi bị kẹt ở Thái Lan. *Ảnh: Topsi*

Tình người trên đất khách

Ngày 20 tháng 3

Các hãng hàng không Việt Nam tạm dừng tất cả đường bay quốc tế như một giải pháp thiết yếu để ngăn chặn sự lây lan của dịch bệnh COVID-19. Đó cũng là ngày tôi bắt đầu bị kẹt lại Thái Lan, vì chuyến bay về Việt Nam dự kiến vào đầu tháng 4 của tôi bị hủy.

Biết tin, gia đình tôi vô cùng lo lắng nên liên tục gọi để hỏi thăm sức khỏe và sự an toàn của tôi, chưa kể lúc ấy tình hình dịch bệnh ở Thái Lan nghiêm trọng hơn Việt Nam nhiều. Chính tôi cũng trở nên lo lắng vì không biết một mình sẽ phải xoay xở những ngày tiếp theo ở đâu, như thế nào nơi đất khách quê người với số tiền ít ỏi còn lại. Tôi hoang mang nhất chính là không biết phải chờ đợi đến khi nào mới được về nước

vì mọi quyết định của chính phủ đều phải dựa trên diễn biến thực tế của dịch bệnh.

Nhưng điều khiến tôi ám lòng nhất cũng xuất phát từ chính phủ nước nhà - Đại sứ quán Việt Nam ở Thái Lan. Họ luôn cố gắng trả lời email nhanh chóng, giải đáp những thắc mắc, trăn trở của công dân tận tình. Nhờ đó, tôi biết rằng mình một mình, nhưng không đơn độc trên đất Thái.

Ngày 25 tháng 3

Giữa cao điểm của đại dịch, tôi may mắn được chị Topsi - một người Thái tốt bụng, đồng thời là điều phối viên khóa học tôi tham gia ở Thái Lan lúc ấy, cưu mang. Chị đưa tôi (và 3 bạn người Ấn Độ cùng cảnh ngộ) về nhà mẹ chị tại tỉnh Nonthaburi ngay sau khi khóa học kết thúc đột ngột vì lệnh phong tỏa toàn quốc của Thái Lan. Gia đình chị không chỉ sắp xếp phòng ở và nấu cơm tôi hằng ngày mà còn tìm cách giúp đỡ tôi nhiều nhất có thể. Chị Topsi liên hệ Quỹ Cứu trợ khẩn cấp những người bị ảnh hưởng bởi đại dịch COVID-19 để tôi được nhận hỗ trợ chi phí sinh hoạt trong suốt thời gian tôi bị kẹt ở Thái Lan từ 25/3 - 18/5.

Tôi vẫn nhớ ngày đầu tiên nói chuyện với Topsi, chị bảo: "Nói với mẹ em rằng đừng lo lắng, chị sẽ chăm sóc em như em gái của mình!". Và quả thật, Topsi đã xem tôi như một thành viên trong gia đình chị. Chị nấu cho tôi từng bữa ăn ngon miệng, giới thiệu cho tôi những quyển sách hay trong tủ sách khổng lồ của chị, cùng xem phim buổi tối với tôi, chia sẻ với tôi nhiều kinh nghiệm trong cuộc sống và không quên hỏi han vì sợ tôi nhớ nhà mà buồn rầu.

Ngày tôi về nước, chị dúi vào tay tôi vài bịch bánh vì sợ tôi đòi trên đường và tiến tôi ra tận sân bay Suvarnabhumi cách nhà chị hơn một tiếng đi ô tô. Khi đi thang cuốn ra sảnh chờ máy bay, tôi tình cờ ngoài nhìn lại vẫn thấy chị đang dõi theo mình và vẫy tay. Khoảnh khắc đó như một giọt nước yêu thương làm tràn chiếc ly chứa đầy sự tử tế của một người Thái tốt bụng khiến tôi không khỏi nghẹn ngào.

Chúng ta không thể chọn quốc tịch, màu da, huyết thống cho bản thân nhưng chúng ta hoàn toàn có thể chọn cách đối xử chân tình và tử tế giữa người với người dù trong những cảnh ngộ khó khăn nhất.

**Nếu con là con cưng của ba
mẹ thì các anh dân quân
cũng là con cưng của ba mẹ các
anh. Chắc hẳn giờ này gia đình các
anh cũng đang rất lo lắng và xót xa
cho con mình - những người đang ở
nơi đầu sóng ngọn gió khi phải trực
tiếp tiếp xúc với đoàn công
dân cách ly mỗi ngày!**

Tình đồng bào ở quê hương

Ngày 18 tháng 5

Chuyến bay mang số hiệu VN610 đưa gần 300 công dân Việt Nam gồm người lớn tuổi, trẻ em, phụ nữ mang thai, sinh viên... hồi hương từ Thái Lan hạ cánh tại sân bay Nội Bài. Ngay lập tức, tôi được đưa về Trung tâm Giáo dục Quốc phòng An ninh ĐHQG Hà Nội (xã Hòa Lạc, huyện Thạch Thất, Hà Nội) để thực hiện cách ly trong 14 ngày.

Tôi được xếp vào phòng 316 của tòa nhà D2 5 tầng. Ấm tượng đầu tiên khi tôi đặt chân vào tòa nhà này, cũng là ấm tượng cuối cùng khi tôi rời đi, là tình đồng bào của những chiến sĩ, dân quân tình nguyện và đội ngũ y tế - những người trực tiếp tiếp xúc để hỗ trợ đoàn công dân hồi hương.

Các anh dân quân tình nguyện đã chạy lên chạy xuống cầu thang không biết bao nhiêu lần để giúp khiêng vali, bung đồ vào phòng cho từng người vì trả về từ nước ngoài nên ai cũng khệ nệ rất nhiều hành lý. Ở cùng phòng với tôi là hai cô lớn tuổi và một em du học sinh. Dẫu mệt nhọc sau một ngày di chuyển nhiều nhưng mọi người đều hăng hái cùng nhau dọn dẹp phòng ở. Đến tầm 9 giờ tối, các anh dân quân đi phát cơm cho từng phòng. Tất cả chúng tôi có bữa cơm giản dị nhưng đậm đà hương vị Việt Nam đầu tiên sau 2 tháng bị kẹt ở xứ người.

Ngày 19 tháng 5

Hà Nội vào hè nên thời tiết trở nên rất nóng. Trời càng nóng, tôi càng thương các anh dân quân khi các anh phải mặc đồ bảo hộ kín từ đầu tới chân và đi từng phòng để phát cơm 3 lần, gom rác 2 lần và xịt khử trùng 2 lần mỗi ngày. Để đảm bảo cuộc sống ở khu cách ly được thuận tiện, các anh luôn là những người ăn cơm trễ,

thức dậy sớm, đi ngủ muộn. Các anh còn dặn dò nếu mọi người cần thêm nhu yếu phẩm nào khác thì cứ việc ghi ra giấy, các anh sẽ cố gắng tìm mua. Có một lần ai đó nhờ mua sữa hộp nhưng không ghi số phòng, thế là có anh dân quân nọ cầm lốc sữa đi hỏi từng phòng.

Chỉ trừ thời tiết nóng, tôi không gặp bất kỳ trở ngại nào trong đợt cách ly. Mọi người trong phòng tôi cũng động viên nhau, dù trời có oi bức, cơm có hơi khô, giường có hơi cứng thì cũng không đáng để than vãn khi trước mắt là những vất vả, hy sinh của một bộ phận thanh niên đang nghiêm túc và cố gắng hết mình hoàn thành nhiệm vụ khó khăn.

Mẹ tôi ở trong miền Nam vẫn gọi hỏi thăm mỗi ngày, tôi có thể cảm nhận được sự lo lắng và xót xa cho con gái qua giọng nói của mẹ. Tôi trả lời mẹ: "Nếu con là con cưng của ba mẹ thì các anh dân quân cũng là con cưng của ba mẹ các anh. Chắc hẳn giờ này gia đình các anh cũng đang rất lo lắng và xót xa cho con mình - những người đang ở nơi đầu sóng ngọn gió khi phải trực tiếp tiếp xúc với đoàn công dân cách ly mỗi ngày!".

Những việc các anh đang làm cho chúng tôi không chỉ là nhiệm vụ được giao mà còn là tình đồng bào của người Việt với nhau. Tôi chưa bao giờ cảm thấy một chút khó chịu, phiền hà hay kỳ thị từ những dân quân mà tôi không biết tên này dù mỗi ngày họ phải đối mặt với nguy cơ lây nhiễm cao từ chính chúng tôi. Đó là tinh thần tương trợ giữa những đồng bào, "người trong một nước phải thương nhau cùng".

Ngày 2 tháng 6

Tôi rời Hà Nội về Sài Gòn trong niềm hân hoan vì cả đoàn từ Thái Lan về đều có kết quả xét nghiệm hai lần âm tính với virus và hoàn thành tốt việc cách ly. Tôi xao xuyến nhớ những ngày được chăm sóc từng li từng tí từ bạn cùng phòng đến đội ngũ dân quân, y tế - những người đã giúp tôi bình an hội ngộ gia đình.

Ngày về, các anh dân quân xếp hàng chỉnh tề trước cổng khu cách ly, vẫy tay tiễn đoàn chúng tôi bằng nụ cười rạng rỡ. Khi xe đi khỏi khu cách ly một đoạn, cô cùng phòng quay sang thủ thỉ với tôi: "Hồi nãy nhìn máy đưa đứng tiễn mình, cô rớt nước mắt luôn!". Cô nói vồn vập vậy thôi nhưng tôi hiểu hết. Những thanh niên ấy bằng tuổi con cô lại đang đứng đầu chiến tuyến chống dịch bệnh với tinh thần vô cùng dũng cảm và lạc quan. Nhận được sự ám áp từ những người trẻ nhiệt huyết ấy, có ai không cảm động? ■

NỮ SINH VIÊN NHẬN GIẢI THƯỞNG BÁO CHÍ

Vũ Lâm

Nguyễn Thị Hoàng An, sinh viên năm II, Khoa Báo chí và Truyền thông, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM thực tập tại Phòng Ánh báo *Tuổi Trẻ* vừa đoạt giải Nhì, Giải Báo chí Hội Nhà báo TP.HCM năm 2020.

Hoàng An tại lễ trao giải của Hội Nhà báo TP.HCM. *Ảnh: Nguyễn Công Thành*

Sợ lầm! Nhưng vẫn bình tĩnh tác nghiệp

Kể về tác phẩm đoạt giải Biệt đội cứu hộ SOS miễn phí trong đêm, Hoàng An cho biết lần đi tác nghiệp đó đến tận 2 giờ sáng và trong hai ngày đã hoàn thành phóng sự ảnh: "Mới đi thực tập ở báo *Tuổi Trẻ* được một tháng, nhưng tôi quyết tâm phải làm đề tài, mặc kệ những cản trở. Khi tôi kể lại với mọi người, ai cũng hỏi con gái đi đêm ở Sài Gòn không sợ hả. Không chỉ vậy, trên đường về tôi còn bị giật điện thoại". An bày tỏ thêm: "Sợ lầm! Nhưng tôi vẫn bình tĩnh để tiếp tục tác nghiệp, chắc lúc đó máu nghè trong tôi sôi sục".

"Tôi cảm thấy rất bất ngờ, không tin vào mắt mình khi tôi chỉ mới chập chững vào nghề lại nhận được một giải thưởng danh giá như vậy cùng với đàn anh dày dạn kinh nghiệm. Thật lòng tôi rất biết ơn sự giúp đỡ của nhà báo Quang Định. Tôi nghĩ bản thân phải có gắng hơn để trau dồi nghề nghiệp và hy vọng mình tiếp tục có được giải thưởng trong những năm sau" - Hoàng An chia sẻ.

Nhà báo Nguyễn Công Thành, nguyên

Trưởng Phòng Ánh báo *Tuổi Trẻ*, phát biểu về trưởng hợp Hoàng An được nhận giải báo chí: "Thông thường phóng viên phải làm việc tại một cơ quan báo đài một vài năm mới có thể chạm tay đến các giải thưởng chuyên nghiệp nhưng đây là lần đầu tiên trong làng báo Việt Nam có một sinh viên báo chí được nhận giải thưởng của Hội Nhà báo TP.HCM".

An cho biết, An từng đăng ký nguyện vọng xét tuyển Trường Đại học An Ninh, nhưng bị thiếu 0,25 điểm. An định thi lại. Tuy nhiên, gia đình khuyên An nên thử học báo chí, nếu không phù hợp thì xin bảo lưu để thi tiếp, vì có rất nhiều con đường đi đến tương lai chứ không nhất thiết đâm đầu vào một hướng, sẽ lãng phí thời gian.

Vào học báo chí, Hoàng An bắt đầu làm quen với một số môn cơ sở ngành, hiểu được phần nào về chức năng, sứ mệnh cao cả của báo chí. An nghĩ: "Báo chí là con đường nghề nghiệp phù hợp với lý tưởng của mình. Nhà báo cũng là chiến sĩ dùng ngòi bút để chiến đấu cho lẽ phải và sự công bằng".

Việc học là quan trọng hơn

Tuy chỉ là sinh viên năm II nhưng An rất khát khao thử sức mình trong môi trường làm báo chuyên nghiệp. Và báo *Tuổi Trẻ* đã trao cho An một cơ hội tuyệt vời khi nhận An về thực tập tại Phòng Ánh, dưới sự dẫn dắt của nhà báo Nguyễn Công Thành. An tâm sự: "An có lần muốn bỏ ngang thực tập vì trong hai tháng đầu tiên mình không làm được việc. An muốn dành trọn thời gian cho việc học". Rồi nhờ sự động viên, giúp đỡ của các phóng viên đàn anh và sự cố gắng, kiên trì của bản thân, An từng bước vượt qua những trở ngại. Tên của An bắt đầu xuất hiện khá đều trên báo dưới những dòng tin ngắn hay những bức ảnh thời sự. An thấy tự tin, lấn sang những đề tài lớn hơn.

Hoàng An theo chân các chiến sĩ biệt đội SOS để tác nghiệp trong đêm. Ảnh: NVCC

“ Thông thường phóng viên phải làm việc tại một cơ quan báo đài một vài năm mới có thể chạm tay đến các giải thưởng chuyên nghiệp nhưng đây là lần đầu tiên trong làng báo Việt Nam có một sinh viên báo chí được nhận giải thưởng của Hội Nhà báo TP.HCM.

Nhà báo Nguyễn Công Thành

Giờ đây, với An học báo, làm báo đã trở thành niềm đam mê thực sự, công việc càng khó khăn, An càng có thêm động lực: "Nghề báo cho tôi cơ hội được khám phá và làm mới bản thân. Mỗi ngày đi tác nghiệp ở các sự kiện khác nhau, tiếp xúc với nhiều người, tôi có thêm hiểu biết và rèn luyện cách sống cho mình. Tôi học được sự

điềm tĩnh và khiêm tốn. Bây giờ, tôi như kè 'nghiện', khi không làm gì tôi vẫn thường mang máy ảnh đi chụp đó đây".

An chia sẻ: "Các bạn sinh viên hãy thực tập sớm nhất có thể. Không nhất thiết chọn cơ quan thực tập lớn mà có thể bắt đầu từ những cái đơn giản nhất của công việc làm báo. Người giỏi quanh ta rất nhiều, nên học hỏi ở họ kinh nghiệm và sự kiên trì". Trước khi thực tập ở báo *Tuổi Trẻ*, An từng cộng tác với *Bản tin ĐHQG-HCM* và một số trang tin điện tử. Đó chính là nền tảng đầu tiên để An làm quen với công việc làm báo, là bước chuẩn bị cần thiết để An có thể tự tin dần thân vào cơ quan báo chí lớn hơn. Theo An, ở vị trí nào trước tiên mình phải làm tốt vị trí đó, đừng nghĩ mình làm trang tin bình thường, gắn bó chỉ vài ba bữa rồi bỏ đi.

Dù không ngại "xông pha" ở các tờ báo chuyên nghiệp hay ở các bản tin nội bộ của cơ quan, An vẫn xác định việc học là quan trọng hơn, vì đi làm là cả đời mà việc học chỉ có vài năm, nên phải học cho thật tốt. An tiết lộ kết quả học tập của mình qua các học kỳ đều xếp loại giỏi. Đặc biệt, học kỳ 2 năm nhất An được nhận học bổng khuyến khích học tập của khoa.

Khi được trao giải thưởng báo chí, Hoàng An biết chắc rằng mình đã đi đúng hướng, học đúng nghề. An nói mình rất trân quý giải thưởng này nhưng tuyệt đối không tự mãn. Hãy xem nó như là một bài báo đã đăng. Đăng rồi thì nó thành quá khứ, thành kỷ niệm. Mình cố gắng hơn cho ngày mai... ■

Sẽ đào tạo thành phóng viên ảnh chuyên nghiệp

Hoàng An có năng lực nghiệp vụ khá, mạnh dạn lao vào những đề tài khó khăn, không ngại đêm hôm, mưa gió. Không chỉ vậy, trong suốt thời gian giãn cách xã hội chống dịch COVID-19, Hoàng An ở lại Sài Gòn để tác nghiệp về các đề tài chống dịch. Nhiều sản phẩm xuất hiện như Ký túc xá ĐHQG-HCM chuyển thành khu cách ly, các trạm chốt chặn chống dịch COVID-19 ở các cửa ngõ vào thành phố, các điểm từ thiện giúp người nghèo như ATM gạo, chợ từ thiện... được báo *Tuổi Trẻ* đánh giá cao.

Hoàng An hiền, có năng lực, chịu khó học tập, năng động trong công việc... Em được chọn để đào tạo thành phóng viên ảnh chuyên nghiệp.

Nhà báo Nguyễn Công Thành

Cần sự tỉnh táo khi tiếp cận tin tức. Nguồn: SCMP

ĐỂ TRỞ THÀNH NGƯỜI TIÊU DÙNG TIN TỨC THÔNG MINH

Kim Ngân - Nguyễn Hải

Từ khi xuất hiện vào đầu tháng 12/2019 đến nay, đại dịch COVID-19 đã trở thành nỗi ám ảnh của hàng triệu người trên thế giới. Song song với nó lại bùng phát thêm loại virus khác - "virus tin giả" với mức độ lây lan nguy hiểm không kém gì virus thật.

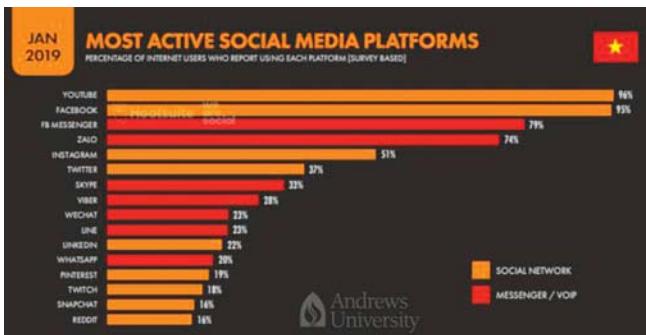
Tin thất thiệt và người đăng thất thủ

Năm 2020, số lượng người dùng mạng xã hội trên toàn thế giới đã chạm mốc 3,5 tỷ người, (chiếm khoảng 46% dân số thế giới, theo *Growsteam*). Riêng ở Việt Nam, theo báo cáo của Digital Marketing, năm 2019 có tới 62 triệu người sử dụng mạng xã hội (chiếm 64% dân số). Có thể nói trong giai đoạn phát triển cực thịnh của nền tảng công nghệ số hiện nay, việc cá nhân tạo cho mình một hoặc nhiều hơn các tài khoản mạng xã hội là điều rất bình thường. Thậm chí nhiều người còn cho rằng chẳng biết sống ra sao

nếu thiếu đi mạng xã hội, khi các nền tảng ấy đã "bắt rẽ" rất sâu và có chỗ đứng vô cùng bền chắc trong đời sống thường ngày của chúng ta. Với những tiện ích không thể chối bỏ, người ta có thể dùng mạng xã hội kết nối với nhau ở khắp mọi nơi, bày tỏ quan điểm, chia sẻ thông tin, hình ảnh hay bất cứ nội dung nào.

Đại dịch COVID-19 trở thành một "miếng mồi ngon" cho những kẻ ưa lừa lừa, thích thể hiện bản thân. Bên cạnh đó những người "ngây ngô" tham gia "làm giàu" các tin thất thiệt khiến cho việc đối phó dịch đã khó mà còn phải xử lý vấn đề nhức nhối này trên môi trường mạng. Đại dịch ảnh hưởng tiêu cực đến mạng xã hội, đến mọi mặt trong đời sống, nhưng phần nào cũng giúp chúng ta có cơ hội nhìn lại, thận trọng với sự thật - giả đang hiện diện mỗi ngày.

Uống rượu có thể diệt virus Corona - một thông tin lan truyền trên mạng xã hội Iran về một giáo viên người Anh và nhiều người khác tự

Tỷ lệ người sử dụng các trang mạng xã hội. Nguồn: WeareSocial và Hootsuite

chữa khỏi Covid-19 nhờ uống Whisky pha mật ong. Chính vì tin vào thông tin này, nhiều người đã không quan tâm đến các chỉ dẫn y tế, mà mua rượu về uống khiến cho tình trạng ngộ độc dẫn tới tử vong trong một ngày còn cao hơn cả số người mất do COVID-19. Đáng nói hơn, có một cậu bé ở Iran đã bị mù khi ba mẹ cho uống methanol vì tin vào lời đồn trên mạng.

Tại Việt Nam, những người nổi tiếng (KOLs) cũng "góp phần" bằng các dòng trạng thái thất thiệt trên Facebook, Instagram... Từ tháng 2/2020, một KOLs có tên Đ.N.Q (Hà Nội) đã đăng tải gần 300 bài viết về tình hình dịch bệnh COVID-19 ở các địa phương và nhận được rất nhiều lượt chia sẻ, bình luận. Sau khi bị điều tra, Đ.N.Q cho biết đã thu thập tin tức từ nhiều nguồn không rõ ràng, sau đó đem về chỉnh sửa và lồng ghép quan điểm cá nhân vào.

Một số người nổi tiếng cũng không có kỹ năng trước những thông tin sai sự thật mà vội chia sẻ đến cộng đồng, điều này không chỉ ảnh hưởng đến tên tuổi của họ mà còn làm cho tình hình dịch bệnh sai lệch đi. Ngày 26/1/2020, Fanpage của ca sĩ Đàm Vĩnh Hưng chia sẻ thông tin về hai bệnh nhân người Trung Quốc nhiễm COVID-19 đã chết tại Việt Nam và sau đó đưa ra lời khuyên mọi người nên cẩn trọng trước diễn biến phức tạp của dịch bệnh.

Đã có ít nhất ba người nổi tiếng phải làm việc với cơ quan chức năng và bị xử phạt 12,5 triệu đồng do hành vi cung cấp thông tin sai sự thật theo điểm a khoản 3 Điều 64 Nghị định 174/2013 của Chính phủ.

Đọc vị tin tức, đánh thức kỹ năng

Tin giả mạo, tin thất thiệt thường khiến người ta dễ tin vì nó đánh trúng vào tâm lý, sở thích, nhu cầu của họ. Ngày càng có nhiều tin giả mạo tinh vi, chúng ta cần trang bị cho mình một "áo giáp chống đạn" để đề phòng những sát thương mà mạng xã hội mang đến.

Bạn Hồ Minh Tâm, sinh viên Trường Cao đẳng Xây dựng II TP.HCM, chia sẻ: "Mình

thường xuyên xem tin tức trên mạng xã hội. Mình xem các mục 'hot' trên Youtube, Facebook, TikTok. Vì chúng cập nhật tin tức rất nhanh, thuận tiện nhưng có nhược điểm là dễ bị tin giả lừa đảo. Ví dụ như về Covid-19, nhiều thông tin làm cho mình hoang mang".

Rất nhiều người hiện nay bị cuốn hút bởi những Fanpage có lượng tương tác cao, cập nhật tin tức "hot" chạy quảng cáo thường xuyên. Nhầm lẫn những trang tin hồn hợp (loại này ngụy trang như một tờ báo, trang thông tin điện tử của cơ quan báo chí, thực chất đó là các blog cá nhân) với các trang báo điện tử. Những trang này đa số là trang tin tức giả, thường xuyên truyền thông sai lệch để thu hút người dùng.

Theo ThS Nguyễn Thị Minh Nguyệt - Giảng viên Khoa Báo chí và Truyền thông Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, một số trang tin giải trí không chính thống thường xuyên cập nhật tin tức "hot", khi đủ lượng "like, follow" sẽ bán trang. Điều này đồng nghĩa với việc nếu bạn tham gia trang đó, thông tin cá nhân của bạn có thể sẽ bị bán cho bên thứ ba.

Do vậy, khi tiếp nhận thông tin trên mạng xã hội, người đọc cần áp dụng những kỹ năng thẩm định thông tin như: thông tin phải khách quan, đa chiều; thông tin có sự xác nhận của người/cơ quan có thẩm quyền; tác giả của thông tin là người có chuyên môn, thông tin có được từ bằng chứng thực tế, nguồn thông tin được xác minh rõ ràng. Ngoài ra, yếu tố quan trọng hơn hết vẫn là ý thức của mọi người. Mỗi hành vi của chúng như thích, chia sẻ, bình luận sẽ là quá trình tái xuất bản thông tin ấy một lần nữa trên mạng xã hội nên phải vô cùng cẩn trọng.

ThS Minh Nguyệt chia sẻ thêm: "Để trở thành một công dân 'tiêu dùng tin tức thông minh', bạn phải có sự hiểu biết thông qua việc học và rèn luyện. Khi tiếp nhận một thông tin đừng để thành kiến và cảm xúc chi phối quá nhiều. Chúng ta cũng nên giữ tâm thế bình tĩnh chờ đợi những diễn biến tiếp theo của thông tin và để ý xem các nguồn khác nhau cùng nói gì về nó. Bản thân độc giả phải là một thẩm phán để đưa ra quyết định có nên tin tưởng và chia sẻ tin tức với cộng đồng hay không".

Đối mặt với tin giả, chúng ta cần sáng suốt để loại bỏ và không tiếp tay cho những mục đích xấu lan truyền. Hãy để mạng xã hội phát huy tính năng tiện ích của nó, và chúng ta hãy là những công dân tiêu dùng tin tức thông minh ■